POLIROM

Georges
SIMENON

Memoriile lui Maigret

Maigret

Georges Simenon

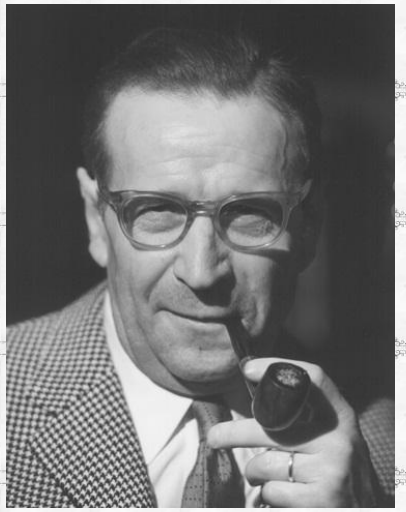

Memoriile lui Maigret

Seria MAIGRET

Georges Simenon, Les memoires de Maigret, 1950

Traducere de Nicolae Constantinescu

POLIROM
2006

Capitolul 1

Unde nu sunt deloc supărat pentru ocazia care mi se oferă de a da, în sfârşit, explicaţii despre relaţiile mele cu numitul Simenon

Era prin 1927 sau 1928. Nu ţin minte datele şi nu sunt dintre aceia care păstrează cu grijă indicii scrise pentru ceea ce fac şi spun, lucru frecvent în meseria noastră, care s-a dovedit foarte util pentru unii, iar câteodată chiar profitabil. Şi abia foarte recent mi-am amintit de caietele unde soţia mea, multă vreme fără ca eu să ştiu, pe ascuns, a lipit articolele din ziare care vorbeau despre mine.

Datorită unui caz care ne-a dat de furcă în acel an aş putea probabil să găsesc data exactă, dar n-am curajul să răsfoiesc caietele.

N-are importanţă! Pe de altă parte, îmi amintesc foarte precis cum era atunci vremea. Era o zi oarecare de pe la începutul lui ianuarie, una dintre acele zile terne, în cenuşiu şi alb, pe care aş numi-o administrativă, pentru că ai impresia că nu se poate întâmpla nimic interesant într-o atmosferă atât de monotonă şi îţi vine, la birou, din plictiseală, să aduci la zi dosarele, să termini rapoartele care zac de mult timp, să duci la capăt cu îndârjire, dar fără chef, lucrările curente.

Nu insist asupra acelei ambianţe anoste de dragul pitorescului, ci ca să arăt cât de banal a fost, în sine, evenimentul, pierdut printre faptele mărunte ale unei zile banale. Era cam zece dimineaţa. Raportul se terminase de aproape o jumătate de oră, pentru că fusese scurt.

Publicul cât de cât informat ştie acum mai mult sau mai puțin în ce constă raportul la Poliția Judiciară, dar, la vremea aceea, cei mai mulți dintre parizieni n-ar fi ştiut să spună ce administrație îşi avea sediul pe Quai des Orfevres.

Aşadar, pe la nouă, o sonerie îi cheamă pe diferiții şefi de serviciu în biroul mare al directorului, ale cărui ferestre dau spre Sena. Nu e nimic extraordinar. Te duci acolo fumându-ți pipa sau țigara, de cele mai multe ori cu un dosar sub braț. Ziua de lucru încă n-a început de-a binelea şi pentru unii încă mai are un iz vag de cafea cu lapte şi cornuri. Dăm mâna unul cu altul. Flecărim, molcom, aşteptând să sosească toată lumea.

Apoi, fiecare, când îi vine rândul, îi aduce la cunoştință şefului evenimentele care au avut loc în sectorul lui. Unii stau în picioare, uneori lângă fereastră, privind autobuzele şi taxiurile care trec pe podul Saint-Michel.

Deşi publicul îşi închipuie altceva, nu vorbim doar de criminali.

— Ce-ți mai face fata, Priollet ? I-a trecut pojarul?

Îmi aduc aminte că am asistat prezentarea detaliată şi cu vădită competență a unor rețete culinare.

Evident, se discută si lucruri mai serioase. De exemplu, despre fiul unui deputat sau al unui ministru, care a făcut prostii şi continuă să facă parcă din plăcere, pe care trebuie să-l aducem urgent pe calea cea bună fără tărăboi. Sau despre un străin bogat, recent instalat la un hotel de lux de pe Champs-Elysees, în legătură cu care guvernul începe să se îngrijoreze. De o fetiță adunată cu câteva zile mai înainte de pe stradă şi de care nu întreabă nimeni, chiar dacă toate ziarele i-au publicat fotografia.

Suntem cu toții oameni de meserie, iar evenimentele sunt abordate din punct de vedere strict profesional, fără vorbe inutile, astfel încât totul devine foarte simplu. într-un

fel, sunt lucruri de fiecare zi.

— Ei, Maigret, încă nu l-ai arestat pe polonezul tău de pe strada Birague?

Mă grăbesc să spun că n-am nimic cu polonezii. Deşi mi se întâmplă să vorbesc destul de des despre ei, nu înseamnă că e vorba de un popor deosebit de feroce sau pervertit. Pur şi simplu, în acea perioadă, din lipsă de mână de lucru, Franța importa polonezi cu miile ca să lucreze în minele din Nord. În tara lor, erau luați la întâmplare - sate întregi, bărbați, femei şi copii - înghesuiți în trenuri, aproape la fel cum, în alte epoci, erau recrutați negrii ca mână de lucru.

Majoritatea s-au dovedit a fi muncitori foarte buni, iar mulți au devenit cetățeni onorabili. Dar a fost şi marfă proastă, după cum ar fi trebuit să ne aşteptăm, şi această marfă proastă ne-a dat de furcă un timp.

Vorbind astfel, într-un mod puțin cam confuz, despre preocupările mele din acel moment, încerc să-l introduc pe cititor în ambianță.

— Aş vrea, şefule, să pun băieții să-l fileze încă vreo două-trei zile. Deocamdată n-am obținut nici un rezultat. Până la urmă, trebuie să-si întâlnească el complicii.

— Ministrul îşi pierde răbdarea, din cauza ziarelor...

Mereu ziarele! Şi mereu teama de ziare a celor de sus, teama de opinia publică. Abia a fost comisă o crimă, că ni se şi cere să găsim urgent un vinovat cu orice preț!

Puțin ar mai lipsi ca, după câteva zile, să ne spună:

—Băgați pe cineva la zdup, pe oricine, până se liniştește lumea.

Probabil că voi reveni asupra acestui aspect. De altfel, nu de polonezi era vorba în dimineața aceea, ci de un furt care fusese comis de curând după o tehnică nouă, lucru rar.

Cu trei zile în urmă, pe bulevardul Saint-Denis, ziua în

amiaza mare, în timp ce majoritatea prăvăliilor îşi închiseseră uşile pentru masa de prânz, un camion se oprise în faţa unui mic magazin de bijuterii. Câţiva oameni coborâseră o ladă enormă, pe care o aşezaseră lipită de uşă, după care urcaseră în camion şi plecaseră.

Sute de oameni trecuseră prin faţa lăzii fără să se mire. Bijutierul, în schimb, întorcându-se de la restaurant, unde băgase ceva la ghiozdan, se încruntase. Şi, când dăduse la o parte lada, devenită între timp foarte uşoară, băgase de seamă că în partea lipită de uşă fusese făcută o spărtură, iar în uşă alta, şi că, bineînţeles, rafturile sale fuseseră jefuite, ca şi seiful.

E vorba de un gen de anchetă lipsită de orice atractivitate, care poate să dureze luni de zile şi necesită cei mai mulţi oameni. Spărgătorii nu lăsaseră nici cea mai mică amprentă, nici un obiect compromiţător.

Din cauză că metoda era nouă, nu ştiam în rândul cărei categorii de borfaşi să facem cercetări. Aveam doar lada, una banală, deşi de format mare, iar vreo doisprezece inspectori îi vizitau de trei zile pe toţi fabricanţii de lăzi şi, în general, toate întreprinderile care foloseau asemenea lăzi.

Aşadar, tocmai mă întorsesem în birou, unde începusem să scriu un raport, când a sunat telefonul de interior.

— Tu eşti, Maigret ? Vrei să vii o clipă la mine ?

Nici asta nu avea nimic surprinzător. Şefului i se întâmpla aproape în fiecare zi să mă cheme o dată sau de mai multe ori în biroul lui, în afara raportului: îl cunoşteam, din copilărie, îşi petrecuse deseori vacanţele lângă noi, în Allier, şi fusese prieten cu tata.

Şi acest şef era, pentru mine, chiar marele şef în deplina accepţiune a termenului, cel sub care îmi făcusem ucenicia la Poliţia Judiciară şi care, fără să mă protejeze propriu-zis, mă urmărise discret şi de sus; omul pe care îl văzusem, îmbrăcat în negru, cu pălăria pe cap, îndreptându-se sin-

gur, sub gloanțe, spre ușa pavilionului unde Bonnot[1] și banda lui rezistau de două zile în fața poliției și a jandarmeriei.

Mă refer la Xavier Guichard, cu ochi malițioși și păr lung și alb de poet.

— Intră, Maigret.

Lumina era atât de ternă în acea dimineață, încât lampa cu abajur verde era aprinsă pe birou. Lângă acesta, într-un fotoliu, am văzut un tânăr, care s-a ridicat să-mi întindă mâna când am fost prezentați unul altuia.

— Comisarul Maigret. Domnul Georges Sim, jurnalist.

— Nu jurnalist, romancier, l-a corectat tânărul, zâmbind.

Xavier Guichard a zâmbit si el. Si trebuie să spun că deținea o gamă de zâmbete care putea să exprime toate nuanțele gândirii sale. Și mai avea la dispoziție o anumită ironie perceptibilă doar pentru cei care îl cunoșteau bine, alții luându-l uneori drept un naiv.

Mi se adresa cu cea mai mare seriozitate, ca și cum ar fi fost vorba de un caz important, de un personaj de marcă.

— Domnul Sim are nevoie, pentru romanele sale, să cunoască funcționarea Poliției Judiciare. După cum mi-a spus, o bună parte a dramelor umane își găsesc dezlegarea aici. Și mi-a mai explicat că nu ține atât să cunoască în amănunt angrenajele poliției, pentru că a avut ocazia să se documenteze în altă parte, cât mai ales ambianța în care se derulează operațiunile.

Din când în când, îi aruncam tânărului o privire scurtă: trebuie să fi avut cam douăzeci și cinci de ani, era slab, avea părul la fel de lung ca al șefului și, ca să nu spun mai

[1] Epopeea bandei lui Bonnot a durat doar câteva luni: vârtej sângeros și legendă imensă. Din decembrie 1911 până în aprilie 1912, prin furturi și crime, câțiva anarhiști, conduși de Jules Bonnot, au dat lovituri mortale unei societăți încremenite în contradicțiile și nedreptățile ei sociale (n. t.).

mult, părea să nu se îndoiască de nimic şi cu atât mai puțin de el însuşi.

— Vrei să-i fii ghid, Maigret?

Şi, în momentul în care dădeam să mă îndrept spre uşă, l-am auzit pe respectivul Sim spunând:

— Îmi cer scuze, domnule Guichard, dar ați uitat să-i spuneți comisarului...

— A, da! Aveți dreptate. Domnul Sim, după cum a precizat, nu este jurnalist. Nu riscăm să povestească în ziare lucruri care nu trebuie să fie publicate. Mi-a promis, fără să-i fi cerut, că va folosi tot ce va putea vedea şi auzi aici doar în romanele sale şi sub o formă suficient de diferită ca să nu ne creeze probleme. Parcă îl aud şi acum pe marele şef adăugind cu gravitate, aplecat peste birou:

— Poți avea încredere, Maigret. Şi-a dat cuvântul de onoare.

Totuşi, Xavier Guichard se lăsase îmbrobodit, o simțeam deja, iar mai târziu am avut şi dovada. Nu doar de tinerețea îndrăzneață a vizitatorului, ci şi din alt motiv, pe care l-am aflat doar mai târziu. Şeful, în afara serviciului, avea o pasiune: arheologia. Făcea parte din câteva societăți savante şi scrisese o lucrare de mari dimensiuni (pe care n-am citit-o niciodată) despre originile îndepărtate ale regiunii Paris. Iar acest Sim aflase - mă întreb dacă întâmplător - şi avusese grijă să-i vorbească despre ea.

Pentru asta fusesem deranjat personal? Cineva primeşte aproape zilnic la noi „corvoada vizitei". Cel mai adesea, e vorba de străini importanți sau făcând parte mai mult sau mai puțin din poliția țării lor ; uneori e vorba doar de alegători influenți veniți din provincie şi fluturând cu mândrie cartea de vizită a deputatului lor.

Treaba asta a devenit o rutină. Puțin mai lipseşte ca, aşa cum se face în cazul monumentelor istorice, să nu repetăm un mic text învățat pe de rost. Dar, de obicei, un inspector

este de ajuns, iar un şef de serviciu este deranjat doar pentru o personalitate de primă importanță.

— Dacă vreți, am propus, vom urca mai întâi la serviciul antropometric.

— Aş vrea să începem cu anticamera, dacă nu vă deranjează prea mult.

A fost prima mea uimire. De altfel, spunea asta cât se poate de amabil, cu o privire dezarmantă, explicând:

— Înțelegeți, vreau să parcurg drumul pe care îl urmează de obicei clienții poliției.

— În acest caz, ar trebui să începem cu arestul, pentru că cei mai mulți îşi petrec noaptea acolo înainte de a ne fi aduşi.

Iar el, cât se poate de calm:

— Am vizitat arestul noaptea trecută.

Nu a luat note. Nu avea nici carnet, nici stilou. A stat câteva minute în sala de aşteptare cu geamuri, unde, în rame negre, sunt expuse fotografiile poliţiştilor căzuți la datorie.

— Câți mor în medie pe an?

Apoi a vrut să-mi vadă biroul. Întâmplarea a făcut ca la acea vreme muncitorii să se ocupe cu reamenajarea lui. Aşa că ocupam între timp, la mezanin, un birou în cel mai vechi stil administrativ, plin de praf, cu mobilă din lemn negru şi o sobă cu cărbuni asemenea celor care mai pot fi încă văzute în unele gări de provincie.

Acolo îmi începusem cariera, acolo lucrasem vreo cincisprezece ani ca inspector şi mărturisesc că aveam o oarecare tandrețe față de sobă aceea mare. Trebuie să mai spun că aveam obiceiul s-o umplu ochi cu cărbuni şi că îmi plăcea, iarna, să privesc cum i se înroşeşte fonta.

Nu era atât o manie, cât o atitudine, aproape un şiretlic. în mijlocul unui interogatoriu dificil, mă ridicam şi începeam să ațâț focul îndelung, cu vătraiul, apoi să arunc zgomotos cărbunii în sobă, cu un aer blajin, în timp ce cli-

entul meu mă urmărea cu privirea, derutat.

Şi este adevărat că, atunci când am primit în sfârşit un birou modern, cu încălzire centrală, am regretat vechea sobă, dar fără să mi se dea voie - nici n-am cerut, pentru că nu mi s-ar fi îngăduit - s-o iau cu mine în noul birou.

Îmi cer scuze că zăbovesc asupra acestor amănunte, dar ştiu într-o oarecare măsură unde vreau să ajung. Oaspetele meu se uita la pipe, la scrumiere, la pendula din marmură neagră de pe cămin, la mica chiuvetă smălţuită din spatele uşii şi la prosopul care miroase întotdeauna a câine plouat.

Nu-mi punea nici o întrebare tehnică. Dosarele nu păreau să-l intereseze câtuşi de puţin.

— Pe scara asta ajungem la laborator.

Şi acolo a contemplat acoperişul în parte din geam, pereţii, podelele, manechinul de care ne folosim pentru unele reconstituiri, fără să se arate interesat nici de laboratorul propriu-zis, cu aparatele lui complicate, nici de munca desfăşurată în acel spaţiu.

Din obişnuinţă, am vrut să-i explic:

— Mărind de câteva sute de ori orice text scris şi comparând...

— Ştiu, ştiu.

Apoi m-a întrebat pe un ton neglijent:

— L-aţi citit pe Hans Gross ?

Nu auzisem niciodată de numele ăsta. Am aflat mai târziu că era vorba de un judecător de instrucţie austriac care, pe la 1880, a ocupat prima catedră de criminalistică ştiinţifică la Universitatea din Viena.

Vizitatorul meu îi citise cele două volume groase. Citise tot, o mulţime de cărţi de care nu aveam habar şi cărora le pomenea titlurile pe un ton detaşat.

— Urmaţi-mă pe acest culoar, să vă arăt arhiva Identităţii Judiciare, unde sunt ţinute fişele...

— Ştiu, ştiu.

începeam să-mi pierd răbdarea. S-ar fi zis că mă deranjase doar ca să se uite la pereți, tavane şi podele, doar ca să ne privească pe toți cu aerul că face un inventar.

— La ora asta, vom găsi multă lume la antropometrie. Probabil că au terminat cu femeile. E rândul bărbaților... Erau vreo douăzeci, toți goi, adunați în cursul nopții, aşteptându-şi rândul să fie măsurați şi fotografiați.

— În concluzie, îmi spuse tânărul, nu mi-a mai rămas de văzut decât Infirmeria Specială a arestului.

M-am încruntat.

— Vizitatorii n-au voie acolo.

Este unul dintre locurile cel mai puțin cunoscute, unde criminalii şi suspecții sunt supuşi de medicii legişti unui anumit număr de teste mintale.

— Paul Bourget obişnuia să asiste la şedințe, mi-a răspuns calm vizitatorul meu. Voi cere şi eu autorizația.

În definitiv, n-am păstrat decât o amintire banală, banală ca timpul din ziua aceea. Dar n-am făcut în aşa fel încât să scurtez vizita, mai întâi din cauza recomandării şefului, apoi pentru că nu aveam nimic important de făcut şi în felul ăsta îmi mai omoram şi eu timpul.

S-a întâmplat să treacă din nou pe la biroul meu; s-a aşezat şi mi-a întins punga lui cu tutun.

— Văd că fumați pipă, ca şi mine. Fumătorii de pipă îmi sunt simpatici.

Aveam pe birou, ca întotdeauna, vreo şase pipe, pe care le-a examinat ca un cunoscător.

— De ce caz vă ocupați în acest moment ?

Cu tonul meu cel mai profesional, i-am vorbit

despre lovitura cu lada aşezată în uşa magazinului de bijuterii şi am subliniat că această tehnică fusese folosită acum pentru prima dată.

— Nu, mi-a spus el. A mai fost folosită acum opt ani la New York, în fața unui magazin de pe 8th Avenue.

Probabil că era mulțumit de el, dar trebuie să spun că nu părea să se laude. îşi fuma pipa cu gravitate, vrând parcă să pară cu zece ani mai în vârstă, ca şi cum ar fi dorit să fie pe picior de egalitate cu omul deja matur care eram atunci.

— Vedeți dumneavoastră, domnule comisar, profesioniştii nu mă interesează. Psihologia lor nu pune nici o problemă. Sunt nişte oameni care îşi fac meseria, scurt şi cuprinzător!

— Şi ce vă interesează ?

— Ceilalți. Cei care sunt făcuți ca mine si ca dumneavoastră şi care ajung, într-o bună zi, să ucidă fără să fie pregătiți pentru asta.

— Sunt foarte puțini.

— Ştiu.

— În afara crimelor pasionale...

— Crimele pasionale nu sunt nici ele interesante.

Cam atâta mi-a rămas în memorie despre această întâlnire. Probabil că i-am vorbit întâmplător despre un caz de care mă ocupasem cu câteva luni mai înainte, tocmai pentru că nu implicase profesionişti, un caz în care era vorba de o fată şi un colier de perle.

— Vă mulțumesc, domnule comisar. Sper că voi avea plăcerea să vă reîntâlnesc.

„Eu sper că nu!", îmi ziceam în sinea mea.

Au trecut săptămâni, apoi luni. O singură dată, în plină iarnă, am avut impresia că îl recunosc pe numitul Sim pe culoarul mare de la Poliția Judiciară, unde aştepta.

Într-o dimineață, am găsit pe birou, alături de corespondență, o carte de format mic, cu o copertă oribil ilustrată, aşa cum vezi la negustorii de ziare şi în mâinile midinetelor. Se intitula Fata şi perlele, iar numele autorului era Georges Sim.

N-am avut curiozitatea s-o citesc. Citesc puțin, şi niciodată romane populare. Nici măcar nu ştiu unde am pus

broşura tipărită pe hârtie proastă; probabil la coş, iar câteva zile nici nu m-am mai gândit la ea.

Apoi, în altă dimineață, am găsit o carte identică în acelaşi loc pe birou şi, de atunci, în fiecare dimineață, un nou exemplar îşi făcea apariția alături de corespondență.

Mi-a trebuit ceva timp ca să bag de seamă că inspectorii mei, îndeosebi Lucas, mă priveau uneori amuzați. Până la urmă, într-o după-amiază când ne-am dus să bem un păhărel la braseria Dauphine, după ce a luat-o pe departe, Lucas mi-a spus:

— Ați devenit un personaj de roman, şefule.

A scos cărțulia din buzunar.

— Ați citit?

Mi-a mărturisit că Janvier, cel mai tânăr din brigadă la vremea aceea, punea cartea în fiecare dimineață pe biroul meu.

— O să vedeți că vă seamănă în unele privințe.

Avea dreptate. Semăna cu mine aşa cum desenul creionat pe marmura unei mese de cafenea de un caricaturist amator seamănă cu o ființă în carne si oase.

Deveneam mai solid, mai greoi decât eram, trăgând, dacă pot să mă exprim astfel, uimitor de mult la cântar. Cât despre poveste, era de nerecunoscut şi, în cartea lui, mi se întâmpla să folosesc metode cel puțin neaşteptate.

În aceeaşi seară, am găsit-o pe soția mea cu cartea în mână.

— Mi-a adus-o lăptăreasa. Se pare că e vorba de tine. încă n-am avut timp s-o citesc.

Ce puteam să fac ? După cum promisese numitul Sim, nu era vorba de un ziar, nici de o carte serioasă, ci de o publicație ieftină căreia ar fi fost ridicol să-i acord importanță.

Îmi folosise numele. Dar putea să-mi răspundă că pe pământ există mai mulți Maigret. Mi-am pus în gând să-l

primesc cu răceală dacă aveam să-l întâlnesc din nou, fiind în acelaşi timp convins că va evita să mai pună piciorul la Poliția Judiciară.

Numai că mă înşelam. într-o zi, când am bătut la uşa şefului fără să fi fost chemat, ca să-i cer o părere, mi-a răspuns prompt:

— Intră, Maigret. Tocmai voiam să-ți telefonez. A venit prietenul nostru Sim.

Amicul Sim nu era deloc jenat. Ba chiar părea în largul lui, ținând între dinți o pipă mai mare ca niciodată.

— Ce mai faceți, domnule comisar ?

Şi Guichard mi-a explicat:

— Mi-a citit câteva pasaje dintr-o chestie pe care a scris-o despre noi.

— Cunosc.

Ochii lui Xavier Guichard erau veseli, dar, de data asta, părea că râde de mine.

— Mi-a spus pe urmă nişte lucruri destul de pertinente care te interesează. îl rog să le repete.

— E foarte simplu. Până acum, în Franța, în literatură, cu puține excepții, rolul simpatic a fost jucat întotdeauna de răufăcător, în timp ce poliția era ridiculizată, când nu se întâmpla şi mai rău.

Guichard dădea din cap aprobator.

— Adevărat, nu-i aşa ?

Ei da, era adevărat! Nu doar în literatură, ci şi în viața obişnuită. Asta îmi trezea o amintire destul de usturătoare, când abia intrasem în poliție şi „făceam" străzile! Eram gata să arestez un hoț

la ieşirea din metrou, când respectivul a început să strige nu ştiu ce - poate: „Hoții!"

Douăzeci de persoane s-au repezit instantaneu la mine. Le-am explicat că eram de la poliție şi că individul care se îndepărta era un recidivist. Sunt convins că toți m-au cre-

zut. Totuşi, au făcut în aşa fel încât să mă întârzie prin toate mijloacele, lăsându-i astfel hoţului de buzunare timp să dispară.

— Ei bine, a continuat Guichard, prietenul nostru Sim îşi propune să scrie o serie de romane în care poliția va fi arătată în adevărata ei lumină.

Strâmbătura mea nu i-a scăpat şefului.

— Aproape în adevărata ei lumină, s-a corectat el. înțelegi? Cartea lui e doar o schiță a ceea ce are de gând să facă.

— A folosit în ea numele meu.

Credeam că tânărul se va arăta jenat, că se va scuza. Nici vorbă.

— Sper că lucrul ăsta nu v-a şocat, domnule comisar. Nu mă pot abține. Când îmi imaginez un personaj cu un anumit nume, mi-e imposibil să-l schimb. Am încercat zadarnic să îmbin toate silabele imaginabile ca să înlocuiesc cuvântul Maigret. Până la urmă, am renunțat. N-ar mai fi fost personajul meu.

A spus personajul meu, calm, şi, culmea, n-am zis nimic, poate din cauza lui Xavier Guichard şi a privirii pline de maliție cu care mă fixa.

— De data asta nu mai e vorba de o colecție populară, ci de ceea ce el numeşte... Cum ai spus, domnule Sim?

— Semiliteratură.

— Şi contați pe mine să...

— Aş vrea să vă cunosc mai bine.

V-am spus încă de la început: nu se îndoia de nimic. Cred că în asta consta forța lui. în parte datorită ei reuşise să-l facă să intre în jocul lui pe Xavier Guichard, interesat de toate specimenele umane.

— Are doar douăzeci şi patru de ani, m-a anunțat el cât se poate de serios.

— Mi-e greu să construiesc un personaj dacă nu ştiu

cum se comportă în fiecare moment al zilei. De exemplu, n-aş putea vorbi de miliardari până când n-aş vedea unul, în halat de casă, mâncându-şi oul fiert moale de dimineaţă.

Totul s-a petrecut cu mult timp în urmă şi mă întreb acum din ce motive misterioase am ascultat toate astea fără să izbucnim în râs.

— Pe scurt, aţi vrea...

— Să vă cunosc mai bine, să vă văd cum trăiţi şi cum lucraţi.

Bineînţeles, şeful nu-mi dădea nici un ordin.

Probabil că aş fi protestat. Un timp, m-am gândit că poate a pus la cale vreo farsă, pentru că păstrase un rest de comportament gen Cartierul latin, de pe vremea când celor din Cartierul Latin le plăceau încă farsele.

Probabil ca să nu par că iau toată treaba prea în serios, am spus, dând din umeri:

— Oricând.

Atunci Sim s-a ridicat, încântat.

— Imediat.

Încă o dată, privind din perspectiva timpului, lucrurile pot părea ridicole. Dolarul valora o sumă incredibilă. Americanii îşi aprindeau trabucurile cu bancnote de o mie de franci. Muzicanţii negri bântuiau prin Montmartre, iar damele bogate şi trecute de prima tinereţe se trezeau cu bijuteriile furate de gigolo argentinieni la ceaiurile dansante.

La Garqonne atingea tiraje astronomice şi poliţia de moravuri era copleşită de orgiile din Bois de Boulogne, pe care abia dacă îndrăznea să le întrerupă, de teamă să nu deranjeze „zbânţuielile" unor personaje consulare.

Femeile aveau părul scurt, la fel şi rochiile, iar bărbaţii purtau pantofi ascuţiţi şi pantaloni strânşi la glezne.

Ştiu că toate astea nu explică nimic. Dar totul face parte din tot. Şi îl revăd pe tânărul Sim intrând dimineaţa în birou, ca şi cum ar fi devenit unul dintre inspectorii mei, zi-

cându-mi cu amabilitate să nu mă deranjez şi aşezându-se într-un colt.

Nu lua nici acum notițe. Punea puține întrebări. Mai curând ar fi avut tendința să facă afirmații. Mi-a explicat mai târziu - ceea ce nu înseamnă că l-am si crezut - că reacțiile cuiva la o afirmație sunt mai revelatoare decât răspunsurile sale la o întrebare precisă.

Într-o zi, la amiază, când ne-am dus să bem o bere la braseria Dauphine, eu, Lucas şi Janvier, aşa cum ni se întâmpla deseori, a venit şi el după noi.

Iar într-o dimineață, la ora raportului, l-am găsit instalat într-un colț din biroul şefului. Totul a durat câteva luni. Când l-am întrebat dacă scria, mi-a răspuns:

— Romane populare, ca să-mi câştig existența. De la patru la opt dimineața. La opt, mi-am terminat ziua de lucru. Nu voi începe să scriu romanele semiliterare decât atunci când mă voi simți pregătit.

Nu ştiu ce înțelegea prin asta, dar după ce, într-o duminică, l-am invitat la masa de prânz în apartamentul meu de pe bulevardul Richard Lenoir, prezentându-l soției mele, şi-a încetat vizitele la Quai des Orfevres.

Mi se părea ciudat că nu-l mai vedeam în colțul lui, ridicându-se când mă ridicam şi eu, ținându-se după mine când plecam şi însoțindu-mă pas cu pas prin birouri.

În cursul primăverii, am primit o invitație cel puțin neaşteptată.

„Georges Sim are onoarea să vă invite la botezul ambarcațiunii sale, Ostrogoth, oficiat de preotul de la Notre-Dame marțea viitoare, în scuarul Vert-Galant.”

Nu m-am dus. Am aflat de la poliția din cartier, că, timp de trei zile şi trei nopți, o bandă de apucați făcuse mare scandal la bordul unei ambarcațiuni ancorate chiar în mijlocul Parisului, arborând o mulțime de stegulețe.

Odată, trecând pe Pont-Neuf, am văzut ambarcațiunea respectivă şi, la baza catargului, pe cineva care bătea la maşină, având pe cap o şapcă de căpitan de cursă lungă.

Săptămâna următoare, ambarcațiunea nu mai era acolo, iar scuarul Vert-Galant îşi recăpătase aspectul familiar.

După un an şi mai bine, am primit o altă invitație, scrisă de data aceasta pe una dintre fişele noastre dactiloscopice.

„Georges Simenon are onoarea să vă invite la balul antropometric care va avea loc la Boule Blanche cu ocazia lansării romanelor sale polițiste."

Sim devenise Simenon.

Mai exact, poate pentru că se simțea de acum matur, îşi folosise adevăratul nume. Nu m-a preocupat problema. Nu m-am dus la balul cu pricina şi a doua zi am aflat că prefectul poliției fusese.

Am aflat-o din ziare, aceleaşi ziare în care am citit, pe prima pagină, că Maigret, comisarul Maigret, îşi făcuse o intrare zgomotoasă în literatura polițistă.

În dimineața aceea, când am ajuns la Poliția Judiciară şi am urcat scara mare de la intrare, am văzut doar zâmbete ironice, oameni cu fețe amuzate care îşi fereau privirea.

Inspectorii mei se străduiau din răsputeri să fie serioşi. La raport, colegii se prefăceau că mă tratează cu alt respect.

Doar şeful s-a comportat ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic şi m-a întrebat, cu un aer absent:

— Şi tu, Maigret, cum stai cu cazurile la care lucrezi ?

În prăvăliile din cartierul de unde locuiesc, toți negustorii i-au arătat soției mele ziarul, cu numele meu scris cu litere groase, şi au întrebat-o impresionați:

— E soțul dumneavoastră, nu ?

Din păcate, da!

Capitolul 2

Unde este vorba despre un adevăr numit gol-goluț, care nu convinge pe nimeni, și despre adevăruri „aranjate", care par mai adevărate decât în realitate

Când s-a aflat că scriu această carte, apoi că editorul lui Simenon s-a oferit s-o publice înainte de a o citi, ba chiar mai înainte ca primul capitol să fi fost terminat, am simțit, la majoritatea prietenilor mei, o aprobare oarecum şovăitoare. Sunt sigur că-şi ziceau: „Acum şi Maigret s-a apucat de scris!"

În cursul ultimilor ani, cel puțin trei dintre foştii colegi, mă refer la cei din generația mea, au scris si si-au editat memoriile.

Mă grăbesc să atrag însă atenția că au urmat în această privință o veche tradiție a poliției pariziene, care ne-a lăsat, printre altele, memoriile lui Mace şi cele ale marelui Goron, amândoi, la vremea lor, şefi peste ceea ce se numea atunci Siguranța. Cât despre cel mai ilustru dintre toți, legendarul Vidocq, acesta nu ne-a lăsat numai amintiri scrise de propria mână pe care să le putem compara cu portretele lui făcute de romancieri, deseori folosind adevăratul său nume sau, ca în cazul lui Balzac, numindu-l Vautrin.

Nu e rolul meu să-mi apăr colegii, dar vreau să răspund, în treacăt, unei obiecții pe care am auzit-o deseori.

— Dacă citeşti ce-au scris, mi s-a spus, cel puțin trei ar fi găsit soluția fiecărui caz celebru.

Şi mi se amintea îndeosebi de cazul Mestorino, care a făcut mare vâlvă nu demult.

Or, aici, aş putea să-mi depun şi eu candidatura, pentru că un caz de această anvergură cere colaborarea tuturor serviciilor. Cât priveşte interogatoriul final, acel faimos interogatoriu de douăzeci şi patru de ore citat astăzi drept exemplu, am fost nu patru, ci cel puțin şase care ne-am schimbat între noi, reluând întrebările una câte una, în toate modurile imaginabile, câştigând de fiecare dată câte puțin teren.

Tare mintos ar fi cel care, în aceste condiții, ar putea să spună cine a declanşat la un moment dat declicul care a dus la recunoaşterea faptelor comise.

De altfel, țin să declar că titlul „memorii" n-a fost ales de mine şi a fost pus la urmă, pentru că n-am găsit alt cuvânt.

La fel stau lucrurile (subliniez asta în timp ce corectez şpalturile) şi cu subtitlurile, cu ceea ce se numeşte, se pare, capete de capitol, pe care editorul mi-a cerut permisiunea să le adauge la sfârşit - din motive tipografice - mi-a spus el foarte amabil. Eu însă cred că pentru a conferi puțină dezinvoltură textului meu.

Dintre toate sarcinile pe care le-am îndeplinit la Quai des Orfevres, singura care nu mi-a plăcut a fost scrierea rapoartelor. Probabil că e ceva ce ține de o grijă atavică pentru exactitate, de nişte scrupule cu care s-a luptat şi tatăl meu. Am auzit deseori gluma aproape clasică: - în rapoartele lui Maigret sunt mai mult paranteze!

Poate pentru că vreau să explic prea mult, să explic totul, pentru că nimic nu mi se pare simplu si clar. Dacă se înțelege prin „memorii" relatarea evenimentelor în care am fost amestecat în cursul carierei mele, mă tem că publicul va fi dezamăgit.

În aproape o jumătate de secol, nu cred că au fost mai

mult de douăzeci de cazuri cu adevărat senzaționale, inclusiv cele la care am făcut deja aluzie: cazul Bonnot, cazul Mestorino, plus cazul Landru, cazul Sarret şi alte câteva. Colegii şi, în unele cazuri, foştii mei şefi au vorbit însă pe larg despre ele.

Iar de celelalte anchete, interesante în sine, dar care n-au apărut pe prima pagină a ziarelor, s-a ocupat Simenon.

Şi iată-mă unde voiam să ajung, unde încerc să ajung de când am început acest manuscris, adică la adevărata rațiune de a fi a acestor Memorii care nu sunt de fapt nişte memorii, şi nu ştiu deloc cum mă voi exprima.

Am citit pe vremuri în ziare că Anatole France, care probabil că era cel puțin un om inteligent şi mânuia cu plăcere ironia, după ce a pozat pentru un portret pictorului Van Dongen, nu numai că a refuzat să primească tabloul terminat, ci a şi interzis expunerea lui în public.

Cam tot pe atunci, o actriță celebră a intentat un proces senzațional unui caricaturist pentru că o reprezentase într-un mod considerat de ea jignitor şi dăunător carierei sale.

Nu sunt nici academician, nici vedetă a scenei. Nu cred că am susceptibilități exagerate. în cursul carierei mele, niciodată nu mi s-a întâmplat să trimit vreo rectificare presei, care nu s-a dat totuşi înapoi să-mi critice acțiunile sau metodele.

Nu-i e dat oricui să-şi comande portretul la un pictor, dar, în zilele noastre, fiecare a trecut măcar pe la fotograf. Şi cred că fiecare cunoaşte stânjeneala ce ne cuprinde în fața propriei imagini, atunci când nu este întru totul exactă.

Se înțelege bine ce vreau să spun ? Mi-e puțin ruşine că insist. Ştiu că ating un punct sensibil, ultrasensibil, şi, ceea ce mi se întâmplă rareori, mi-e teamă deodată de ridicol.

Cred că mi-ar fi aproape indiferent dacă aş fi zugrăvit cu trăsături complet diferite de ale mele, până acolo încât, da-

că se doreşte asta, să frizeze calomnia.

Dar revin la comparaţia cu fotografia. Obiectivul nu permite inexactitatea absolută. Imaginea este diferită fără să fie diferită. în faţa pozei tale, deseori nu poţi să indici detaliul care te şochează, să spui ce nu eşti tu, ce nu recunoşti ca fiind al tău.

Ei bine, ani de zile, aşa mi s-a întâmplat şi mie în prezenţa lui Maigret descris de Simenon! Îl vedeam cum creşte zilnic lângă mine, astfel încât, la sfârşit, unii oameni mă întrebau cu bună-credinţă dacă îi copiasem ticurile, iar alţii, dacă numele meu era cu adevărat numele tatălui meu şi dacă nu-l luasem cumva de la romancier.

Am încercat să povestesc de bine, de rău cum s-au petrecut lucrurile la început, fără gânduri ascunse, ceea ce nu a părut să aibă vreo urmare.

Însăşi vârsta băiatului pe care bunul Xavier Guichard mi l-a prezentat într-o zi în biroul lui m-ar fi făcut mai curând să dau nepăsător din umeri decât să fiu circumspect.

Numai că, după câteva luni, eram prins într-un angrenaj din care n-am mai ieşit niciodată şi de care paginile pe care le scriu acum nu mă vor scăpa întru totul.

— De ce te plângi ? Eşti celebru!

Ştiu! Ştiu! Vorbeşti aşa când nu treci tu însuţi prin asta! Recunosc chiar că în unele momente, în unele împrejurări, nu era neplăcut. Nu doar datorită satisfacerii vanităţii. Uneori, şi din motive practice. De exemplu, ca să obţii un loc bun într-un tren sau într-un restaurant arhiplin, ori ca să nu trebuiască să stai la coadă!

Timp de ani de zile, n-am protestat niciodată, după cum n-am trimis nici vreo rectificare la ziare.

Şi nu pretind, deodată, că clocoteam în sinea mea, nici că abia-mi mai stăpâneam furia. Ar fi exagerat, şi mie nu-mi place deloc exagerarea.

Totuşi, mi-am pus în gând ca, într-o zi, să spun calm, fă-

ră furie sau ură, tot ce am de spus, ca să pun lucrurile la punct o dată pentru totdeauna. Ziua aceea a sosit.

De ce cartea asta se intitulează Memorii ? Nu eu sunt de vină, repet, şi nu eu am ales acest cuvânt.

În realitate, nu-i vorba nici de Mestorino, nici de Landru, nici de avocatul din Masivul Central care îşi extermina victimele cufundându-le într-o cadă plină cu var nestins.

E vorba de ceva mai simplu, de a confrunta două personaje, două adevăruri. Veți vedea imediat ce anume înțeleg unii prin adevăr.

Era la început, pe vremea acelui bal antropometric care a servit, împreună cu alte câteva manifestări mai mult sau mai puțin spectaculoase şi de bun-gust, la lansarea a ceea ce începea deja să se numească „primele cărți cu Maigret", două volume care se intitulau Spânzuratul de la Saint-Pholien şi Domnul Gallet a decedat.

Pe astea, recunosc, le-am citit imediat. Şi parcă îl văd pe Simenon intrând în biroul meu a doua zi dimineață, mulțumit de sine şi chiar mai sigur de el, dacă aşa ceva era posibil, având totuşi un strop de nelinişte în privire.

— Ştiu ce-mi veți spune! mi s-a adresat el, pe când eu deschideam gura.

Şi mi-a explicat, plimbându-se prin încăpere:

— Sunt conştient că aceste cărți sunt pline de inexactități tehnice. Este inutil să le enumerăm. Trebuie să ştiți însă că sunt voite, si am să vă spun şi de ce.

N-am înregistrat tot ce mi-a spus, dar îmi amintesc fraza esențială, pe care mi-a repetat-o deseori mai târziu, cu o satisfacție aproape sadică:

— Adevărul nu pare niciodată adevărat. Nu doar în literatură sau în pictură. N-am să vă amintesc nici cazul coloanelor dorice, ale căror linii ni se par riguros perpendiculare şi care ne dau această impresie pentru că sunt de fapt uşor curbe. Pentru că, dacă ar fi drepte, ochiul nostru le-ar

vedea umflate ! Înțelegeți ?

Pe vremea aceea îi plăcea încă să-şi arate erudiția.

— Povesteşte cuiva ce întâmplare vrei. Dacă n-o aranjezi, va fi considerată incredibilă, artificială. Dacă o aranjezi, va părea mai adevărată decât în realitate.

Şi trâmbița aceste ultime cuvinte ca şi cum ar fi fost vorba de o descoperire senzațională.

— Să arate mai adevărat decât în realitate, ăsta e tot şpilul! Ei bine, eu v-am făcut mai adevărat decât în realitate !

Am rămas fără grai. Pe moment, bietul comisar care eram, comisarul „mai puțin adevărat decât în realitate", n-a găsit nimic de răspuns.

Iar el, gesticulând întruna şi cu o fărâmă de accent belgian, îmi demonstra că anchetele mele, aşa cum le povestise, erau mai plauzibile - poate că a spus „mai exacte"? - decât aşa cum le trăisem.

La primele noastre întâlniri, în toamnă, nu era lipsit de siguranță. Venind şi succesul, dădea pe dinafară, avea destulă încât să dăruiască tuturor timoraților de pe pământ!

— Urmăreşte-mă cu atenție, comisare...

Luase hotărârea să renunțe la „domnule".

— În cazul unei anchete adevărate, sunteți uneori cincizeci, dacă nu mai mulți, ocupați cu găsirea vinovatului. Nu doar dumneata şi inspectorii dumitale urmăriți o pistă. Poliția şi jandarmeria din întreaga țară intră în alertă. Se supraveghează gările, plecarea pacheboturilor şi frontierele. Nu mai vorbesc de informatori, şi cu atât mai puțin de amatorii care intră şi ei în joc. încearcă în cele două sute sau două sute cincizeci de pagini ale unui roman să creezi o imagine cât de cât fidelă a acestei viermuieli! Nici un roman-fluviu n-ar fi de ajuns, iar cititorul ar fi descurajat după câteva capitole, încurcând totul, confundând totul. Dar, în realitate, cine împiedică producerea acestei confuzii, cine regăseşte drumul cel bun, în fiecare dimineață,

punându-l pe fiecare la locul lui şi urmând un fir călăuzitor?

S-a uitat la mine triumfător.

— Dumneata, ştii prea bine. Cel care conduce ancheta. Ştiu foarte bine că un comisar de la Poliția Judiciară sau un şef de brigadă specială nu bate străzile în persoană ca să interogheze portarii şi negustorii de vin. Şi mai ştiu că, dacă nu e vorba de un caz excepțional, nu vă petreceți nopțile stând de pândă în ploaie pe străzile pustii, aşteptând să se lumineze vreo fereastră sau să se întredeschidă vreo uşă. Totuşi, este exact ca şi cum ai fi acolo dumneata însuți, nu?

Ce să-i răspund? Dintr-un anumit punct de vedere, era logic.

— Aşadar, simplificare! Prima calitate, calitatea esențială a unui adevăr este aceea de a fi simplu. Şi am simplificat. Am redus la cea mai simplă expresie a lor angrenajele din jurul dumitale, fără ca astfel rezultatul să se fi schimbat în vreun fel. în loc de cincizeci de inspectori mai mult sau mai puțin anonimi, mişunând în dezordine, am păstrat doar trei sau patru, fiecare având o personalitate proprie.

Am încercat să obiectez:

— Celorlalți nu le cade bine.

— Nu scriu pentru cei câțiva zeci de funcționari ai Poliției Judiciare. Când scriem o carte despre învățători, supărăm, orice am face, zeci de mii de învățători. La fel ar sta lucrurile şi dacă am scrie despre şefii de gară sau despre dactilografe. Unde eram?

— La diferitele feluri de adevăruri.

— Încerc să-ti demonstrez că al meu este singurul valabil. Vrei şi alt exemplu? Nu-i nevoie să

petreci în această clădire câte zile am petrecut eu ca să ştii că Poliția Judiciară, făcând parte din Prefectura de Poliție, nu poate acționa decât în perimetrul Parisului şi,

prin extindere, în unele cazuri, al departamentului Senei. Or, în Domnul Gallet a decedat, istorisesc o anchetă care s-a derulat în centrul Franței. Dumneata ai fost acolo, da sau nu?

Răspunsul era da, bineînțeles.

— Am fost, este adevărat, dar într-o perioadă când...

— Într-o perioadă când, pentru un timp, ai lucrat la Siguranța Națională, pe strada Saussaies. De ce să tulburăm ideile cititorului cu aceste subtilități administrative? Nu e nevoie să începem, pentru fiecare anchetă, prin a explica: „Asta se petrecea în anul cutare. Aşadar", Maigret făcea parte din serviciul cutare". Dă-mi voie să termin...

Avea ideea lui şi ştia că va atinge un punct sensibil.

— Prin obiceiuri, atitudini, caracter, eşti un om al Poliției Judiciare sau un om al Siguranței Naționale ?

Cer scuze colegilor mei de la Siguranța Națională, printre care am prieteni buni, dar nu e un secret pentru nimeni că există, să zicem, o rivalitate, ca să nu spun mai mult, între cele două instituții.

Şi trebuie să recunoaştem un lucru pe care Simenon îl înțelesese de la început, anume că, mai ales pe vremea aceea, existau două tipuri de polițişti destul de diferite.

Cei de la Siguranță, care depind direct de ministrul de Interne, ajung în mai mică sau mai mare măsură, prin forța lucrurilor, să se ocupe de treburi politice.

N-am nimic cu ei pentru asta. Mărturisesc însă că, în ceea ce mă priveşte, prefer să n-am de-a face cu aşa ceva.

Câmpul nostru de acțiune, al celor de pe Quai des Orfevres, este mai restrâns, mai prozaic. Ne limităm la răufăcători de tot felul şi, în general, la tot ce este inclus în expresia „poliție judiciară".

— Recunoaşte că eşti un om al Politiei Judiciare şi eşti mândru de asta. Ei bine, am făcut din dumneata un om al Poliției Judiciare! Am încercat să te fac întruchiparea aces-

tei instituții. Oare va trebui, din meticulozitate, pentru că dumneata ai mania exactității, să fac această imagine mai neclară, explicând că în cutare an, din motive complicate, ai trecut în mod provizoriu la altă instituție, ceea ce ți-a permis să acționezi în toată Franța ?

— Dar...

— O clipă. în prima zi când te-am întâlnit, ți-am spus că nu sunt jurnalist, ci romancier, şi îmi amintesc că i-am promis domnului Guichard că textele mele nu vor conține niciodată indiscreții susceptibile să provoace greutăți serviciilor sale.

— Ştiu, dar...

— Ei, drăcie ! Stai puțin, Maigret!

Era prima dată când mi se adresa astfel. Şi tot prima dată când acest tinerel îmi închidea gura.

— Am schimbat numele, mai puțin în ceea ce te priveşte pe dumneata şi pe doi-trei dintre colaboratorii dumitale. Am avut grijă să schimb şi localitățile. Deseori, pentru mai multă precauție, am schimbat relațiile de familie ale personajelor între ele. Am simplificat: uneori e vorba de un singur interogatoriu atunci când dumneata probabil că ai făcut patru sau cinci, de numai două-trei piste acolo unde, la început, ai avut zece. Pretind că eu am dreptate, că adevărul meu este cel bun. Şi am adus o dovadă.

Mi-a arătat un teanc de cărți pe care le aşezase pe biroul meu când intrase şi cărora nu le acordasem nici o atenție.

— Sunt cărți scrise de specialişti despre problemele polițieneşti în cursul ultimilor douăzeci de ani, relatări adevărate, prezentând acel adevăr care îți place dumitale. Citeşte-le. Cunoşti majoritatea anchetelor pe care aceste cărți le istorisesc în detaliu. Ei bine, pun prinsoare că nu le vei recunoaşte! Şi asta pentru că grija pentru obiectivitate falsifică acest adevăr care este întotdeauna, care trebuie să fie întotdeauna simplu. Iar acum... Gata ! Prefer să ajung ime-

diat la mărturisire. Exact în acel moment am ştiut unde mă atingea.

Avea dreptate, zău aşa, în toate privinţele! Nu-mi păsa nici mie că redusese numărul inspectorilor, că mă pusese să stau nopţi întregi în ploaie în locul acestora şi că a confundat, voit sau nu, Siguranţa Naţională cu Poliţia Judiciară.

Dar ceea ce mă şoca, în fond, şi nu voiam încă să recunosc nici faţă de mine însumi... La naiba, ce greu e! Amintiţi-vă ce v-am spus despre domnul pus în faţa fotografiei sale.

Să luăm doar detaliul pălăriei. Atâta pagubă dacă devin ridicol mărturisind că acest amănunt idiot m-a făcut să sufăr mai mult decât toate celelalte.

Când tânărul Sim a intrat prima dată la Poliţia Judiciară, mai aveam încă o pălărie melon în şifonier, dar n-o mai purtam decât în rare ocazii: la înmormântări sau la ceremonii oficiale.

Numai că, în biroul meu, era agăţată o fotografie făcută cu câţiva ani mai înainte, cu prilejul nu ştiu cărui congres, unde apăream cu această blestemată de pălărie.

Din cauza asta, chiar şi astăzi, când sunt prezentat unor oameni care nu m-au văzut niciodată, îi aud spunând:

— Ia uite! V-aţi schimbat pălăria !

Cât priveşte faimosul pardesiu cu guler de catifea, Simenon a trebuit să aibă într-o zi o discuţie, dar nu cu mine, ci cu soţia mea.

Recunosc, am avut şi eu unul, ba chiar mai multe, ca toţi bărbaţii din generaţia mea. Poate că mi s-a întâmplat, prin 1927, într-o zi foarte friguroasă sau când ploua cu găleata, să iau din cui unul dintre aceste pardesiuri vechi.

Nu sunt cochet. Sunt foarte puţin preocupat de eleganţă. Dar, poate tocmai din cauza asta, nu-mi place deloc să arăt diferit de ceilalţi. Şi croitorul meu evreu, de pe strada Tu-

renne, nu are nici el chef ca lumea să întoarcă mereu capul pe stradă după mine.

„E vina mea dacă aşa te văd eu?" ar fi putut să-mi răspundă Simenon, ca un pictor care îşi înfăţişează modelul cu nasul strâmb sau ochii saşii.

Doar că modelul cu pricina nu trebuie să-şi trăiască întreaga viaţă faţă în faţă cu portretul lui, şi nu sunt mii de oameni care cred din acel moment că are nasul strâmb sau ochii saşii!

Nu i-am spus atunci toate aceste lucruri. Reţinut, m-am mulţumit să rostesc, privind în altă parte:

— Era indispensabil să mă simplifici şi pe mine ?

— La început, sigur că da! Publicul trebuie să se obişnuiască într-un fel cu dumneata, cu silueta, cu mersul dumitale... Cred că am găsit cuvântul potrivit. Deocamdată eşti doar o siluetă, un spate, o pipă, un mod de a merge şi de a mormăi.

— Mulţumesc.

— Detaliile vor apărea treptat, vei vedea. Nu ştiu de cât timp are să fie nevoie. încetul cu încetul, vei începe să ai o viaţă mai subtilă, mai complexă.

— Asta mă linişteşte.

— De exemplu, până acum, încă n-ai viaţă de familie, deşi apartamentul din bulevardul Richard Lenoir şi doamna Maigret constituie numai puţin de jumătate din existenţa dumitale. Până acum doar ai telefonat acasă, dar oamenii te vor vedea şi acolo.

— În papuci şi halat de casă ?

— Şi chiar în pat.

— Port cămăşi de noapte, am spus cu ironie.

— Ştiu. E ceva care te completează. Chiar dacă te-ai fi adaptat la pijama, tot în cămaşă de noapte te-aş fi prezentat.

Mă întreb cum s-ar fi sfârşit această conversaţie - proba-

bil printr-o ceartă în toată regula -, dacă n-aş fi fost anunțat că un mărunt informator din strada Pigalle voia să-mi vorbească.

— În concluzie, i-am spus lui Simenon, pe când îmi întindea mâna, eşti mulțumit de dumneata.

— Nu încă, dar voi fi.

Oare puteam să-i spun că îi interziceam pe viitor să se mai folosească de numele meu? In mod legal, da. Şi s-ar fi ajuns la ceea ce se numeşte un proces de tip parizian, care m-ar fi acoperit de ridicol.

Personajul s-ar fi numit altfel, dar aş fi fost tot eu, mai precis acel eu simplificat care, după spusele autorului, urma să devină treptat din ce în ce mai complex.

Necazul cel mai mare era că individul nu se înşela şi că, în fiecare lună, timp de ani de zile, aveam să găsesc într-o carte cu o copertă fotografică un Maigret care mă imita din ce în ce mai mult.

Şi dacă ar fi fost doar în cărți! Pentru că aveau să intervină cinematograful, radioul şi, mai târziu, televiziunea.

Ai o senzație ciudată când vezi pe ecran, plimbându-se de colo până colo, vorbind, ştergându-şi nasul, un domn care pretinde că eşti tu, care împrumută unele dintre ticurile tale, rosteşte fraze rostite de tine, în împrejurări prin care ai trecut, pe care le-ai trăit, într-un cadru care, uneori, a fost reconstituit cu minuțiozitate.

Măcar în cazul primului Maigret apărut pe ecran, jucat de Pierre Renoir, asemănarea era aproape respectată. Deveneam puțin mai înalt, mai zvelt. Fața, bineînțeles, era diferită, dar unele atitudini erau atât de frapante, încât îl bănuiesc pe actor că m-a studiat fără ştirea mea.

Câteva luni mai târziu, ajungeam mai scund cu douăzeci de centimetri, iar ceea ce pierdeam în înălțime câştigam în rotunjime, devenind, sub trăsăturile lui Abel Tarride, obez şi blajin, atât de moale, încât semănăm cu un animal din

cauciuc, un balon gata să se ridice spre tavan. Nu mai vorbesc că făceam cu ochiul ca să-mi subliniez găselniţele şi subtilităţile!

N-am stat să văd filmul până la sfârşit, şi totuşi tribulaţiile mele nu se sfârşiseră. Harry Baur era, desigur, un actor mare, dar avea cu douăzeci de ani mai mult ca mine la acea dată şi o figură moleşită şi tragică totodată!

Să trecem peste asta!

După ce am îmbătrânit cu douăzeci de ani, am întinerit aproape tot cu atâţia, mult mai târziu, cu un anume Prejean, căruia n-am ce să-i reproşez în plus faţă de ce le-am reproşat celorlalţi, dar care seamănă mult mai mult cu unii inspectori tineri de astăzi decât cu cei din generaţia mea.

În sfârşit, foarte recent, m-au prezentat iar gras, gras de parcă aş fi fost gata să explodez, în timp ce începeam, sub trăsăturile lui Charles Laughton, să vorbesc limba engleză cum îmi vorbesc limba maternă.

Ei bine, dintre toţi ăştia, cel puţin unul l-a tras pe sfoară pe Simenon şi a considerat că adevărul meu era mai bun decât al lui.

Pierre Renoir nu şi-a pus pe cap un melon, ci o pălărie din fetru moale cât se poate de obişnuită şi a îmbrăcat haine cum poartă orice funcţionar, fie că face sau nu parte din poliţie.

Observ că n-am vorbit decât de detalii meschine - o pălărie, un pardesiu, o sobă cu cărbuni -, probabil pentru că aceste detalii m-au şocat primele.

Nu te miri că devii un bărbat în toată firea, apoi un bătrân. Dar e de ajuns să-ţi tai vârfurile mustăţilor ca să nu te mai recunoşti tu însuti.

Adevărul e că prefer să termin cu ceea ce consider a fi nişte mici slăbiciuni înainte de a confrunta pe fond cele două personaje.

Dacă Simenon are dreptate, ceea ce este foarte posibil, al

meu va părea şters şi confuz faţă de faimosul lui adevăr simplificat - sau aranjat -, iar eu voi semăna cu un domn ursuz care îşi retuşează el însuşi portretul.

Acum, pentru că am început cu hainele, trebuie să continuu măcar pentru liniştea mea personală.

Simenon m-a întrebat recent - adevărul e că s-a schimbat şi el, nu mai e tinerelul pe care l-am întâlnit în biroul lui Xavier Guichard -, cu un aer puţin ironic:

— Ei, cum e noul Maigret ?

Am încercat să-i răspund cu vorbele lui de altădată:

— Se conturează! Deocamdată e doar o siluetă. O pălărie. Un pardesiu. Dar e pălăria lui adevărată. Pardesiul lui adevărat! încetul cu încetul, poate că va veni şi restul, va avea braţe, picioare, chiar o faţă, cine ştie. Ba poate va începe chiar să gândească singur, fără ajutorul unui romancier.

Fiindcă veni vorba, Simenon are acum aproape aceeaşi vârstă pe care o aveam eu când ne-am întâlnit prima dată. La vremea aceea, avea tendinţa să mă considere un om matur şi chiar, în sinea lui, un om deja bătrân.

Nu l-am întrebat ce credea în prezent, dar nu m-am putut abţine să nu-i spun:

— Ştii că, odată cu trecerea anilor, ai început să mergi, să-ţi fumezi pipa şi chiar să vorbeşti ca Maigret al tău ?

Lucru cât se poate de adevărat şi care îmi oferă, trebuie să recunoaşteţi, o răzbunare destul de plăcută.

într-un fel, e ca şi cum, într-un târziu, ar începe să se ia pe sine drept mine!

Capitolul 3

Unde voi încerca să vorbesc despre un doctor bărbos care a influenţat viaţa familiei

mele şi, poate, până la urmă, alegerea carierei mele

Nu ştiu dacă acum voi găsi tonul potrivit, pentru că, în dimineața asta, mi-am umplut deja coşul de hârtii cu pagini rupte una după alta. Iar ieri seară eram gata-gata să renunț. In timp ce soția mea citea ce scrisesem în cursul zilei, trăgeam cu ochiul la ea prefăcându-mă că răsfoiesc ziarul, ca de obicei, şi la un moment dat am avut impresia că era surprinsă, apoi, până la sfârşit, mi-a aruncat priviri scurte şi uimite, aproape întristate.

În loc să-mi vorbească imediat, a pus tăcută manuscrisul la loc în sertar, şi a mai trecut ceva timp până când să rostească, străduindu-se să facă observația cât mai neutră:

- S-ar zice că nu-l suferi.

Nu era nevoie s-o întreb despre cine vorbea şi acum venise rândul meu să nu înțeleg şi să mă uit la ea cu ochi mari.

— Ce tot spui! am exclamat eu. Simenon e prietenul nostru!

— Da, evident...

Mă gândeam ce putea să aibă în minte, încercam să-mi amintesc ce scrisesem.

— Poate că mă înşel, a adăugat ea. Mă înşel cu siguranță, dacă aşa spui tu. Dar am avut impresia, citind unele pasaje, că-ți potoleşti astfel o adevărată ură. Înțelege-mă bine. Nu e vorba de o ură mare, uşor de recunoscut, ci parcă ar fi ceva mai înăbuşit, ceva mai...

N-a mers mai departe, însă am făcut-o eu în gând: „...mai ruşinos".

Dar Dumnezeu mi-e martor că nici nu mi-a trecut prin

minte asta în timp ce scriam! Am avut întotdeauna relații cât se poate de cordiale cu Simenon şi, mai mult, a devenit curând prietenul familiei. Rarele noastre deplasări din cursul verii au fost aproape toate la domiciliile lui succesive, când încă mai locuia în Franța: în Alsacia, la Porquerolles, în Charente, în Vandeea şi în multe alte locuri. Şi poate că, mai recent, când am acceptat o deplasare semioficială în Statele Unite, am făcut-o doar pentru că ştiam că îl voi întâlni în Arizona, unde trăia atunci.

— Jur..., am început eu cu gravitate.

— Eu te cred, dar cititorii poate că n-au să te creadă.

E vina mea, sunt convins de asta. Nu sunt obişnuit să mânuiesc ironia şi îmi dau seama că probabil o fac fără îndemânare. Intenția mea fusese să tratez în glumă, dintr-un fel de pudoare, un subiect dificil, mai mult sau mai puțin penibil pentru orgoliul meu.

Pentru că, la urma urmei, ceea ce încerc eu să fac este pur şi simplu să corectez o imagine după o altă imagine, un personaj, nu după umbra, ci după dublul lui. Iar Simenon a fost primul care m-a încurajat în acest demers.

Adaug, ca s-o liniştesc pe soția mea, care e de o fidelitate aproape feroce când e vorba de prieteniile ei, că Simenon, după cum am spus ieri cu alte cuvinte, pentru că glumeam, nu mai are nimic din tânărul a cărui siguranță agresivă mă nemulțumise uneori, că, dimpotrivă, acum el a devenit taciturn si vorbeşte cu o oarecare şovăială, mai ales despre subiecte la care ține, temându-se să se pronunțe categoric, cerând, aş putea să jur, aprobarea mea.

Acestea fiind zise, îl voi mai lua mult peste picior? Doar puțintel! Probabil că va fi pentru ultima dată. Ocazia e prea frumoasă şi nu rezist tentației.

În cele circa patruzeci de volume pe care le-a consacrat anchetelor mele, există probabil vreo douăzeci de aluzii la originea mea, la familia mea, câteva cuvinte despre tatăl

meu şi despre profesia lui de administrator, o menţiune a colegiului din Nantes, unde mi-am făcut o parte din studii, plus altele, foarte scurte, la cei doi ani pe care i-am făcut la medicină.

Or, aceluiaşi om i-au trebuit aproape opt sute de pagini ca să-şi povestească copilăria până la şaisprezece ani. Nu are importanţă că a făcut-o sub forma unui roman, că personajele sunt sau nu exacte, dar n-a considerat că eroul său este complet decât alături de părinţii şi bunicii lui, de unchii şi mătuşile cărora le-a prezentat metehnele şi maladiile, micile vicii şi fibroamele, ajungând să descrie până şi câinele vecinei, care a avut dreptul la o jumătate de pagină.

Nu mă plâng, iar această remarcă este doar un mod ocolit de a mă apăra dinainte de eventualele acuzaţii că vorbesc despre ai mei cu prea mare îngăduinţă.

Pentru mine, un om fără trecut nu este om întru totul. în cursul unor anchete, mi s-a întâmplat să consacru mai mult timp familiei şi anturajului unui suspect decât suspectului însuşi, şi deseori în acest fel am descoperit cheia a ceea ce ar fi putut rămâne un mister.

S-a spus, şi este adevărat, că m-am născut în centrul Franţei, nu departe de Moulins, dar nu-mi amintesc să se fi precizat că proprietatea administrată de tatăl meu era un domeniu de trei mii de hectare, cu nu mai puţin de douăzeci şi şase de ferme.

Bunicul, pe care l-am cunoscut, era unul dintre aceşti fermieri-arendaşi şi avea în spatele lui cel puţin trei generaţii de Maigret care lucraseră acelaşi pământ.

O epidemie de tifos, pe vremea când tata era tânăr, a decimat familia, care avea şapte-opt copii, lăsând în viaţă doar doi, pe tata şi o soră, care urma să se mărite mai apoi cu un brutar şi să se stabilească la Nantes.

De ce tatăl meu a mers la liceul din Moulins, întrerupând astfel o veche tradiţie? Am toate motivele să cred că

preotul satului s-a ocupat de el. Dar nu s-a rupt de pământ, pentru că, după doi ani într-o şcoală de agricultură, s-a întors în sat şi a intrat la castel ca ajutor de administrator.

Simt întotdeauna o anumită jenă când trebuie să vorbesc despre el. Am impresia că oamenii îşi spun: „A rămas cu acea imagine despre părinți pe care ți-o faci când eşti copil".

Şi, mult timp, m-am întrebat dacă nu mă înşelam, dacă nu cumva spiritul meu critic comitea o greşeală. Dar mi s-a întâmplat să întâlnesc alți oameni ca el, îndeosebi printre cei din generația lui, de cele mai multe ori de aceeaşi condiție socială, pe care am putea-o numi intermediară.

Pentru bunicul meu, oamenii de la castel, drepturile, privilegiile, comportamentul lor nu se discutau. N-am aflat niciodată ce credea însă în sinea lui. Eram încă tânăr când a murit. Totuşi, sunt convins, amintindu-mi de unele priviri, de unele tăceri ale sale mai ales, că aprobarea lui nu era pasivă, că nici măcar nu era întotdeauna aprobare, nici resemnare, ci izvora dintr-o anumită mândrie şi îndeosebi dintr-un sentiment foarte profund al datoriei.

Acest sentiment s-a păstrat la oameni ca tatăl meu, împreună cu o rezervă, o nevoie de decență care a putut să fie luată drept resemnare.

Mi-l amintesc foarte bine. Am fotografii cu el. Era foarte înalt, foarte slab, iar slăbiciunea îi era accentuată de pantalonii strimți, pe care nişte jambiere de piele îi acopereau până sub genunchi, întotdeauna l-am văzut pe tata cu jambiere de piele. Pentru el era un fel de uniformă. Nu purta barbă, ci nişte mustăți lungi de un blond roşcat, în care iarna, când venea acasă, simțeam, sărutându-l, mici cristale de gheață.

Casa noastră se afla în curtea castelului, o casă frumuşică din cărămidă roşie, cu un etaj, care domina clădiri-

le joase unde trăiau câteva familii de valeți, rândaşi şi paznici, ale căror soții, în majoritatea lor, lucrau la castel ca spălătorese, croitorese sau ajutoare la bucătărie.

În această curte, tatăl meu era un fel de suveran căruia oamenii îi vorbeau cu respect, scoțându-şi şapca în fața lui.

Cam o dată pe săptămână pleca la căderea nopții, uneori chiar de cum se însera, însoțit de unul sau mai mulți fermieri, cu brişcă, să vândă sau să cumpere animale de tot felul la vreun târg îndepărtat, de unde se întorcea abia a doua zi la asfințit.

Biroul lui era într-o clădire separată, având pe pereți fotografii cu boi şi cai premiați, calendare ale târgurilor şi, aproape întotdeauna, uscându-se pe măsură ce anul se ducea, cea mai frumoasă jerbă de grâu recoltată de pe proprietate.

Pe la ora zece, traversa curtea şi pătrundea pe un domeniu aparte. Dădea ocol clădirilor, ajungea la marele peron de care țăranii nu treceau niciodată şi petrecea un anumit timp între zidurile groase ale castelului.

În fond, asta era pentru el cam ce este pentru noi raportul de dimineață la Poliția Judiciară şi, copil fiind, eram mândru să-l văd, foarte drept, fără nici o umbră de slugărnicie, urcând treptele acelui peron prestigios.

Vorbea puțin, râdea rareori, dar, când i se întâmpla să o facă, erai surprins să descoperi că are un râs tânăr, aproape copilăresc, şi să-l vezi amuzându-se la glume naive.

Nu bea, spre deosebire de majoritatea oamenilor cunoscuți de mine pe atunci. La fiecare masă, i aducea o carafă mică rezervată numai lui, plină pe jumătate cu un vin uşor, alb, din strugurii recoltați de pe proprietate, şi niciodată nu l-am văzut bând alt vin, nici măcar la căsătorii sau înmormântări. Iar la târguri, unde era obligat să tragă la hanuri, i se aducea din oficiu o ceaşcă de cafea, care îi plăcea foarte mult.

Pentru mine, era un bărbat, şi chiar un bărbat în vârstă. Aveam cinci ani când a murit bunicul. Bunicii dinspre mamă locuiau la mai bine de cincizeci de kilometri de acolo şi nu mergeam la ei decât de două ori pe an, astfel că nu i-am cunoscut prea bine. Nu erau fermieri. Ţineau, într-un târguşor destul de important, o băcănie, având alături, după cum se întâmplă deseori la tară, o sală de cafenea.

N-aş spune astăzi că nu acesta a fost motivul pentru care relaţiile noastre cu familia mamei nu erau mai strânse.

Aveam aproape opt ani când am observat că mama era însărcinată. Din fraze surprinse la întâmplare, din şuşoteli, am înţeles într-o oarecare măsură că evenimentul era neaşteptat, că, după naşterea mea, medicii îşi exprimaseră scepticismul în privinţa unor viitoare sarcini, considerându-le improbabile.

Toate acestea le-am reconstituit îndeosebi mai târziu, bucată cu bucată, şi cred că aşa se întâmplă cu toate amintirile din copilărie.

În acea vreme trăia în satul vecin, mai mare decât al nostru, un medic cu barbă roşcată şi ascuţită pe nume Gadelle - Victor Gadelle, dacă nu mă înşel -, despre care se vorbea mult, aproape întotdeauna cu un aer misterios, şi, probabil din cauza bărbii şi a tuturor vorbelor care umblau pe seama lui, aproape că îl consideram un fel de diavol.

În viaţa lui a existat o dramă, o dramă adevărată, prima pe care mi-a fost dat s-o cunosc şi care m-a impresionat puternic, mai ales că urma să aibă o influenţă profundă asupra familiei noastre şi, în consecinţă, asupra întregii mele existente.

Gadelle bea. Bea mai mult decât oricare ţăran din ţinut, nu doar din când în când, ci în fiecare zi, începând de dimineaţă şi oprindu-se abia seara. Bea destul ca să răspândească, în căldura unei încăperi, un miros de alcool, pe care îl adulmecam întotdeauna cu dezgust.

În plus, nu era prea îngrijit, ba chiar s-ar putea spune că era murdar. Cum putea, în aceste condiţii, să fie prietenul tatălui meu? Pentru mine era un mister. Cert este faptul că venea deseori să-l vadă pe tata şi să stea de vorbă cu el, în casă la noi, ba exista chiar un fel de ritual: acela de a scoate din bufetul cu geam, îndată ce sosea, o carafă cu rachiu, aflată acolo doar pentru el.

De prima dramă n-am ştiut aproape nimic în acea vreme. Soţia doctorului Gadelle rămăsese însărcinată, probabil pentru a şasea sau a şaptea oară. Pentru mine, era deja o femeie bătrână, deşi trebuie să fi avut vreo patruzeci de ani.

Ce se întâmplase în ziua naşterii ? Se pare că Gadelle s-a întors acasă mai beat ca de obicei şi că, aşteptând naşterea, la căpătâiul soţiei sale, a continuat să bea.

Dar aşteptarea a fost mai lungă decât în mod normal. Copiii fuseseră duşi la vecini. Spre dimineaţă, întrucât nu se întâmpla nimic, cumnata, care petrecuse noaptea în casă, a plecat să vadă ce mai era pe la ea acasă. Se pare că s-au auzit strigăte, vacarm, vânzoleală în casa doctorului.

Când au intrat, Gadelle plângea într-un colţ. Soţia lui era moartă. La fel şi copilul.

Şi mult timp după aceea aveam să le surprind pe ţaţe şoptindu-şi la ureche, cu o expresie indignată sau consternată pe faţă:

— Un adevărat măcel!

Luni de zile a existat un caz Gadelle, care constituia subiectul tuturor conversaţiilor şi care, după cum era de aşteptat, împărţea oamenii din partea locului în două tabere.

Unii - şi erau mulţi - mergeau la oraş, ceea ce era atunci o călătorie în toată regula, ca să consulte un alt medic, în timp ce alţi câţiva, indiferenţi sau având totuşi încredere, continuau să apeleze la serviciile doctorului bărbos.

Tata nu mi-a făcut niciodată confidențe în această privință. De aceea, sunt obligat să fac doar presupuneri.

Gadelle - ăsta e un lucru sigur - nu a încetat să vină la noi. Intra ca înainte, când ne vizita, şi faimoasa carafă cu margine aurită îi era aşezată în față ca de obicei.

Totuşi, bea mai puțin. Se spunea că nu mai era văzut niciodată beat. într-o noapte, a fost chemat pentru o naştere la cea mai depărtată dintre ferme şi s-a descurcat onorabil. Întorcându-se acasă, a trecut pe la noi, şi îmi amintesc că era foarte palid; parcă îl văd pe tata cum îi strângea mâna cu o insistență care nu-i stătea în obicei, vrând parcă să-l încurajeze, vrând parcă să-i spună: „Vezi bine că nu trebuie să-ți pierzi speranța".

Pentru că tata nu-şi pierdea niciodată speranța în oameni. Nu l-am auzit niciodată rostind o judecată fără drept de apel, nici măcar atunci când oaia neagră a domeniului, un fermier cu gura mare, pe care fusese obligat să-l denunțe la castel pentru delapidare, îl acuzase de nu ştiu ce uneltiri necurate.

Este sigur că, dacă, după moartea soției şi a copilului, nu s-ar fi găsit nimeni care să-i întindă mâna doctorului, acesta ar fi fost un om sfârşit.

Tatăl meu a făcut-o. Şi, când mama a rămas însărcinată, un anumit sentiment pe care-mi este greu să-l explic, deşi îl înțeleg, l-a obligat să meargă până la capăt.

Totuşi, a luat măsuri de precauție. În ultima perioadă a sarcinei, a dus-o pe mama de două ori la Moulins ca să fie consultată de un specialist.

A venit şi sorocul. Un rândaş a încălecat pe un cal şi a plecat să-l aducă pe doctor în puterea nopții. Nu fusesem dus de acasă, ci rămăsesem închis în camera mea, foarte impresionat, deşi, ca toți copiii de la țară, am cunoscut foarte de timpuriu aceste lucruri.

Mama a murit la şapte dimineața, când se iveau zorii, iar

când am coborât din camera mea, primul obiect care mi-a atras privirea, în pofida emoției, a fost carafa de pe masa din sufragerie.

Am rămas singurul copil al familiei. O fată din împrejurimi s-a mutat la noi ca să se ocupe de treburile casei şi să aibă grijă de mine. De atunci, nu l-am mai văzut pe doctorul Gadelle să treacă pragul casei noastre, dar nici pe tata nu l-am mai auzit să spună vreodată ceva despre el.

După această dramă, a urmat o perioadă foarte cenuşie, confuză. Mergeam la şcoala din sat. Tata vorbea din ce în ce mai puțin. Avea treizeci şi doi de ani, si abia acum îmi dau seama cât de tânăr era.

N-am protestat când am împlinit doisprezece ani si a fost vorba să intru ca intern la liceul din Moulins, unde nu puteam fi dus în fiecare zi.

Am stat acolo doar câteva luni. Eram nefericit, complet străin într-o lume nouă care mi se părea ostilă. Nu i-am spus nimic tatălui meu, care mă aducea acasă în fiecare sâmbătă seara. Nu m-am plâns niciodată.

Dar probabil că a înțeles, pentru că, în vacanța de Paşti, sora lui, al cărei soț deschisese o brutărie la Nantes, a venit pe neanunțate să ne vadă, iar eu am băgat de seamă că era vorba de un plan pus dinainte la cale prin corespondență.

Mătuşa mea, care avea un ten foarte roz, începea să se îngraşe. Nu avea copii, şi asta o întrista.

Timp de câteva zile, am văzut-o învârtindu-se cu stângăcie în jurul meu, vrând parcă să mă îmblânzească.

Îmi vorbea de Nantes, de casa lor din apropierea portului, de mirosul de pâine caldă, de soțul ei care îşi petrecea toată noaptea în fața cuptorului şi dormea în timpul zilei.

Era foarte veselă, iar eu înțelesesem şi mă resemnasem. Sau, mai exact, pentru că nu-mi place acest cuvânt, acceptasem.

Am avut cu tata o discuție lungă, plimbându-ne pe

câmp, într-o duminică dimineaţă, după slujbă. A fost prima dată când mi-a vorbit ca unui bărbat. Se gândea la viitorul meu, la imposibilitatea de a studia în sat, la lipsa unei vieţi de familie normale pentru mine dacă aş fi rămas mai departe la internatul din Moulins.

Astăzi ştiu ce gândea. Îşi dădea seama că viaţa alături de un om ca el, care se închisese în sine şi trăia cel mai adesea cu propriile gânduri, nu era de dorit pentru un băiat care aştepta totul de la viaţă.

Am plecat cu mătuşa mea, iar brişcă ne-a dus până la gară, împreună cu un cufăr mare care se hurduca în spatele nostru.

Tata n-a plâns. Nici eu. Cam asta e tot ce ştiu despre el. Ani de zile, la Nantes, am fost nepotul brutarului şi al brutăresei şi aproape m-am obişnuit cu un om căruia îi vedeam zilnic pieptul păros în lumina roşiatică a cuptorului.

Îmi petreceam toate vacanţele cu tata. Nu îndrăznesc să spun că eram unul pentru altul nişte străini. Dar aveam viaţa mea personală, ambiţiile şi problemele mele.

Era tatăl meu, pe care îl iubeam, îl respectam, dar pe care nu mai încercam să-l înţeleg. Şi asta a durat ani de zile. Aşa se întâmplă întotdeauna ? Parcă aş fi înclinat să cred că da.

Când mi-a revenit curiozitatea, era prea târziu ca să mai pun întrebările pe care aş fi vrut atunci atât de mult să le pun şi pe care mi-am reproşat că nu le-am pus când mai era aici ca să-mi răspundă.

Tata a murit la patruzeci şi patru de ani de o pleurezie.

Eram adolescent, îmi începusem studiile medicale. Ultimele dăţi când am mers la castel, am fost frapat de roşeaţa din obrajii tatălui meu, de ochii lui care, seara, deveneau lucitori, de privirea lui febrilă.

— Au existat bolnavi de tuberculoză în familie? am întrebat-o într-o zi pe mătuşa mea. Iar ea mi-a răspuns, ca şi

cum aş fi vorbit de o tară ruşinoasă:

— Vai, niciodată! Toți erau tari ca nişte stejari! Nu-ți amintești de bunicul tău ?

Tocmai că-mi aminteam! îmi aminteam de o tuse seacă, pentru care dădea vina pe tutun. Şi, oricât de departe mergeam pe firul amintirilor, îl revedeam pe tatăl meu cu aceiaşi obraji sub care parcă mocnea un foc.

Şi mătuşa mea avea această roşeață a feței.

— Pentru că trăiesc în căldura unei brutării! replica ea.

Dar a murit de aceeaşi boală ca fratele ei, zece ani mai târziu.

Iar eu, întors la Nantes, de unde trebuia să-mi iau lucrurile înainte de a începe o nouă existență, am ezitat îndelung până să mă prezint la domiciliul unuia dintre profesorii mei şi să-i cer să mă consulte.

— Nu te pândeşte nici un pericol în privința asta! m-a liniştit el.

Două zile mai târziu, luam trenul spre Paris.

Soția mea nu va zice nimic, de data asta, dacă revin la Simenon şi la imaginea pe care mi-a creat-o, pentru că e vorba de discutarea unei probleme pe care a ridicat-o în una dintre cărțile sale, una dintre cele mai recente, şi care mă priveşte în mod deosebit.

Ba chiar este una dintre chestiunile care m-au supărat cel mai mult, şi nu mă refer la micile detalii vestimentare sau de alt fel pe care m-am amuzat să le amintesc.

N-aş fi cu adevărat fiul tatălui meu dacă n-aş fi destul de susceptibil în ceea ce priveşte meseria, cariera mea, şi tocmai despre asta e vorba.

Uneori, am avut impresia neplăcută că Simenon încerca într-un fel să mă scuze în fața publicului pentru că am intrat în poliție. Şi sunt sigur că în mintea unora n-am acceptat această profesiune decât ca o soluție de ultimă instanță.

Adevărul e de fapt că începusem să studiez medicina şi că alesesem această profesiune din proprie dorință, fără să fiu împins de nişte părinți mai mult sau mai puțin ambițioşi, cum se întâmplă deseori.

De ani de zile nu mă mai gândeam la asta şi nici prin cap nu-mi dădea să-mi pun întrebări în această privință când, tocmai din cauza câtorva fraze scrise despre vocația mea, problema a început treptat să mă preocupe.

N-am spus nimic nimănui, nici măcar soției mele. Astăzi, trebuie să depăşesc o anumită pudoare ca să pun lucrurile la punct sau să încerc s-o fac. Aşadar, în una dintre cărțile lui, Simenon a vorbit de vocația de „reparator de destine", expresie pe care nu a inventat-o el, deoarece este a mea şi probabil mi-a scăpat într-o zi când stăteam de vorbă.

Dar mă întreb dacă nu cumva totul a venit de la Gadelle, a cărui dramă, mi-am dat seama mai târziu, mă impresionase mult mai mult decât credeam. Pentru că era medic, pentru că dăduse greş, această profesiune dobândea în ochii mei un prestigiu extraordinar, până acolo încât devenea un fel de sacerdotiu.

Ani de zile, fără să-mi dau seama, am încercat să înțeleg drama acestui om în luptă cu un destin care îi depăşea puterile.

Îmi aminteam atitudinea tatălui meu față de el si mă întrebam dacă înțelesese acelaşi lucru ca şi mine, dacă pentru asta, indiferent cât l-a costat, l-a lăsat să-şi încerce şansa.

De la Gadelle, pe nesimțite, am trecut la oamenii pe care i-am cunoscut, aproape toți oameni simpli, cu o viață clară în aparență, dar care fuseseră nevoiți într-o bună zi să se măsoare cu destinul. Să nu uităm că nu mă străduiesc să exprim aici gândurile unui om matur, ci parcursul gândirii unui copil, apoi a unui adolescent.

Moartea mamei mele mi se părea o dramă atât de stupi-

dă, atât de inutilă! Şi toate celelalte drame pe care le cunoşteam, toate acele ratări îmi provocau un fel de disperare furioasă.

Oare nimeni nu putea să facă nimic ? Trebuia să cred că nu exista undeva un om mai inteligent sau mai experimentat decât ceilalți - pe care îl vedeam mai mult sau mai puțin sub trăsăturile unui medic de familie, ale unui Gadelle care n-ar fi dat greş -, în stare să spună cu blândețe, dar ferm: „Ai greşit drumul. Procedând astfel, te îndrepți inevitabil spre catastrofă. Adevăratul tău loc e aici, nu acolo".

Cred că asta e: aveam sentimentul nelămurit că prea mulți oameni nu erau la locul lor, că se străduiau să joace un rol care nu era pe măsura lor şi că, în consecință, pentru ei, partida era pierdută dinainte.

Să nu care cumva să se creadă că aspiram să devin într-o zi un fel de Dumnezeu Tatăl.

După ce am încercat să-l înțeleg pe Gadelle, apoi comportamentul tatălui meu față de el, am continuat să privesc în jurul meu, punându-mi aceleaşi întrebări. Un exemplu care va stârni zâmbete. în clasa mea eram, într-un an, cincizeci şi opt de elevi proveniți din medii diferite, cu calități, ambiții şi defecte diferite. Iar eu mă distram să trasez, într-un fel, destinul ideal al tuturor colegilor mei şi, în mintea mea, îi numeam „avocatul", „preceptorul"...

M-am străduit o bună bucată de timp să ghicesc din ce cauze vor muri oamenii din preajma mea. Se poate înțelege acum mai bine de ce am avut ideea să mă fac medic? La acea vreme, cuvântul „poliție" nu evoca pentru mine decât agentul de poliție din colțul străzii. Şi, deşi auzisem de poliția secretă, habar n-aveam ce-ar fi putut să însemne asta.

Şi, deodată, a trebuit să-mi câştig existența. Am sosit la Paris fără să am nici cea mai vagă idee despre cariera pe care o voi alege. Dat fiind că nu aveam studiile terminate, nu prea puteam spera la altceva decât să fiu angajat într-

un birou şi, în acest scop, fără entuziasm, am început să citesc anunțurile de la mica publicitate. Unchiul îmi propusese - zadarnic - să mă țină la brutărie şi să mă învețe meseria lui.

În micul hotel unde locuiam, pe malul stâng al Senei, stătea, pe acelaşi palier cu mine, un bărbat care mă intriga, un bărbat de vreo patruzeci de ani, care, Dumnezeu ştie de ce, mi se părea că seamănă puțin cu tata.

Ca fizic era cât se poate de diferit de bărbatul blond şi slab, cu umerii căzuți, pe care îl văzusem întotdeauna cu jambiere de piele. Era mic de statură, îndesat, cu părul negru, cu o calviție precoce, pe care o ascundea pieptănându-şi cu grijă părul spre frunte, şi o mustață neagră cu vârfurile răsucite. Întotdeauna era îmbrăcat în negru, corect, purta un pardesiu cu guler de catifea, care constituie explicația altui pardesiu, şi un baston cu măciulie de argint masiv.

Cred că asemănarea cu tata stătea în atitudinea lui, într-un anumit fel de a merge fără să grăbească niciodată pasul, de a asculta, de a privi şi, întrucâtva, de a se închide în el.

Întâmplarea a făcut să-l întâlnesc într-un restaurant cu preț fix din cartier; am aflat că lua acolo aproape zilnic masa de seară şi am dorit, fără vreun motiv anume, să fac cunoştință cu el. Zadarnic am încercat să ghicesc ce ocupație avea. Probabil că era celibatar, pentru că locuia singur la hotel. îl auzeam sculându-se dimineața si întorcându-se seara la ore diferite.

Nu primea niciodată vizite şi, singura dată când l-am întâlnit cu cineva, stătea de vorbă, în coltul bulevardului Saint-Michel, cu un individ care arăta atât de dubios, încât, la vremea aceea, nimeni n-ar fi ezitat să-l numească „apaş".

Eram pe punctul de a găsi un post la o firmă de pasmanterie de pe Rue des Victoires. Trebuia să mă prezint a doua

zi cu nişte referinţe pe care le cerusem în scris de la foştii mei profesori.

În seara aceea, la restaurant, împins de nu ştiu ce instinct, m-am hotărât să mă ridic de la masă exact în momentul în care vecinul meu de palier îşi punea şervetul la loc în despărţitura lui, astfel încât am ajuns să-i deschid uşa.

Probabil că mă remarcase. Poate că a ghicit dorinţa mea de a-i vorbi, pentru că m-a privit cu atenţie.

— Îţi mulţumesc, a spus el.

Apoi, văzând că rămăsesem locului pe trotuar:

— Te întorci la hotel ?

— Aşa cred... Nu ştiu...

Era o noapte frumoasă de toamnă. Cheiurile nu erau departe şi luna se vedea ridicându-se deasupra copacilor.

— Singur la Paris ?

— Da, sunt singur.

Fără să ceară compania mea, o accepta, o admitea ca pe un fapt împlinit.

— Cauţi de lucru ?

— De unde ştiţi ?

Nu şi-a dat osteneala să răspundă şi şi-a strecurat o bomboană de mentă între buze. Curând aveam să aflu de ce. îi mirosea gura şi ştia asta.

— Vii din provincie?

— De la Nantes, dar sunt de la ţară.

Îi vorbeam cu încredere. Era aproape prima dată, de când mă aflam la Paris, când găseam un tovarăş, iar tăcerea lui nu mă stânjenea deloc, probabil pentru că eram obişnuit cu tăcerile binevoitoare ale tatălui meu.

Când i-am terminat de istorisit aproape toată povestea mea, ne-am pomenit pe Quai des Orfevres, de cealaltă parte a podului Saint-Michel.

S-a oprit în faţa unei uşi mari întredeschise şi mi-a spus:

— Vrei să mă aştepţi puţin? Doar câteva minute.

Un agent de poliţie în uniformă stătea de pază în faţa uşii. După ce m-am plimbat puţin de colo-colo, l-am întrebat:

— Aici e Palatul de Justiţie ?

— Aici e intrarea în birourile Siguranţei.

Vecinul meu de palier se numea Jacquemain şi era, într-adevăr, celibatar, după cum am aflat chiar în seara aceea, în timp ce ne plimbam pe malul Senei, trecând de mai multe ori aceleaşi poduri, dominaţi aproape permanent de masa clădirii Palatului de Justiţie.

Era inspector de poliţie şi mi-a vorbit despre meseria lui, pe scurt, cum ar fi vorbit şi tata despre a lui, cu aceeaşi mândrie ascunsă.

A fost omorât trei ani mai târziu, înainte să fi ajuns şi eu în acele birouri de pe Quai des Orfevres, devenite prestigioase în ochii mei. S-a întâmplat pe lângă Porte d'Italie, în cursul unei încăierări. A fost lovit drept în piept de un glonţ care nici măcar nu-i era destinat.

Fotografia lui încă mai există, alături de altele, în una dintre acele rame negre care au deasupra menţiunea : „Căzut la datorie".

N-a vorbit prea mult. Mai ales m-a ascultat. Ceea ce nu m-a împiedicat, pe la unsprezece noaptea, să-i spun cu o voce tremurând de nerăbdare :

— Chiar credeţi că e posibil ?

— Iţi voi da un răspuns mâine seară.

Nu era vorba, evident, să intru direct la Siguranţă. încă nu era perioada celor cu diplomă şi fiecare trebuia să înceapă de jos.

Singura mea ambiţie era să fiu acceptat, indiferent în ce calitate, în unul dintre comisariatele Parisului, să fiu admis să descopăr eu însumi o faţă a lumii pe care inspectorul Jacquemain mă ajutase doar s-o întrezăresc.

Când să ne despărțim, pe palierul hotelului, care a fost demolat între timp, m-a întrebat:

— Te-ar deranja mult dacă ai purta uniformă ?

Am avut un mic şoc, mărturisesc, o scurtă

ezitare pe care a observat-o şi care nu i-a făcut probabil plăcere.

— Nu..., am răspuns cu glas scăzut.

Şi am purtat-o, nu mult timp, şapte-opt luni. Având picioare lungi şi fiind foarte slab, foarte rapid, oricât de ciudat ar putea să pară acest lucru astăzi, mi s-a dat o bicicletă şi, ca să învăț un oraş unde mă rătăceam mereu, am primit sarcina să duc plicurile la diferitele birouri oficiale.

Simenon a povestit asta? Nu-mi amintesc. Luni de zile, cocoțat pe bicicletă, m-am strecurat printre trăsuri şi omnibuze cu etaj, încă trase de cai, care, mai ales când coborau colina Montmartre, mă speriau rău de tot.

Funcționarii purtau încă redingotă şi joben, iar de la un anumit grad în sus, haină de ceremonie. Cei mai mulți dintre agenți erau oameni trecuți de prima tinerețe, deseori cu nasul rozaliu, pe care îi vedeai dând pe gât un păhărel la tejghea cu birjarii şi de care şansonetiştii îşi băteau joc fără ruşine. Nu eram însurat. Mă jenam să fac curte fetelor aşa, îmbrăcat în uniformă, şi mi-am spus că adevărata mea viață va începe doar în ziua în care voi intra în clădirea de pe Quai des Orfevres nu ca mesager purtător de plicuri oficiale, ci ca inspector, pe scara cea mare.

Când i-am spus de această ambiție, vecinul meu de palier nu a zâmbit, ci m-a privit cu un aer visător si a murmurat:

— De ce nu ?

Nu ştiam că voi merge atât de repede la înmormântarea lui. Pronosticurile mele despre destinele oamenilor lăsau de dorit.

Capitolul 4

Unde mănânc prăjiturelele lui Anselme şi Geraldine sub nasul şi în ciuda celor de la Drumuri si Poduri

Oare tata sau bunicul s-au întrebat vreodată dacă ar fi putut fi altceva decât ceea ce erau? Avuseseră şi alte ambiţii ? Jinduiau după o soartă diferită de a lor?

E ciudat să fi trăit atât de mult cu nişte oameni şi să nu ştii nimic despre ceea ce astăzi pare esenţial. Mi-am pus deseori întrebarea, cu impresia că sunt la mijloc, între două lumi complet străine una de cealaltă.

Nu cu mult timp în urmă, am vorbit cu Simenon despre asta, în apartamentul meu de pe bulevardul Richard Lenoir. Cred că era în ajunul plecării sale în Statele Unite. Rămăsese cu gura căscată în faţa fotografiei mărite a tatălui meu, pe care totuşi o văzuse ani de zile pe peretele din sufragerie.

În timp ce o examina cu mare atenţie, îmi arunca priviri pătrunzătoare, ca şi cum ar fi încercat să facă unele comparaţii, îngândurat.

— În concluzie, a spus el în cele din urmă, te-ai născut, Maigret, într-un mediu ideal şi în momentul ideal al evoluţiei unei familii ca să ajungi înalt funcţionar, cum se spunea pe vremuri, sau, dacă preferi, un funcţionar de mare clasă.

Am fost frapat, pentru că mă gândisem şi eu la asta într-un mod mai puţin precis, îndeosebi mai puţin personal, şi notasem numărul colegilor mei proveniţi din familii de ţă-

rani care pierduseră de puțin timp contactul direct cu pământul.

Simenon a continuat şi ai fi zis că regretă, că mă invidiază:

— Eu sunt înainte cu o generație. Trebuie să ajung la bunicul meu ca să găsesc echivalentul tatălui dumitale. Tata ajunsese deja la treapta de funcționar.

Soția mea îl privea cu atenție, străduindu-se să înțeleagă, iar el a adăugat pe un ton mai neutru:

— În mod normal, ar fi trebuit să am acces la profesiunile liberale pe uşa din dos, de jos, să trag din greu ca să devin medic de cartier, avocat sau inginer. Sau...

— Sau ce ?

— Sau să fiu un dezgustat, un revoltat. Ăştia formează neapărat majoritatea. Altfel, ar fi supraabundență de medici şi de avocați. Cred că fac parte din ramura celor care dau cel mai mare număr de ratați.

Nu ştiu de ce mi-am amintit brusc de această conversație. Poate pentru că vorbesc despre începutul carierei mele şi încerc să-mi analizez starea de spirit din acea perioadă.

Eram singur pe lume. Tocmai venisem la Paris, oraş pe care nu-l cunoşteam şi unde bogăția se etala mai ostentativ decât astăzi. Două lucruri te frapau: această bogăție, pe de o parte, şi, pe de altă parte, sărăcia; iar eu făceam parte din cea de-a doua tabără.

O întreagă categorie de oameni ducea, sub ochii mulțimii, o viață de trândăveală rafinată, iar ziarele prezentau existența acestor îmbuibați care nu aveau alte preocupări decât propriile plăceri şi vanități. Dar nici un moment n-am avut tentația să mă revolt. Nu-i invidiam. Nu speram să le semăn într-o zi. Nu-mi comparam soarta cu a lor.

Pentru mine, făceau parte dintr-o lume la fel de diferită ca atunci când ar fi fost de pe o altă planetă. Îmi amintesc

că aveam atunci o poftă de mâncare nesățioasă, deja legendară pe când eram copil.

La Nantes, mătuşa mea povestea oricui că mă văzuse mâncând, la întoarcerea de la liceu, o pâine de patru livre, ceea ce nu mă împiedicase să cinez două ore mai târziu.

Câştigam foarte puțini bani, iar marea mea grijă era să satisfac această poftă de mâncare din mine; luxul nu mi se părea a fi la terasele cafenelelor celebre de pe bulevarde, nici în vitrinele prăvăliilor de pe Rue de la Paix, ci, mult mai prozaic, în galantarele mezelăriilor.

Pe drumul meu obişnuit, existau câteva mezelării care mă fascinau şi, pe vremea când încă mai circulam prin Paris în uniformă, cocoțat pe bicicletă, îmi calculam timpul ca să câştig cele câteva minute de care aveam nevoie ca să cumpăr şi să devorez pe trotuar o bucată de salam sau o felie de pate, cu o pâinică luată de la brutăria de alături.

După ce-mi mulțumeam stomacul, mă simțeam fericit, plin de încredere în mine. îmi făceam meseria cu conştiinciozitate. Acordam importanță şi celor mai mici sarcini încredințate. Şi nici măcar nu era vorba de ore suplimentare. Consideram că tot timpul meu aparținea poliției şi mi se părea cât se poate de natural să fiu ținut la muncă paisprezece sau cincisprezece ore la rând.

Vorbesc despre toate astea nu ca să-mi acord vreun merit, ci, dimpotrivă, tocmai pentru că, după câte îmi amintesc, era o stare de spirit curentă în epocă.

Puțini agenți de stradă aveau alt bagaj de cunoştințe decât o instruire primară. Datorită inspectorului Jacquemain, cei de sus ştiau - dar eu încă nu ştiam cine ştia, nici măcar că se ştia - că începusem studii superioare.

După câteva luni, am fost tare surprins să fiu numit într-un post care mi se părea nesperat: cel de secretar al comisarului de poliție din cartierul Saint-Georges.

Totuşi, meseria asta, la vremea aceea, nu avea un nume

prea grozav. Se chema că eşti câinele comisarului.

Mi-au luat bicicleta, chipiul şi uniforma. Mi-au luat şi posibilitatea de a mă opri la o mezelărie în cursul misiunilor mele pe străzile Parisului.

Am apreciat foarte mult faptul că eram îmbrăcat civil în ziua când, trecând pe trotuarul bulevardului Saint-Michel, am auzit o voce strigându-mă.

Era un băiat înalt, în halat alb, care alerga după mine.

— Jubert! am exclamat.

— Maigret!

— Ce faci aici ?

— Dar tu?

— Auzi, nu îndrăznesc să stau acum prea mult afară. Vino să mă iei la şapte de la uşa farmaciei.

Jubert, Felix Jubert, era unul dintre colegii de la şcoala de medicină din Nantes. Ştiam că îşi întrerupsese studiile în acelaşi timp cu mine, dar cred că din alte motive. Fără să fie leneş, avea o minte destul de înceată, şi-mi amintesc că se spunea despre el:

— Rupe cartea tocind, dar a doua zi tot atâta ştie.

Era foarte înalt, osos, cu un nas mare, trăsături grosolane, un păr roşcat, şi de când l-am ştiut a avut faţa plină nu de acele mici coşuri acneice care îi duc la disperare pe tineri, ci de nişte coşuri mari şi roşii sau violacee, peste care dădea tot timpul cu pomadă sau cu prafuri medicamentoase.

M-am dus să-l aştept în seara aceea la farmacia unde lucra de câteva săptămâni. Nu avea pe nimeni la Paris. Locuia în zona Cherche-Midi, la nişte oameni care primeau două-trei persoane în gazdă.

— Şi tu cu ce te ocupi?

— Am intrat în poliţie.

Parcă îi văd şi acum ochii violeţi, limpezi ca nişte ochi de fată, care încercau să-şi ascundă uimirea. Şi vocea lui a

sunat foarte ciudat când a răspuns:

— În poliție ?

Se uita la costumul meu, căutând fără să vrea cu coada ochiului agentul de serviciu din colțul bulevardului, dorind parcă să facă o comparație.

— Sunt secretarul comisarului.

— Aha! înțeleg!

Oare nu i-am spus din teamă că mă va judeca ? Sau mai curând din cauza incapacității mele de a explica şi a incapacității lui de a înțelege? Fapt e că nu i-am spus o vorbă despre uniforma pe care încă o mai purtam cu trei săptămâni în urmă, nici despre ambiția mea de a lucra la Siguranță.

Pentru el, ca de altfel pentru mulți oameni, a fi secretar era perfect, era ceva onorabil; eram îmbrăcat curat, lucram într-un birou, în fața registrelor, cu un toc în mână.

— Ai mulți prieteni la Paris?

În afara inspectorului Jacquemain, nu cunoşteam, ca să zic aşa, pe nimeni, pentru că, la comisariat, eram încă un nou-venit ținut mai întâi sub observație.

— Nici iubită n-ai? Ce faci atunci în timpul liber?

Mai întâi că nu aveam prea mult timp liber. Apoi, studiam deoarece, pentru a-mi atinge mai repede ținta, eram hotărât să dau examenele care tocmai fuseseră instituite.

În seara aceea am luat cina împreună. La desert, mi-a spus cu un aer plin de promisiuni:

— Trebuie să te prezint.

— Cui?

— Unor oameni foarte bine. Nişte prieteni. Ai să vezi.

N-am primit mai multe explicații în prima zi. Şi, nu mai ştiu de ce, nu ne-am mai revăzut câteva săptămâni. Aş fi putut să nu-l mai revăd deloc. Nu-i dădusem adresa mea. Nici eu n-o aveam pe-a lui. Nu mi-a trecut prin minte să-l aştept când pleca de la farmacie.

Încă o dată, întâmplarea ne-a adus din nou față în față, la intrare la Theâtre-Franpais, unde stăteam amândoi la coadă.

— Ce chestie ! mi-a spus el. Credeam că te-am pierdut. Nici măcar nu ştiu la ce comisariat lucrezi. Le-am vorbit prietenilor mei despre tine.

Avea un fel de a vorbi despre aceşti prieteni care te-ar fi putut face să crezi că era vorba de un clan aparte, aproape de o sectă misterioasă.

— Măcar ai un frac ?

— Am unul.

Nu avea nici un rost să adaug că era fracul tatălui meu, puțin cam demodat, pentru că îl purtase la căsătorie, iar eu îl modificasem pentru mine.

— Vineri te iau cu mine. Vezi cum faci să fii neapărat liber vineri seara la opt. Ştii să dansezi ?

— Nu.

— Nu-i nimic. Dar ar fi preferabil să iei câteva lecții. Ştiu un curs bun şi ieftin. Am fost şi eu.

De data asta i-am spus adresa mea şi a micului restaurant unde obişnuiam să iau cina când nu eram de serviciu, iar vineri seara se afla în camera mea, aşezat pe patul meu, în timp ce eu mă îmbrăcam.

— Trebuie să-ți explic, ca să nu faci gafe. Noi doi vom fi singurii care nu lucrăm la Drumuri şi Poduri. Am dat peste un văr îndepărtat şi el m-a introdus în cercul lor. Domnul şi doamna Leonard sunt foarte plăcuți. Nepoata lor este cea mai fermecătoare fată.

Am înțeles imediat că era îndrăgostit de ea şi că mă ducea acolo aproape cu forța ca să-mi arate pe cine iubea el.

— Mai sunt şi altele, nu-ți fie teamă, mi-a promis el. Foarte plăcute.

Deoarece ploua şi era important să nu ajungem plini de noroi, am luat o birjă, prima birjă în care m-am urcat la

Paris fără motiv profesional. Parcă văd şi acum plastroanele noastre albe când treceam prin faţa becurilor de gaz. II revăd pe Felix Jubert oprind trăsura în faţa unei florării ca să ne împodobim butonierele.

— Bătrânul domn Leonard, mi-a explicat el, Anselme, cum i se spune, e la pensie de vreo zece ani. înainte, a fost unul dintre cei mai înalţi funcţionari de la Direcţia de Drumuri şi Poduri, iar succesorii lui vin şi acum să-l consulte. Tatăl nepoatei sale lucrează şi el în administraţia de la Drumuri şi Poduri. Şi, ca să spun aşa, întreaga familie lucrează acolo. După felul în care vorbea despre această administraţie, se simţea că, pentru Jubert, era într-un fel paradisul pierdut, că ar fi dat orice să nu fi risipit ani preţioşi cu studierea medicinei şi să înceapă şi el o astfel de carieră.

— Ai să vezi!

Şi am văzut. Am oprit pe bulevardul Beau-marchais, nu departe de piaţa Bastiliei, în faţa unui imobil deja vechi, dar spaţios, destul de luxos. Toate ferestrele de la etajul trei erau luminate, iar privirea lui Jubert, când a coborât din birjă, mi-a indicat foarte clar că acolo urma să se deruleze evenimentul monden anunţat.

Nu mă prea simţeam în largul meu. Regretam că venisem. Gulerul fals mă jena; cravata parcă era mereu strâmbă şi mi se părea că una dintre cozile fracului avea tendinţa să se ridice ca o creastă de cocos.

Scara era slab luminată şi treptele erau acoperite cu un covor stacojiu care mi s-a părut somptuos. Iar la ferestrele palierelor erau vitralii, pe care le-am considerat mult timp ultimul strigăt în materie de rafinament.

Jubert îşi aplicase un strat mai gros de unguent pe faţa lui plină de coşuri şi, nu ştiu de ce, asta îi dădea nişte reflexe violet. A tras cu evlavie de marele ciucure frumos brodat care atârna în faţa unei uşi. Auzeam în interior zvon de

conversații, iar în voci şi râsete se simțea acea nuanță stridentă care indică animația unei reuniuni mondene.

Ne-a deschis o servitoare cu şorț alb şi Felix, întinzându-i pardesiul, a rostit cu mare satisfacție, ca un obişnuit al casei:

— Bună seara, Clemence.

— Bună seara, domnule Felix.

Salonul era destul de încăpător, nu foarte luminat, cu o mulțime de draperii închise la culoare şi, în camera vecină, vizibilă printr-un geam mare, mobila fusese împinsă la perete ca parchetul să rămână liber pentru dans.

Protector, Jubert m-a condus spre o doamnă în vârstă, cu părul alb, aşezată lângă cămin.

— El e prietenul meu Maigret, despre care am avut onoarea să vă vorbesc şi care ardea de nerăbdare să vă prezinte personal omagiile lui.

Probabil că repetase fraza asta tot drumul. S-a asigurat apoi că salutam cum se cuvine, că nu eram prea stânjenit, adică nu-l făceam de ruşine.

Bătrâna doamnă era fermecătoare, subțirică, cu trăsături fine şi fața vioaie, dar am fost derutat când mi-a spus, zâmbind:

— De ce nu lucrați la Drumuri şi Poduri ? Sunt convinsă că lui Anselme o să-i pară rău.

Se numea Geraldine. Anselme, soțul ei, stătea în alt fotoliu, atât de nemişcat, încât ai fi zis că fusese adus acolo pe sus, pentru a fi expus ca o figură de ceară. Arăta foarte bătrân. Am aflat mai târziu că era trecut cu mult de optzeci de ani şi că Geraldine împlinise şi ea această vârstă.

Cineva cânta la pian în surdină, un băiat gras într-un frac strâmt, iar o fată îmbrăcată în albastru deschis îi întorcea paginile. îi vedeam doar din spate. Când am fost prezentat fetei, n-am îndrăznit s-o privesc în față, deoarece eram atât de derutat că mă aflam acolo, încât nu ştiam ce

să spun şi ce loc să-mi găsesc.

Încă nu începuseră să danseze. Pe un gheridon se afla o tavă cu prăjiturele uscate şi, puţin mai târziu, văzând că Jubert mă lăsase în plata Domnului, m-am apropiat. Nici astăzi nu ştiu de ce-am făcut-o, cu siguranţă că nu din lăcomie, pentru că nu-mi era foame şi pesmeciorii nu mi-au plăcut niciodată. Probabil doar ca să fac şi eu ceva.

Am luat unul fără să mă gândesc, apoi altul. Cineva a făcut: „Sst."

Şi altă fată, de data aceasta una îmbrăcată în roz, puţin saşie, a început să cânte, în picioare lângă pian, sprijinindu-se de el cu o mână, iar cu cealaltă mişcând un evantai.

Mâncam întruna. Nu-mi dădeam seama ce fac. Nu-mi dădeam seama nici că bătrâna mă observa cu stupoare, apoi că alţii, remarcând ce făceam, nu-şi mai luau ochii de la mine.

Unul dintre tineri i-a şoptit ceva vecinului său şi s-a auzit din nou: „Sst!..."

Fetele puteau fi numărate după petele deschise la culoare, presărate printre fracurile negre. Erau patru. Jubert, se pare, încerca să-mi atragă atenţia fără să reuşească, necăjit rău de tot că mă vedea luând pesmeciorii unul după altul şi mâncându-i conştiincios. Mi-a mărturisit mai târziu că îi fusese milă de mine, convins fiind că sărisem peste masa de seară.

Probabil că si alţii au crezut la fel. Cântecul se sfârşise. Fata îmbrăcată în roz a salutat şi toată lumea a aplaudat. Atunci am observat că toţi se uitau la mine cum stăteam în picioare lângă gheridon, cu gura plină şi o prăjiturică în mână.

Am fost gata să plec fără să-mi cer scuze, să bat în retragere, să fug pur şi simplu din acel apartament unde se mişca o lume total străină mie.

În acel moment, în penumbră, am zărit un chip, chipul

fetei în rochie albastră, şi pe acel chip am zărit o expresie plină de blândeţe, liniştitoare, aproape familiară. S-ar fi spus că ea înţelesese, că mă încuraja.

Servitoarea a adus băuturi răcoritoare, iar eu, după ce mâncasem atât de mult, printr-o reacţie

contrară, nu îndrăzneam să iau un pahar, deşi mi se oferea.

— Louise, ar trebui să-i serveşti şi pe ceilalţi cu prăjiturele.

Aşa am aflat că pe tânăra îmbrăcată în albastru o chema Louise şi că era nepoata domnului şi a doamnei Leonard.

A servit pe toată lumea, după care s-a apropiat de mine şi, arătându-mi nu ştiu ce prăjituri pe care se afla o bucăţică de fruct zaharisit, mi-a spus, privindu-mă complice:

— Le-au lăsat pe cele mai bune. Gustă-le pe astea.

N-am fost în stare să răspund decât:

— Credeţi?

Au fost primele cuvinte pe care le-am schimbat cu doamna Maigret.

Puţin mai târziu, când va citi ceea ce scriu acum, ştiu foarte bine că va murmura, dând din umeri:

— La ce bun să povesteşti asta ?

În fond, e încântată de imaginea pe care i-a făcut Simenon, o „soţioară" cumsecade, mereu în faţa maşinii de gătit, mereu trebăluind, mereu răsfăţându-şi bărbăţelul ca pe un copil mare. Ba chiar bănuiesc că, datorită acestei imagini, a fost prima care a avut faţă de el o prietenie adevărată, până acolo încât îl consideră ca făcând parte din familie şi îi ia apărarea când nici nu-mi trecea prin minte să-l atac.

Numai că, asemenea tuturor portretelor, şi acesta este departe de a fi exact. Când am întâlnit-o în seara aceea de pomină, era o fată niţel durdulie, cu o faţă foarte copilăroasă, având în privire o sclipire care lipsea din privirea prietenelor ei.

Ce s-ar fi întâmplat dacă n-aş fi mâncat prăjiturile? Probabil că nu m-ar fi remarcat printre mai bine de zece tineri adunați acolo, care lucrau cu toții, în afară de mine şi amicul meu Jubert, la Drumuri si Poduri.

Aceste trei cuvinte - „Drumuri şi Poduri" - au păstrat pentru noi un sens aproape comic, şi e de ajuns ca unul dintre noi să le pronunțe ca să zâmbim; dacă le auzim undeva, nici acum nu ne putem abține să nu ne privim cu subînțeles.

Dacă ar fi să procedez aşa cum se cuvine, ar trebui să reproduc aici întreaga genealogie a familiilor Schoeller, Kurt şi Leonard, în care m-am încurcat multă vreme, ele reprezentând neamurile „din partea soției", cum se spune.

Dacă vă duceți în Alsacia, de la Strasbourg la Mulhouse, probabil că veți auzi de aceste nume. Cred că primul care a întemeiat tradiția aproape dinastică de la Drumuri si Poduri a fost un Kurt din Scharrachbergheim, pe vremea lui Napoleon. Se pare că a fost vestit pe timpul lui şi s-a încuscrit cu familia Schoeller, care făceau parte din aceeaşi administrație. Alde Leonard au intrat si ei în familie si, de atunci, din tată în fiu, din frate în cumnat sau văr, aproape toată lumea face parte din acelaşi corp, astfel încât s-a considerat ca fiind o adevărată decădere faptul că un Kurt a devenit unul dintre cei mai mari berari din Colmar.

Dar, în seara aceea, abia ghiceam toate astea, datorită câtorva indicații pe care mi le dăduse Jubert.

Şi, când am plecat, pe o ploaie torențială, fără să luăm o birjă, pe care de altfel cu greu am fi găsit-o în cartier, maimai că aş fi regretat şi eu că nu-mi alesesem bine cariera.

— Ce spui?

— Despre ce ?

— Despre Louise! Nu vreau să-ți fac reproşuri. Dar situația era jenantă. Ai văzut cu cât tact te-a făcut să nu te simți stânjenit? E o fată uimitoare. Alice Perret e mai sclipi-

toare, dar...

Nu ştiam cine era Alice Perret. Toată seara, n-o cunoscusem decât pe fata în rochie albastru deschis care, între dansuri, venea să stea de vorbă cu mine.

— Alice e cea care a cântat. Cred că foarte curând se va logodi cu băiatul care a acompaniat-o, Louis. Părinţii lui sunt foarte bogaţi.

Ne-am despărţit foarte târziu în noaptea aceea. La fiecare răpăială intram în vreun bistrou încă deschis ca să bem o cafea şi să ne adăpostim de ploaie. Felix nu voia să mă părăsească în ruptul capului, vorbindu-mi întruna despre Louise şi încercând să mă forţeze să recunosc că era fata ideală.

— Ştiu că n-am multe şanse. Părinţii au trimis-o la unchiul ei Leonard pentru că ar vrea să-i găsească un soţ de la Drumuri şi Poduri. înţelegi, sau nu mai sunt băieţi disponibili la Colmar sau la Mulhouse, ori fac deja parte din familie. A sosit aici de două luni. Probabil că va petrece toată iarna la Paris.

— Ea ştie?

— Ce?

— Că părinţii îi caută un soţ de la Drumuri şi Poduri ?

— Bineînţeles. Dar nu-i pasă. E o fată foarte originală, mult mai originală decât crezi. N-ai avut timp s-o apreciezi. Vinerea viitoare, încearcă să vorbeşti mai mult cu ea. Dacă ai dansa, ar fi mai uşor. De ce n-ai lua până atunci două-trei lecţii de dans?

N-am luat lecţii de dans. Din fericire. Pentru că tinerei Louise, contrar părerii bunului Jubert, nu-i displăcea nimic mai mult decât să se învârtă la braţul unui cavaler.

La două săptămâni după aceea s-a petrecut un mic incident căruia, pe moment, i-am dat o mare importanţă şi care poate chiar a avut, dar într-un sens diferit.

Tinerii ingineri care frecventau casa familiei Leonard

formau un grup aparte şi se prefăceau că folosesc între ei cuvinte ce nu aveau sens decât pentru cei din breasla lor.

Oare aveam pică pe ei? Probabil. Şi nu-mi plăcea încăpățânarea lor de a mă numi „comisarul de poliție". Devenise un joc care mă agasa.

— Ei, comisare! mi se striga de la celălalt capăt al salonului.

Numai că, de data asta, în timp ce Jubert şi Louise flecăreau într-un colț, lângă o plantă ornamentală pe care o văd şi acum, un tinerel cu ochelari s-a apropiat de ei şi le-a spus ceva cu glas scăzut, aruncând o privire amuzată spre mine.

După câteva clipe, l-am întrebat pe prietenul meu:

— Ce-a zis ?

Iar ei mi-a răspuns jenat, evaziv:

— Nimic.

— O răutate ?

— Vorbim afară.

Băiatul cu ochelari a repetat figura şi în alte grupuri şi, de fiecare dată, toți păreau că se distrează foarte bine pe socoteala mea.

Toți, mai puțin Louise, care, în seara aceea, a refuzat câteva dansuri ca să stea de vorbă cu mine.

Când am ajuns afară, l-am întrebat pe Felix:

— Ce-a spus ?

— Mai întâi să-mi răspunzi sincer. Ce făceai înainte de a fi secretar al comisarului?

— Păi... Eram tot în poliție...

— Cu uniformă ?

Aha! Asta era marea descoperire! Tipul cu ochelari probabil că mă văzuse în ținută de agent de stradă şi îşi adusese aminte.

Imaginați-vă acum un agent de poliție printre acei domni de la Drumuri şi Poduri!

— Şi ea ce-a zis ? l-am întrebat eu, emoţionat.

— A fost de nota zece. întotdeauna e aşa. Nu vrei să mă crezi, dar ai să vezi tu...

Bietul Jubert!

— I-a răspuns că precis îţi şedea mult mai bine cu uniforma decât i-ar fi stat lui.

Totuşi, vinerea următoare nu m-am mai dus la familia Leonard. Am evitat să mă mai întâlnesc cu Jubert. El a venit la mine după cincisprezece zile.

— Apropo, să ştii că vineri lumea a întrebat de tine.

— Cine anume ?

— Doamna Leonard. A vrut să ştie dacă eşti cumva bolnav.

— Am fost foarte ocupat.

Eram sigur că, dacă doamna Leonard vorbise despre mine, o făcuse doar pentru că nepoata...

Să lăsăm asta! Nu mi se pare util să intru în aceste detalii. îmi va fi şi aşa destul de greu să primesc aprobare ca tot ce am scris mai sus să nu ajungă la coşul de gunoi.

Timp de aproape trei luni, Jubert şi-a jucat rolul fără să bănuiască nimic şi, de altfel, fără ca noi să fi încercat câtuşi de puţin să-l înşelăm. El venea să mă ia de la hotel si îmi făcea nodul la cravată sub pretextul că nu ştiam să mă îmbrac. Şi tot el îmi spunea, când mă vedea singur într-un colţ al salonului:

— Ar trebui să te ocupi de Louise. Nu eşti deloc amabil.

Apoi, când plecam, tot el insista:

— Greşeşti crezând că n-o interesezi. Să ştii că ţine mult la tine. îmi pune mereu întrebări despre tine.

Pe la Crăciun, amica saşie s-a logodit cu pianistul şi n-au mai venit în casa de pe bulevardul Beaumarchais.

Nu ştiu dacă atitudinea lui Louise începea să-i descurajeze pe ceilalţi şi dacă eram mai puţin discreţi decât credeam noi. Adevărul e că, în fiecare vineri, asistenţa era ce-

va mai puțin numeroasă acasă la Anselme şi Geraldine.

Marea explicație cu Jubert a avut loc în februarie, în camera mea. în vinerea aceea nu era în frac, lucru pe care l-am remarcat imediat. Arăta trist şi resemnat ca unele mari personaje jucate la Comedia Franceză.

— Am venit totuşi să-ți fac nodul la cravată! mi-a spus el, însoțindu-şi vorbele cu un rictus.

— Nu eşti liber ?

— Sunt complet liber, dimpotrivă, liber ca pasărea cerului, liber cum n-am fost niciodată.

Şi, stând drept în fața mea, cu cravata mea albă în mână, m-a privit fix în ochi şi mi-a spus:

— Louise mi-a mărturisit totul.

Am rămas cu gura căscată, pentru că mie încă nu-mi spusese nimic. Şi nici eu nu-i spusesem nimic.

— La ce te referi ?

— La tine şi la ea.

— Păi...

— Am întrebat-o. M-am dus ieri la ea special pentru asta.

— Ce-ai întrebat-o ?

— Am întrebat-o dacă vrea să devină soția mea.

— Şi ți-a răspuns că nu ?

— Mi-a răspuns că nu, că ține mult la mine, că voi rămâne întotdeauna cel mai bun prieten al ei, dar că...

— Ți-a vorbit de mine ?

— Nu chiar.

— Atunci ?

— Am înțeles! Ar fi trebuit să înțeleg din prima seară, când mâncai prăjiturelele şi ea se uita la tine cu indulgență. Când femeile se uită cu indulgența asta la un bărbat care se comportă cum făceai tu...

Bietul Jubert! L-am pierdut din vedere aproape imediat, după cum i-am pierdut din vedere pe toți acei domni de la

Drumuri şi Poduri, în afară de unchiul Leonard.

Timp de ani de zile, n-am mai ştiut ce s-a întâmplat cu el. Şi aveam aproape cincizeci de ani când, într-o zi, pe bulevardul Canebiere din Marsilia, am intrat într-o farmacie ca să cumpăr aspirină. Nu citisem numele de pe vitrină. Am auzit o exclamație:

— Maigret!

— Jubert!

— Cu ce te mai ocupi ? Ce prost sunt că te întreb, când ştiu de mult timp din ziare! Ce mai face Louise?

Apoi mi-a vorbit despre fiul său cel mare care, printr-o drăguță ironie a sorții, se pregătea să dea examen la Drumuri şi Poduri.

După plecarea lui Jubert, serile de vineri de la familia Leonard aveau un număr din ce în ce mai mic de participanți şi acum, deseori, nu mai cânta nimeni la pian. In asemenea cazuri, Louise cânta şi eu întorceam paginile, în timp ce o pereche sau două dansau în sufrageria devenită prea mare.

Nu cred că am întrebat-o pe Louise dacă vrea să se căsătorească cu mine. De cele mai multe ori, vorbeam despre cariera mea, despre poliție şi meseria de inspector.

I-am spus cât voi câştiga când, în sfârşit, voi fi numit la Quai des Orfevres, adăugind că vor trebui să mai treacă însă cel puțin trei ani şi că, până atunci, salariul meu va fi insuficient pentru întreținerea decentă a unei căsnicii.

I-am povestit şi cele două-trei discuții pe care le avusesem cu Xavier Guichard, deja şeful cel mare al Poliției Judiciare, care nu-l uitase pe

tatăl meu şi mă luase mai mult sau mai puțin sub protecția lui.

— Nu ştiu dacă-ți place Parisul. Pentru că, înțelegi, voi fi obligat să-mi petrec toată viața la Paris.

— Se poate duce şi aici o existență liniştită ca în provin-

cie, nu?

În sfârşit, într-o vineri, n-am găsit pe nici unul dintre invitaţi, doar pe Geraldine, care a venit ea însăşi să-mi deschidă, îmbrăcată într-o rochie de mătase neagră.

— Intră! mi-a spus ea cu o anumită solemnitate.

Louise nu se afla în salon. Dispăruseră platoul cu prăjituri şi băuturile răcoritoare. Venise primăvara şi nici în cămin nu mai ardea focul. Mi se părea că nu mai era nimic de care să mă agăţ şi stăteam cu pălăria în mână, jenat de frac şi de pantofii mei lustruiţi.

— Spune-mi, tinere, ce intenţii ai ?

Acesta a fost probabil unul dintre cele mai penibile momente din viaţa mea. Vocea ei mi se părea tăioasă, acuzatoare. Nu îndrăzneam să ridic ochii şi nu vedeam, pe covorul cu motive florale, decât marginea unei rochii negre de sub care ieşea vârful unui pantof foarte ascuţit. Am simţit cum mi se înroşesc urechile.

— Jur..., am bâiguit eu.

— Nu-ţi cer să juri. Te întreb doar dacă ai intenţia să te căsătoreşti cu Louise.

M-am uitat în sfârşit la ea şi cred că n-am văzut niciodată un chip de femeie în vârstă exprimând atâta maliţie afectuoasă.

— Dar bineînţeles!

Se pare - mi s-a povestit mai târziu - că am sărit ca împins de un arc şi că am repetat mai tare:

— Bineînţeles!

Iar a treia oară aproape că am strigat:

— Bineînţeles, asta-i bună!

Atunci a chemat-o, fără să ridice glasul:

— Louise!

Iar aceasta, care stătea în spatele unei uşi întredeschise, a intrat, foarte stânjenită, la fel de roşie la faţă ca şi mine.

— Ce ţi-am spus ? i s-a adresat mătuşa.

— De ce? am intervenit eu. Nu credea?

— Nu eram sigură. Mătuşa...

Să trecem peste asta, pentru că sunt sigur că cenzura conjugală ar tăia pasajul.

Trebuie să spun însă că bătrânul Leonard s-a arătat mai puțin entuziasmat şi nu mi-a iertat niciodată faptul că nu lucram la Drumuri şi Poduri. Foarte bătrân, aproape centenar, țintuit în fotoliu din cauza infirmității, se uita la mine şi dădea din cap, ca şi cum ceva nu era în regulă în felul cum mergea acum lumea.

— Va trebui să-ți iei liber ca să mergi la Colmar. Ce-ai zice să te duci în vacanța de Paşti?

Bătrâna Geraldine le-a scris de mai multe ori părinților viitoarei mele soții - ca să-i pregătească în vederea şocului, cum spunea ea -, să le anunțe vestea.

De Paşti, am obținut liber doar patruzeci şi opt de ore. Cea mai mare parte a timpului am petrecut-o pe trenuri, care nu erau atât de rapide cum sunt cele de astăzi.

Am fost primit corect, fără entuziasm exagerat.

— Cel mai bun mijloc de a afla dacă intențiile voastre sunt serioase este să stați un timp departe unul de altul. Louise va rămâne aici vara asta. Te aşteptăm să vii la toamnă.

— Pot să-i scriu ?

— Dar să nu exagerezi. De exemplu, o dată pe săptămână.

Asta poate să pară comic acum, dar atunci nu era deloc aşa.

Mi-am pus în gând, fără nici un fel de cruzime, să-l aleg pe Jubert cavaler de onoare. Când m-am dus să-l caut la farmacia de pe bulevardul Saint-Michel, nu mai era acolo şi nimeni nu ştia ce se mai întâmplase cu el.

Am petrecut o parte a verii căutând un apartament şi l-am găsit pe cel de pe bulevardul Richard Lenoir.

— Până găsim ceva mai bun, înțelegi? Când voi fi numit inspector...

Capitolul 5

Unde este vorba, la grămadă, despre ciorapi cu ținte, apaşi, prostituate, guri de aer cald, trotuare şi gări

Mai demult, câțiva ne-am vorbit între noi să înființăm un fel de club, sau mai probabil un dineu lunar, care trebuia să se numească „Dineul Ciorapilor cu Ținte". În orice caz, ne-am adunat la un păhărel la braseria Dauphine. Am discutat să vedem cine să fie admis si cine nu. Şi ne-am întrebat foarte serios dacă cei de dincolo, adică de la Siguranță, vor fi considerați ca fiind de-ai noştri.

Apoi, după cum era de aşteptat, lucrurile s-au oprit aici. La vremea aceea, eram încă cel puțin patru, printre comisarii Poliției Judiciare, îndeajuns de mândri de numele de „ciorapi cu ținte" pe care ni l-au dat în trecut şansonetiştii şi pe care unii dintre tinerii inspectori, abia ieşiți de pe băncile şcolii, îl foloseau uneori între ei când vorbeau despre veteranii care porniseră de jos.

Adevărul e că, pe vremuri, aveai nevoie de mulți ani ca să-ți cîştigi galoanele, iar examenele nu erau de ajuns. Un inspector, înainte de a spera o avansare, trebuia să-şi fi tocit tălpile aproape prin toate serviciile.

Nu-i uşor să faci noile generații să înțeleagă cât de cât ce însemna asta. „Bocanci cu ținte" şi „mustăți mari": aceste cuvinte îți veneau în mod natural pe buze când vorbeai

despre poliție. Şi, într-adevăr, am purtat şi eu ani de zile bocanci cu ținte. Nu că mi-ar fi plăcut. Şi nici, cum păreau să insinueze caricaturiştii, pentru că polițiştii ar fi considerat acele încălțări o culme a eleganței şi a confortului, ci din motive mult mai prozaice.

Mai exact, două. Primul era acela că salariul ne ajungea cât s-o ducem de la o lună la alta. Aud deseori vorbindu-se despre viața veselă, fără griji, din primii ani ai secolului. Tinerii amintesc cu invidie prețurile din acea epocă: o havană cu doi bănuți, o cină cu vin şi cafea, douăzeci de bănuți...

Se uită însă că, la începutul carierei, un funcționar câştiga ceva mai puțin de o sută de franci. Când eram la căi publice, în ziua mea de lucru, care avea deseori treisprezece sau paisprezece ore, băteam kilometri întregi de trotuare pe orice vreme.

Astfel că problema pingelirii încălțărilor a fost una dintre primele noastre probleme conjugale. La sfârşitul lunii, când îi aduceam plicul soției mele, făcea din conținutul lui un anumit număr de teancuri mici.

— Pentru măcelar... Pentru chirie... Pentru gaz...

Nu mai rămânea aproape nimic pentru a forma ultima grămăjoară de monede.

— Pentru încălțările tale.

Visam să-mi cumpăr altele noi, un vis care a durat mult timp. Deseori, treceau săptămâni întregi fără să-i mărturisesc soției că, între ținte, tălpile mele, devenite poroase, se îmbibau avid cu apa din rigole.

Spun toate astea nu din ranchiună, ci, dimpotrivă, cu veselie, şi cred că e necesar să o fac, ca să se ştie cât de cât cum era viața unui angajat al poliției.

Nu existau taxiuri, şi chiar dacă străzile ar fi fost pline de ele, ne-ar fi fost inaccesibile, cum erau şi birjele pe care le foloseam doar în rare ocazii.

În plus, la Brigada căilor publice, meseria ne cerea tocmai să batem pe jos trotuarele, să fim în mulțime, de dimineața până seara sau de seara până dimineața.

De ce, când mă gândesc acum la acea perioadă, îmi amintesc mai ales de un timp ploios ? Ai crede că a plouat întruna ani de zile, că în perioada aceea anotimpurile nu erau aceleaşi. Motivul este, evident, acela că ploaia ne făcea meseria mai grea. Nu mă gândesc doar la şosetele care se îmbibau de apă, ci şi la umerii mantalei care se transformau treptat în comprese reci, la pălăria de pe care şiroia apa, la mâinile învinețite pe care le băgai în buzunare.

Străzile erau mai slab luminate decât acum. Unele dintre ele, la periferie, nu erau pavate. Seara, ferestrele conturau în întuneric pătrate gălbui, casele fiind încă în mare parte luminate cu petrol lampant, dacă nu, şi mai rău, cu luminări.

Şi mai erau şi apaşii. Era o modă, în jurul fortificațiilor, ca băieții să folosească şişul în umbră, şi nu întotdeauna pentru profit, ca să-l uşureze pe burghez de ceas sau de portofel.

Fiecare voia mai ales să-şi dovedească lui însuşi că era bărbat, să facă pe grozavul, să le impresioneze pe târfulițele în fuste negre, plisate şi cu coc mare care făceau trotuarul sub un felinar.

Nu eram înarmați. Contrar imaginii pe care şi-o face publicul, un polițist în civil nu are dreptul să aibă un revolver în buzunar, iar dacă, în unele cazuri, avem unul la noi, este împotriva regulamentului şi suntem pe deplin răspunzători pentru asta.

Cei tineri nu-şi puteau permite aşa ceva. Exista un anumit număr de străzi, în zona La Villette, Menilmontant sau Porte d'Italie, unde oamenii noştri ezitau să meargă şi unde zgomotul propriilor paşi îți făcea uneori inima să bată mai tare.

Telefonul a rămas mult timp şi el un mit inaccesibil bugetului nostru. Dacă întârziam câteva ore, nici nu se punea problema să-i telefonez soţiei mele ca s-o anunţ, astfel încât petrecea seri întregi singură, la lumina becului de gaz din sufragerie, trăgând cu urechea la zgomotele de pe scară şi reîncălzind de patru-cinci ori aceeaşi mâncare.

Cât priveşte mustăţile din caricaturi, şi ele sunt adevărate. Un bărbat fără mustăţi era considerat o slugă!

Aveam şi eu mustăţi destul de lungi, puţin roşcate, puţin mai închise la culoare decât cele ale tatălui meu, terminate cu vârfuri subţiri. Mai târziu s-au scurtat, ajungând să arate ca o periuţă, după care au dispărut de tot.

De altfel, cei mai mulţi dintre inspectori aveau într-adevăr mustăţi mari şi negre precum crema de ghete, aşa cum poţi vedea în caricaturi. Asta fiindcă, dintr-un motiv misterios, spre profesiune au fost atraşi un timp mai ales cei originari din Masivul Central.

Am bătut cu piciorul aproape toate străzile din Paris, atent la tot ce mişcă, învăţând să cunosc toată fauna de pe trotuare, de la cerşetorul, flaşnetar şi florăreasă până la specialistul în alba-neagra şi hoţul de buzunare, fără să uităm de prostituata şi bătrâna beţivă care îşi petrece majoritatea nopţilor la posturile de poliţie.

Am „făcut" Halele, noaptea, piaţa Maubert, cheiurile şi zona de sub cheiuri.

Am „făcut" şi mulţimile, treaba cea mai grea, Târgul din Piaţa Tronului[2] şi Târgul de la Neuilly, cursele de cai de la Longchamp şi manifestaţiile patriotice, defilările militare, vizitele unor suverani străini, cortegiile în landouri, circurile ambulante si talciocul.

După câteva luni sau câţiva ani în această meserie, ai în minte un repertoriu impresionant de siluete şi de feţe, care

[2] Astăzi, Piaţa Naţiunii. în 1964, La Foire du Trone şi-a schimbat amplasamentul, dar nu şi numele, deja celebru (n. t.).

îți rămân întipărite în memorie pentru totdeauna.

Aş vrea, deşi e greu, să vă fac să înțelegeți cât mai exact relațiile noastre cu această clientelă, inclusiv cu cei pe care ni se întâmpla să-i băgăm periodic la răcoare.

E inutil să mai spun că latura pitorească dispăruse destul de repede pentru noi. Pe străzile Parisului, privirea noastră devenea din necesitate o privire profesională, care se oprea la unele detalii familiare, surprindea anumite particularități şi trăgea concluziile.

În momentul în care vorbesc despre acest subiect, cel mai mult mă frapează legătura care se stabileşte între polițist şi vânatul pe care are sarcina să-l hăituiască. înainte de toate, polițistul, cu excepția unor cazuri foarte rare, nu este animat deloc de ură sau aversiune.

Şi nici de milă, în sensul conferit în mod obişnuit acestui cuvânt. Relațiile noastre, dacă vreți, sunt strict profesionale. E lesne de înțeles că vedem prea multe ca să ne mai mire unele mizerii şi perversiuni. Astfel încât, cele din urmă nu ne înfurie, iar cele dintâi nu ne provoacă o strângere de inimă, cum i se întâmplă trecătorului neobişnuit cu ele.

Există în schimb ceva ce Simenon a încercat să redea fără să reuşească, şi anume, oricât ar putea să pară de paradoxal, un fel de spirit de familie. N-aş vrea ca spusele mele să fie răstălmăcite. E de la sine înțeles că nu ne aflăm de aceeaşi parte a baricadei. Dar, până la un anumit punct, suntem în aceeaşi situație.

Prostituata de pe bulevardul Clichy şi inspectorul care o supraveghează au amândoi pantofi proşti şi pe amândoi îi dor picioarele după ce au băut kilometri întregi de asfalt. Seara şi noaptea au pentru ei aceeaşi culoare, şi amândoi văd, aproape la fel, față ascunsă a mulțimii care se scurge în jurul lor.

La fel stau lucrurile şi la bâlci, unde hoțul de buzunare

se strecoară prin această mulțime. Pentru el, un bâlci, adunarea la un loc a câtorva sute de indivizi, înseamnă nu distracții, căluşei, corturi de circ si turtă dulce, ci un anumit număr de portofele de sustras din buzunarele unor naivi.

La fel şi pentru polițist. Şi unul, şi celălalt recunosc dintr-o ochire provincialul mulțumit de sine care va fi victima ideală.

De câte ori nu mi s-a întâmplat să urmăresc ore în şir un anumit „şuț" cunoscut de mine, de exemplu Sfoară, cum îi ziceam noi! Ştia că sunt pe urmele lui, că-i urmăresc şi cele mai mici gesturi. Stia că ştiu. Iar eu ştiam că ştie că sunt acolo.

Meseria lui era să-şi însuşească totuşi un portofel sau un ceas; a mea era să-l împiedic sau să-l prind asupra faptului.

Ei bine, Sfoară întorcea uneori capul şi-mi zâmbea! Ii zâmbeam şi eu. Ba chiar i se întâmpla să mi se adreseze, oftând:

— O să fie greu!

Ştiam foarte bine că era lefter, că nu va mânca în seara aceea decât dacă reuşeşte să şterpelească ceva.

Iar el ştia la fel de bine că primesc un salariu de o sută de franci pe lună, că am pantofii găuriți şi că soția mă aştepta acasă cu nerăbdare.

Pe Sfoară l-am arestat de cel puțin zece ori, cu gentilețe, spunându-i:

— Te-am prins!

Iar el se simțea aproape la fel de uşurat ca şi mine. Asta însemna că va mânca la post şi va avea un acoperiş deasupra capului. Erau unii care cunoşteau atât de bine arestul, încât întrebau:

— Cine e de serviciu în noaptea asta ?

Pentru că unii îi lăsau să fumeze, alții, nu. Timp de un

an şi jumătate, trotuarele mi s-au părut un loc ideal, pentru că apoi am fost repartizat la marile magazine. Nu-mi mai petreceam zilele în ploaie, frig, soare sau praf, ci într-un aer supraîncălzit, asaltat de mirosuri de şeviot, de bumbac nealbit, de linoleum şi de fir mercerizat.

Pe vremea aceea, din loc în loc, în intervalele dintre raioane, existau guri de aer cald, care trimiteau de jos în sus valuri de aer uscat şi fierbinte. Era foarte bine când veneai ud. Te aşezai deasupra unei guri pentru aer cald şi, imediat, începea să iasă abur din tine.

După câteva ore, îţi făceai veacul mai ales pe lângă uşi care, deschizându-se, lăsau de fiecare dată să pătrundă puţin oxigen.

Era important să pari natural. Să dai impresia că eşti un client! Şi e uşor, nu-i aşa, când un întreg etaj e plin cu corsete, lenjerie de damă sau sculuri de mătase?

— Vă rog să mă urmaţi fără să faceţi scandal!

Unele înţelegeau imediat şi ne însoţeau fără o vorbă în biroul directorului. Altele ne luau de sus, răspundeau răstit sau făceau o criză de nervi.

Totuşi, şi aici aveam de-a face cu o clientelă permanentă. Fie că era vorba de Bon Marche, de Louvre sau de Printemps, regăseam unele siluete familiare, majoritatea femei trecute de prima tinereţe, care vârau cantităţi inimaginabile de mărfuri într-un buzunar special făcut între rochie şi jupoane.

Dacă mă gândesc acum, un an şi jumătate nu mi se pare cine ştie ce. La vremea aceea însă, fiecare oră era pentru mine aproape la fel de lungă ca o oră petrecută în sala de aşteptare a unui dentist.

— Eşti la Galerii după-masă ? mă întreba uneori soţia mea. Aş avea ceva de cumpărat de-acolo.

Nu ne vorbeam. Ne prefăceam că nu ne cunoaştem. Era fermecător s-o văd, mândră nevoie mare, mergând de la un

raion la altul şi făcându-mi discret cu ochiul din când în când.

Cred că nici ea nu s-a întrebat vreodată dacă ar fi putut să ia de bărbat altceva decât un inspector de poliție. Cunoştea numele tuturor colegilor mei, vorbea cu familiaritate despre cei pe care nu-i văzuse niciodată, despre maniile fiecăruia, despre succesele sau insuccesele lor.

Abia după ani de zile m-am hotărât, într-o duminică dimineață când eram de serviciu, s-o duc să vadă faimosul sediu al Politiei Judiciare, şi nu s-a mirat de nimic. Se plimba ca la ea acasă, cercetând cu privirea detaliile pe care le cunoştea atât de bine din auzite.

Singura ei reacție a fost:

— Nu e chiar atât de murdar pe cât credeam.

— De ce-ar fi murdar ?

— Locurile unde trăiesc doar bărbați nu sunt niciodată la fel de curate. Şi au un anumit miros.

N-am invitat-o să viziteze arestul, unde mirosul n-ar mai fi dezamăgit-o!

— Cine stă aici, la stânga ?

— Torrence.

— Acela foarte gras ? Ar fi trebuit să bănuiesc. E ca un copil. încă îl mai amuză să-şi sape inițialele în lemnul biroului. Şi cel care a mers foarte mult, taica Lagrume?

Dacă tot am vorbit de încălțări, haideți să vă spun povestea care a impresionat-o pe soția mea.

Lagrume, taica Lagrume, cum îi ziceam, era cel mai în vârstă dintre noi toți, deşi nu depăşise vreodată gradul de inspector. Era un bărbat înalt şi trist. Vara suferea de guturai şi, cum dădea frigul, bronşita cronică ii provoca o tuse cavernoasă pe care o auzeai răsunând în întreaga clădire a Politiei Judiciare.

Noroc că nu era prea des pe acolo. într-o zi, vorbind despre tuşea lui, făcuse imprudența să spună:

— Medicul îmi recomandă aerul curat.

De atunci, avea aer curat cât voia! Avea picioare lungi, tălpi mari, şi lui îi erau încredinţate cercetările cele mai neverosimile prin Paris, cele care te obligau să străbaţi oraşul în toate direcţiile, zi de zi, fără nici cea mai mică speranţă că vei descoperi ceva.

— Asta să i-o dăm lui Lagrume!

Toată lumea ştia ce însemna asta, în afară de el, care, scria cu gravitate câteva indicaţii în carnețel, îşi lua umbrela strânsă sub braţ şi pleca după ce saluta printr-un mic gest pe toată lumea.

Mă întreb acum dacă nu cumva era perfect conştient de rolul pe care îl juca. Era un om resemnat. Avea, de ani şi ani de zile, o soţie bolnavă care îl aştepta seara ca să facă menajul în căsuţa lor de la periferie. Iar când fiica lui s-a căsătorit, cred că el se scula noaptea să aibă grijă de bebeluş.

— Lagrume, iar miroşi a rahat de copil mic!

O bătrână de pe strada Caulaincourt fusese asasinată. Era o crimă banală, care nu făcuse mare vâlvă în presă, pentru că victima era o mică rentieră fără relaţii.

Astfel de cazuri sunt aproape întotdeauna cele mai dificile. Întrucât trebuia să stau în marile magazine - şi aveau o grămadă de treabă cu apropierea Crăciunului -, asta nu era problema mea, dar, ca toţi cei de la Poliţia Judiciară, am cunoscut amănuntele anchetei.

Crima fusese comisă cu un cuţit de bucătărie, găsit la locul faptei. Cuţitul era singurul indiciu, un cuţit obişnuit, cum se vând în ferometaluri, în bazaruri şi în cele mai mici prăvălii de cartier, iar fabricantul, care fusese găsit, pretindea că vânduse zeci de mii în regiunea pariziană.

Era nou. Fusese în mod clar cumpărat în acest scop. încă mai avea preţul scris cu creion chimic pe mâner.

Tocmai acest detaliu a lăsat să se întrevadă o vagă spe-

ranță că va fi găsit comerciantul care îl vânduse.

— Lagrume ! Ia ocupă-te de acest cuțit!

L-a înfăşurat într-o bucată de ziar, l-a pus în buzunar şi a plecat.

A plecat într-o călătorie prin Paris care avea să dureze nouă săptămâni. în fiecare dimineață, se prezenta la prima oră la birou, unde se întorcea abia seara ca să închidă cuțitul într-un sertar. In fiecare dimineață, îl vedeai punând arma în buzunar, luându-şi umbrela şi plecând, după acelaşi salut adresat tuturor.

Am aflat numărul magazinelor - povestea a devenit legendară - susceptibile de a fi vândut un cuțit de acest gen. Fără a trece dincolo de fortificațiile oraşului, limitându-te doar la cele douăzeci de arondismente ale Parisului, numărul era amețitor.

Nici vorbă nu putea fi să foloseşti mijloace de transport. Trebuia să treci de la o stradă la alta, aproape de la o uşă la alta. Lagrume avea în buzunar un plan al Parisului, pe care, oră după oră, bifa un anumit număr de străzi.

Cred că, până la urmă, şefii lui nici măcar nu mai ştiau la ce sarcină îl înhămaseră.

— Lagrume e liber ?

Cineva răspundea că era în misiune, după care nimeni nu se mai ocupa de el. Era, după cum am spus, înaintea sărbătorilor de sfârşit de an. Era o iarnă ploioasă şi rece, pavajul devenise lipicios, dar Lagrume îşi plimba mai departe bronşita şi tuşea cavernoasă de dimineața până seara, neobosit, fără să se întrebe dacă ceea ce făcea avea vreun sens.

În cea de-a noua săptămână, cu mult după Anul Nou, pe un ger de crăpau pietrele, fu văzut apărând la ora trei după-amiaza, la fel de calm, la fel de lugubru, fără cea mai mică scânteie de bucurie sau de uşurare în ochi.

— Şefu' e-aici ?

— Ai găsit ?

— Am găsit.

Nu într-un ferometal, nici într-un bazar, nici la un negustor de articole de menaj. Le vizitase pe toate zadarnic.

Cuțitul fusese cumpărat dintr-o papetărie de pe bulevardul Rochechouart. Comerciantul şi-a recunoscut scrisul si si-a amintit de un tânăr cu fular verde care îl cumpărase de la el cu mai bine de două luni înainte.

Semnalmentele furnizate de el erau destul de precise şi tânărul a fost arestat, apoi executat în anul următor. Lagrume a murit în stradă, nu de bronşită, ci de stop cardiac.

Înainte de a vorbi despre gări, şi mai ales despre Gara de Nord, cu care mi se pare că am şi acum ceva, trebuie să spun două vorbe despre un subiect care nu-mi e prea pe plac.

Am fost întrebat adesea, referitor la începutul carierei mele şi la diferitele posturi pe care le-am ocupat:

— Ai făcut şi poliție de moravuri ?

Astăzi nu-i mai zice aşa. I se spune pudic „Brigada Mondenă".

Ei bine, am trecut şi eu pe-acolo, ca majoritatea confraților mei! Foarte puțin. Doar câteva luni.

Şi, chiar dacă acum îmi dau seama că era necesar, păstrez totuşi din acea perioadă o amintire confuză şi puțin jenată.

Am pomenit de familiaritatea care se stabileşte în mod natural între polițişti şi cei pe care trebuie să-i supravegheze.

Prin forța lucrurilor ea există si în acest sector, chiar în mai mare măsură decât în celelalte. Clientela fiecărui inspector, dacă pot să spun aşa, este formată dintr-un număr relativ restrâns de femei pe care le găseşti aproape întotdeauna în aceleaşi locuri, la uşa aceluiaşi hotel sau sub acelaşi felinar, iar pentru eşantionul superior - terasa ace-

loraşi braserii.

Încă nu eram atât de solid cum am devenit cu trecerea anilor, şi se pare că arătam mai tânăr decât eram.

Să ne amintim de prăjiturelele de la familia Leonard şi vom înţelege că, într-un anumit domeniu, eram mai curând timid.

Cei mai mulţi agenţi de la Moravuri se trăgeau de şireturi cu fetele, cărora le cunoşteau numele şi prenumele şi, când le luau cu duba în cursul vreunei razii, era o tradiţie să se întreacă în grosolănii, să-şi trântească în faţă, râzând, cuvintele cele mai murdare, cele mai obscene.

Alt obicei al acestor doamne era să-şi ridice fustele şi să-şi arate fundul, gest pe care probabil că îl considerau cea mai mare injurie, însoţindu-l cu vorbe provocatoare.

La început mi s-a întâmplat cu siguranţă să roşesc, pentru că încă roşeam uşor. Jena mea n-a trecut neobservată, întrucât cel mai blând lucru care se poate spune despre aceste femei este că se cam pricep la bărbaţi. Şi atunci am devenit, dacă nu oaia neagră, cel puţin ţapul lor ispăşitor. La Poliţia Judiciară nu mi s-a spus niciodată pe numele mic, şi sunt convins că mulţi dintre colegii mei nici nu-l cunosc... Eu nu l-aş fi ales, dacă mi s-ar fi cerut părerea. Dar nici de roşit nu roşesc din cauza lui.

Să fi fost vorba de o mică răzbunare a unui inspector care ştia?

Eram însărcinat să mă ocup în mod special de cartierul Sebastopol, care, mai ales în jurul Halelor, era frecventat pe atunci de fetele cele mai de jos, îndeosebi de un anumit număr de prostituate foarte în vârstă, pentru care zona era un fel de refugiu.

Şi tot acolo îşi făceau ucenicia slujnicuţele abia venite din Bretagne sau din alte părţi, astfel încât erau prezente ambele extreme: puştoaicele de şaisprezece ani, pe care se băteau proxeneţii, şi scorpiile fără vârstă, care se descur-

cau foarte bine singure.

Intr-o zi, au dat drumul la refren - pentru că a devenit imediat un refren! Treceam pe lângă una dintre acele bătrâne care se proțăpise în uşa unui hotel jegos, şi numai ce o aud că-mi zice, zâmbind şi arătându-şi dinții stricați:

— Bună seara, Jules !

Am crezut că folosise un nume la întâmplare, dar, puțin mai departe, am fost întâmpinat cu aceleaşi cuvinte.

— Ce mai faci, Jules ?

După care, când se aflau în grup, izbucneau în râs şi începeau să facă nişte comentarii greu de transcris.

Ştiam ce-ar fi făcut alții în locul meu. Nu le-ar fi trebuit mai mult ca să salte câteva dintre ele şi să le închidă la Saint-Lazare cât să le vină mintea la cap.

Exemplul ar fi fost de ajuns şi probabil că după aceea mar fi tratat cu un anumit respect. Dar n-am făcut-o. Nu neapărat dintr-un simț al dreptății, nici din milă. Probabil pentru că era un joc în care nu voiam să intru. Am preferat să mă prefac că nu auzisem. Speram că se vor plictisi. Dar fetele astea sunt asemenea copiilor, care nu se satură niciodată de o glumă.

Faimosul Jules a fost introdus într-un cântec, pe care începeau să-l cânte sau să-l răcnească imediat ce-mi făceam apariția. Altele, când le verificam actele, îmi spuneau:

— Nu fi al dracului, Jules ! Eşti aşa drăguței!

Biata Louise! Frica ei cea mai mare, în toată

această perioadă, nu era ca nu cumva să cedez vreunei tentații, ci să nu aduc acasă o boală urâtă. Luasem purici. Când mă întorceam acasă, mă punea să mă dezbrac şi să fac baie, în timp ce ea îmi peria hainele pe palier sau în fața ferestrei deschise..

— Probabil că ai atins azi vreuna. Spală-ți bine unghiile!

Oare nu se spunea că poți lua sifilisul şi dacă bei după cineva din acelaşi pahar?

Nu, n-a fost deloc plăcut, dar am învățat ce aveam de învățat. Oare nu eu îmi alesesem meseria asta? N-aş fi cerut pentru nimic în lume o schimbare de post. Şefii mei au făcut ei singuri ce trebuiau să facă, mai mult din preocupare pentru randament, presupun, decât din considerație față de mine. Am fost numit la gări. Mai exact, mi s-a repartizat o anumită clădire întunecoasă şi sinistră căreia i se spunea Gara de Nord.

Ca şi în cazul marilor magazine, exista avantajul că eram la adăpost de ploaie. Nu şi de frig sau de vânt, pentru că probabil nicăieri în lume nu mai e atâta curent ca în holul unei gări, ca în holul Gării de Nord şi, luni de zile, i-am făcut concurență lui Lagrume în privința guturaiului.

Să nu care cumva să se creadă că mă plâng şi că zugrăvesc cu o complezență răzbunătoare fața nevăzută a decorului.

Eram cât se poate de fericit. Eram fericit când băteam străzile, şi tot aşa de fericit şi când îi supravegheam pe aşazişii cleptomani din marile magazine. De fiecare dată, aveam impresia că mai urcam o treaptă, că învățam o meserie a cărei complexitate mi se dezvăluia tot mai mult de la o zi la alta. De exemplu, văzând Gara de Est, nu pot niciodată să nu mă încrunt, pentru că îmi aduce aminte de mobilizări. Gara Lyon însă, ca şi gara Montparnasse, mă duce cu gândul la vacanță.

Gara de Nord, cea mai rece, cea mai agitată dintre toate, evocă pentru mine o luptă aspră şi tristă pentru pâinea cea de toate zilele. Oare pentru că duce spre regiunile unde sunt mine şi uzine?

Dimineața, primele trenuri de noapte, care vin din Belgia şi din Germania, aduc, în general, câțiva pungaşi, câțiva traficanți cu chipuri dure, ca lumina zilei văzută prin plafonul de sticlă.

Nu era vorba întotdeauna doar de mici pungaşi. Întâlneai

şi profesionişti ai traficului internațional, cu agenții lor, cu oamenii lor de paie şi pistolarii lor, indivizi care jucau în stil mare şi erau gata să se apere prin orice mijloace.

Imediat ce se risipea această mulțime, era rândul trenurilor dinspre periferie, care nu veneau din sate vesele, ca în Vest sau în Sud, ci din aglomerări cenuşii şi nesănătoase.

În sens invers, spre Belgia, cea mai apropiată frontieră, încercau să-si ia zborul toți cei care fugeau din cele mai diferite motive. Sute de oameni aşteptau într-o atmosferă mohorâtă care mirosea a fum şi transpirație, se agitau, alergând de la ghişee la sălile de aşteptare, cercetând cu privirea tabelele care anunțau sosirile şi plecările, mâncând, bând ceva, printre copii, câini şi valize, şi aproape întotdeauna erau oameni care nu dormiseră suficient, enervați de teama să nu întârzie, alteori pur şi simplu de teama de un viitor pentru care plecau pe alte meleaguri.

Am petrecut ore în şir, în fiecare zi, observându-i cu atenție, căutând printre acele fețe una mai încruntată, cu ochii mai ficşi, fața unui bărbat sau a unei femei care îşi joacă ultima şansă.

Trenul era acolo şi urma să plece în câteva minute. Trebuia doar să mai străbată o sută de metri şi să întindă biletul pe care îl strângea în mână. Acele ceasornicului înaintau sacadat pe enormul cadran gălbui.

Cap sau pajură! Libertatea sau închisoarea. Sau mai rău. Eu aveam în buzunar o fotografie sau semnalmentele, uneori doar descrierea tehnică a unei urechi.

Se întâmpla uneori să ne observăm în acelaşi moment, să ni se încrucişeze privirile. Omul înțelegea aproape întotdeauna imediat. Urmarea depindea de caracterul său, de ce anume risca, de nervii lui, chiar de un infim detaliu material, de o uşă deschisă sau închisă, de un geamantan care se afla din întâmplare între noi.

Unii încercau să fugă, şi atunci urma o cursă disperată

printre grupuri de oameni care protestau sau se fereau din calea noastră, prin vagoanele staționate, pe şine, printre macazuri. Am cunoscut doi, dintre care unul foarte tânăr, care, la distanță de trei luni unul de altul, au avut o atitudine identică. Amândoi au vârât mâna în buzunar, vrând parcă să scoată o țigară. Dar în clipa următoare, în mijlocul mulțimii, cu ochii țintă la mine, îşi trăgeau un glonț în cap.

Nici ăştia nu aveau ceva cu mine, cum nici eu nu aveam nimic cu ei.

Fiecare îşi făcea meseria lui. Pierduseră partida, atâta tot, şi dispăreau. O pierdusem şi eu, pentru că rolul meu era să-i aduc vii în fața justiției.

Am văzut plecând mii de trenuri. Am văzut sosind alte mii, mereu cu aceeaşi mulțime, aceleaşi şiruri lungi de oameni ce se grăbeau care încotro. Şi am rămas cu un fel de deformație profesională, la fel ca şi colegii mei. Chiar dacă nu sunt de serviciu, dar, printr-o minune, plec în vacanță cu soția, privirea mea cercetează fețele oamenilor, şi rareori se întâmplă să nu se oprească asupra cuiva căruia îi este frică, indiferent cum si-o ascunde.

— Nu vii? Ce ai?

Până când nu ne instalăm în compartiment, ba chiar până când nu pleacă trenul, soția mea nu este niciodată sigură că vom avea într-adevăr o vacanță.

— La ce te uiți ? Nu eşti de serviciu!

Mi s-a întâmplat s-o urmez oftând, întorcând încă o dată capul spre un chip misterios care se pierdea în mulțime. întotdeauna cu regret.

Şi nu cred că făceam asta doar dintr-o preocupare profesională, nici de dragul justiției. Repet: e un joc, un joc care nu are sfârşit. Dacă l-ai început, e greu, dacă nu imposibil, să ieşi din el.

Dovadă că aceia dintre noi care ies până la urmă la pensie, deseori fără vrerea lor, ajung aproape întotdeauna să-şi

facă o agenție de detectivi particulari. Asta pentru că n-au altceva mai bun, şi nu ştiu nici unul care, după ce a bombănit treizeci de ani contra neajunsurilor vieții de polițist, să nu fie gata să reintre în serviciu, fie şi gratuit.

Gara de Nord mi-a lăsat o amintire sinistră. Nu ştiu de ce, o revăd întotdeauna plină de ceața umedă şi lipicioasă din zorii zilei, cu mulțimea de oameni care încă nu s-au trezit de-a binelea, mergând în turmă spre liniile ferate sau spre strada Maubeuge.

Cazurile umane pe care le-am întâlnit aici fac parte dintre cele mai disperate şi, în urma unor arestări făcute de mine în această gară, am rămas mai curând cu un sentiment de remuşcare decât cu unul de satisfacție profesională.

Totuşi, dacă ar fi să aleg, aş prefera să-mi reiau chiar de mâine în primire postul de la intrarea pe peroane decât să plec, dintr-o gară mai somptuoasă, spre vreun locşor însorit de pe Coasta de Azur.

Capitolul 6
Etaje, etaje şi iar etaje!

Din când în când, aproape întotdeauna cu ocazia unor convulsii politice, pe străzi izbucnesc tulburări, care nu mai constituie doar manifestarea nemulțumirii populare. S-ar zice că, la un moment dat se produce o breşă, că sunt deschise nişte ecluze invizibile şi, brusc, vezi apărând în cartierele bogate indivizi a căror existență, în general, este ignorată acolo, care par să fi ieşit dintr-o „curte a miracolelor" şi la care te uiți cum trec pe sub ferestre aşa cum te-ai

uita la nişte codoşi şi tâlhari ivindu-se din negura Evului Mediu.

Când acest fenomen s-a produs cu violență în urma tulburărilor din 6 februarie[3], cel mai mult m-a surprins uimirea exprimată a doua zi de cea mai mare parte a presei.

Această invadare, timp de câte va ore, a centrului Parisului, nu de către manifestanți, ci de nişte indivizi costelivi care stârneau teroare ca o haită de lupi, alarma brusc oamenii care, prin profesie, cunosc aproape la fel de bine ca noi dedesubturile capitalei.

De data asta, Parisului i-a fost cu adevărat teamă. Apoi, a doua zi, după ce ordinea a fost restabilită, Parisul a uitat că plebea aceea nu fusese nimicită, ci doar se retrăsese în bârlogul ei.

Oare n-avem poliția ca s-o țină acolo?

Există o brigadă care se ocupă exclusiv de cele două-trei sute de mii de nord-africani, portughezi şi români care trăiesc în zona arondismentului XX - deşi mai exact ar fi să spunem că acolo îşi au tabăra abia cunoscându-ne limba sau fără s-o cunoască deloc, ascultând de alte legi, de alte reflexe decât ale noastre!

La Poliția Judiciară avem hărți pe care sunt marcate cu creioane colorate un fel de insule mici: evreii de pe strada Rosiers, italienii din cartierul Primăriei, ruşii din cartierele Ternes şi Denfert-Rochereau...

Mulți nu vor altceva decât să fie asimilați, şi nu aceştia ne pricinuiesc dificultăți, dar există şi alții care, în grupuri sau izolați, trăiesc în mod voit la marginea societății şi îşi duc existența misterioasă în sânul mulțimii, care nu-i remarcă.

---

[3] . Pe 6 februarie 1934 a avut loc la Paris o violentă manifestație a ligilor de extremă dreapta, soldată cu 15 morți şi peste 2000 de răniți (n. t.).

Sunt unii, aproape întotdeauna oameni cu idei conformiste, cu mici hoții, mici ticăloşii cu grijă camuflate, care mă întreabă, cu un uşor tremur al buzelor pe care îl cunosc foarte bine:

— Nu eşti scârbit uneori ?

Nu se referă la ceva anume, ci la totalitatea celor cu care avem de-a face. Le-ar plăcea să le destăinuim secrete murdare, vicii inedite, o întreagă păducherniță de care ar putea să se indigneze, delectându-se totodată în sinea lor.

Ăştia folosesc cu dragă inimă expresia „pleava societății".

— Câte nu v-o fi dat să vedeți când aveți de-a face cu pleava societății?

Prefer să nu le răspund. Îi privesc într-un anumit fel, fără nici o expresie pe față, şi probabil că ei înțeleg ce înseamnă asta, pentru că, în general, par imediat jenați şi nu mai insistă.

Am învățat multe ca agent de stradă. Am învățat în târguri şi în marile magazine, peste tot unde erau mari mulțimi de oameni. Am vorbit despre experiențele pe care le-am trăit la Gara de Nord.

Probabil însă că la supravegherea hotelurilor am văzut mai bine oamenii, exact aceia care îi sperie atât de mult pe indivizii care stau în cartierele frumoase atunci când se întâmplă să se deschidă ecluzele.

Aici nu mai erau necesari bocancii cu ținte, pentru că nu trebuia să parcurg kilometri întregi de trotuar, ci mai degrabă să circul, ca să zic aşa, pe verticală.

În fiecare zi verificam fişele câtorva zeci sau sute de hoteluri, de cele mai multe ori clădiri cu camere mobilate de închiriat, unde ascensorul era o raritate şi trebuia să urci şase-şapte etaje pe o casă a scărilor sufocantă, unde domnea mirosul înțepător şi umed al sărăciei.

Marile hoteluri cu uşi turnante, flancate de valeți în livrea au si ele dramele si secretele lor, în care poliția îşi ba-

gă zilnic nasul. Dar mai ales în miile de hoteluri fără nume, pe care abia dacă le remarci, îşi găseşte adăpostul o populaţie fluctuantă, pe care greu poţi pune mâna în altă parte şi care rareori este într-o situaţie legală.

Mergeam câte doi. Uneori, în cartierele periculoase, ne duceam mai mulţi. Alegeam ora la care cei mai mulţi oameni erau în paturile lor, puţin după miezul nopţii. Atunci începea un fel de coşmar, cu unele detalii care erau mereu aceleaşi: paznicul de noapte, patronul sau patroana, culcaţi în spatele ghişeului, care se trezeau bombănind şi încercau să se pună dinainte la adăpost.

— Ştiţi bine că aici n-au fost niciodată necazuri!

Pe vremuri, numele erau scrise în nişte registre. Mai târziu, când cartea de identitate a devenit obligatorie, s-a trecut la completarea unor fişe. Unul dintre noi rămânea jos. Celălalt urca. Uneori, în ciuda măsurilor de precauţie, prezenţa noastră era semnalată şi, de la parter, auzeam întreaga casă trezindu-se ca un stup, agitaţie în camere, paşi furişaţi pe scară.

Se întâmpla să găsim o cameră goală, patul cald încă şi, sus de tot, lucarna care dădea spre acoperişuri deschisă.

De obicei, puteam să ajungem la primul etaj fără să fi alertat locatarii şi băteam la o primă uşă: ni se răspundea cu mârâieli şi întrebări într-o limbă aproape întotdeauna străină.

— Politia!

Cuvântul ăsta îl înţeleg toţi. Atunci, oameni în cămaşă, alţii în pielea goală, bărbaţi, femei, copii se agitau sub o lumină slabă, într-un aer greu, desfăceau geamantane uimitoare ca să caute un paşaport ascuns sub haine.

Ar fi trebuit să vedeţi neliniştea acelor priviri, acele gesturi de somnambul şi acea atitudine umilă pe care o întâlneşti în general doar la dezrădăcinaţi. Să-i spun o umilinţă plină de mândrie? Nu ne detestau. Noi eram stăpânii.

Aveam - sau credeau că avem - cea mai teribilă putere dintre toate puterile: aceea de a-i trimite înapoi de cealaltă parte a frontierei.

Unii reuşiseră să răzbată până aici după ani întregi de şiretenie sau răbdare. Ajunseseră pe pământul făgăduinţei. Aveau acte, false sau nu.

Şi, în timp ce ni le întindeau, întotdeauna cu teama de a ne vedea punându-le în buzunar, încercau instinctiv să ne îmbuneze cu un zâmbet, găseau câteva cuvinte în franceză şi bâiguiau:

— Domnu' comiser...

Femeile îşi păstrau rareori pudoarea, iar uneori surprindeam o ezitare în privirea lor, făceau un gest vag spre patul răvăşit. Nu ne tenta? Nu ne-ar fi făcut plăcere?

Totuşi, toată această lume era mândră, avea o mândrie aparte pe care nu reuşesc s-o descriu. Mândria sălbăticiunilor? Adevărul e că se uitau la noi când treceam, ca nişte fiare sălbatice în cuşcă, fără să ştie dacă îi vom lovi sau îi vom mângâia.

Câteodată, unul dintre ei îşi agita actele şi, cuprins de panică, începea să turuie în limba lui, gesticulând, chemându-i pe ceilalţi în ajutor, străduindu-se să ne facă să credem că era un om cinstit, că aparenţele erau false, că...

Unii plângeau, iar alţii rămâneau tăcuţi în colţul lor, sălbatici, gata parcă să sară la noi, dar resemnaţi în realitate. În limbaj administrativ, această operaţiune se numeşte verificarea identităţii. Cei ale căror acte sunt în regulă, dar absolut în regulă, sunt lăsaţi în camera lor, unde îi auzi încuindu-se şi oftând de uşurare.

Ceilalţi...

— Coborâţi!

Când nu înţeleg, trebuie să folosim gestul. Şi se îmbracă, vorbind singuri. Nu ştiu ce trebuie, ce pot să ia cu ei. Li se întâmplă uneori, într-un moment de neatenţie din partea

noastră, să se ducă să-şi ia comoara dintr-o ascunzătoare şi s-o vâre în buzunare sau sub cămaşă.

Toţi aceştia formează la parter un mic grup: nimeni nu vorbeşte, fiecare se gândeşte doar la cazul lui şi la modul în care îşi va pleda cauza.

În cartierul Saint-Antoine, există hoteluri unde, într-o singură cameră, mi s-a întâmplat să găsesc şapte-opt polonezi, cei mai mulţi dormind direct pe podea. În registru era înscris unul singur. Patronul ştia? Primea bani şi pentru ceilalţi? Mai mult decât probabil, dar sunt lucruri pe care e inutil să încerci să le dovedeşti.

Ceilalţi nu erau în regulă, după cum era de aşteptat. Ce făceau când erau forţaţi să părăsească în zori adăpostul camerei? Fără permis de muncă, nu puteau să-şi câştige în mod legal existenţa. Dar nu erau morţi de foame. Aşadar, mâncau. Şi erau, sunt întotdeauna mii, zeci de mii în situaţia lor. Găseam bani în buzunarele lor, ascunşi pe un şifonier sau, de cele mai multe ori, în pantofi. Atunci trebuia să aflăm cum şi-i procuraseră, iar acesta era genul de interogatoriu cel mai epuizant.

Chiar dacă înţelegeau franceza, se prefăceau că n-au habar, privindu-te în ochi cu un aer plin de bunăvoinţă şi repetând la nesfârşit că sunt nevinovaţi. E inutil să-i iei la întrebări pe ceilalţi în legătură cu ei. Nu se vor trăda. Vor spune toţi aceeaşi poveste.

Or, în medie, şaizeci şi cinci la sută dintre crimele din regiunea pariziană sunt comise de străini.

Scări, scări şi iar scări! Nu doar noaptea, ci şi ziua; şi, peste tot, fete profesioniste şi nu numai, unele tinere şi splendide, venite, Dumnezeu ştie de ce, din ţările lor.

Am cunoscut una, o poloneză, care locuia cu cinci bărbaţi în cameră, într-un hotel de pe strada Saint-Antoine, şi le arăta ce lovituri să dea, recompensându-i în felul ei pe cei care reuşiseră, în timp ce restul se stăpâneau cu greu

şi, de cele mai multe ori, se aruncau apoi cu ferocitate asupra câştigătorului epuizat.

Doi dintre ei erau nişte brute enorme, puternice, dar ei nu-i era frică de dânşii, îi ţinea la respect cu un zâmbet sau cu o încruntare din sprâncene. La interogatoriul din biroul meu, după nu ştiu ce frază rostită în limba lor, am văzut-o pălmuind netulburată una dintre cele două matahale.

— Probabil că aţi văzut câte şi mai câte!

Adevărat, poţi vedea bărbaţi, femei, tot felul de bărbaţi şi de femei, în toate situaţiile imaginabile, la toate nivelurile societăţii. îi vezi, îi înregistrezi şi încerci să-i înţelegi.

Nu să înţelegi nu ştiu ce mister uman. Poate că împotriva acestei idei romantice protestez cel mai îndârjit, aproape cu mânie. Este una dintre motivaţiile cărţii de faţă, ale acestui soi de corecturi.

Simenon a încercat să explice, recunosc. Totuşi, am fost jenat să văd deseori că în cărţile lui am unele zâmbete, unele atitudini pe care nu le-am avut de fapt niciodată şi care i-ar fi făcut pe colegii mei să dea neîncrezători din umeri.

Persoana care a simţit cel mai bine asta e probabil soţia mea. Totuşi, când mă întorc de la birou, nu i se întâmplă niciodată să-mi pună curioasă întrebări, indiferent de ce caz mă ocup.

Iar eu nu-i fac, cum se spune, confidenţe.

Mă aşez la masă ca orice alt funcţionar care se întoarce de la birou. Atunci mi se întâmplă să povestesc în câteva cuvinte, ca pentru mine, o întâlnire, un interogatoriu, să vorbesc despre bărbatul sau despre femeia pe care a trebuit să-i anchetez.

Dacă pune o întrebare, aproape întotdeauna e o întrebare tehnică:

— În ce cartier?

Sau:

— Ce vârstă ?

Sau:

— De cât timp se află în Franța ?

Pentru că aceste detalii au sfârşit prin a fi tot atât de revelatoare pentru ea pe cât sunt şi pentru noi.

Nu mă întreabă despre aspectele sordide sau jalnice.

Şi Dumnezeu mi-e martor că nu din indiferență !

— Soția lui l-a vizitat la arest?

— Azi-dimineață.

— Şi-a luat copilul cu ea ?

Se interesează, din motive asupra cărora nu voi insista, îndeosebi de cei care au copii, şi ar fi o greşeală să se creadă că ilegalii, răufăcătorii sau criminalii nu au.

Am avut la noi o fetiță, pe a cărei mamă o trimisesem la închisoare pentru tot restul zilelor, dar ştiam că tatăl o va lua înapoi imediat ce avea să redevină un om normal.

A continuat să ne viziteze. Acum e adolescentă, iar soția mea este destul de mândră să facă împreună cu ea turul magazinelor după-amiaza. Vreau să subliniez faptul că, în comportamentul nostru față de cei de care ne ocupăm, nu intră nici compasiunea deplasată, nici duritatea, nici ura, nici mila în sensul obişnuit al cuvântului.

Oamenii constituie obiectul nostru de lucru. Le observăm comportamentul. înregistrăm anumite fapte. încercăm să stabilim altele.

Cunoaşterea noastră este într-un fel tehnică. Când, încă tânăr, vizitam un hotel suspect din pivniță până în pod, pătrunzând în alveolele camerelor, surprinzând oamenii în somn, în cea mai strictă intimitate, examinându-le actele cu lupa, aproape că aş fi putut să spun cum va evolua fiecare.

În primul rând, unele fețe îmi erau deja familiare, pentru că Parisul nu-i chiar atât de mare încât, într-un anumit mediu, să nu întâlneşti mereu aceiaşi indivizi. Tot aşa,

unele cazuri se repetă aproape identic, aceleaşi cauze ducând la aceleaşi rezultate.

Nefericitul originar din Europa Centrală, care a economisit luni de zile - dacă nu ani în sir – ca să achite costul unor paşapoarte false la o agenție clandestină din țara lui, crezând că a terminat cu toate problemele după ce a trecut frontiera nestingherit, ne va cădea fatalmente în mână în şase luni, maximum un an.

Mai mult decât atât: am putea să-l urmărim cu gândul încă de la frontieră şi să prevăd în ce cartier, în ce restaurant, în ce hotel va ajunge. Ştim prin cine va încerca să-şi procure legitimația de muncă indispensabilă, fie ea adevărată sau falsă; va fi de ajuns să mergem să-l ridicăm de la coada care se formează în fiecare dimineață în fata marilor uzine Javel.

De ce să ne supărăm, de ce să avem pică pe el, dacă a ajuns acolo unde trebuia fatalmente să ajungă? La fel se întâmplă cu slujnicuța foarte tânără pe care o vedem dansând pentru prima oară la unele baluri populare. Să-i spunem să se întoarcă la patronii ei şi să evite pe viitor partenerul de o eleganță țipătoare?

N-ar folosi la nimic. Se va reîntoarce aici. O vom găsi la alte baluri populare, apoi, într-o seară, în fața unei uşi de hotel din cartierul Halelor sau al Bastiliei.

În medie, în fiecare an, zece mii au aceeaşi soartă, zece mii care îşi părăsesc satul, vin la Paris ca servitoare şi nu au nevoie decât de câteva luni sau săptămâni ca să ajungă unde ajung. Situația este oare mult diferită când un băiat de optsprezece-douăzeci de ani, care lucrează în uzină, începe să se îmbrace într-un anumit fel, să ia anumite atitudini, să se aşeze la tejgheaua unor baruri?

Curând va fi văzut purtând un costum nou, şosete şi o cravată din mătase artificială. Va sfârşi şi el la noi, cu privirea vicleană sau plouată, după o tentativă de spargere sau

de furt armat, dacă nu cumva e primit în rândul hoților de maşini. Unele semne nu înşeală niciodată şi, în definitiv, tocmai aceste semne învățam să le cunoaştem când eram trecuți prin toate echipele, când eram puşi să batem kilometri de trotuar, să urcăm etaj după etaj, să pătrundem în tot felul de cocioabe si de mulțimi. De aceea porecla de „ciorap cu ținte" nu ne-a ofensat niciodată, ba din contră.

La patruzeci de ani, puțini sunt cei de la Poliția Judiciară care nu-i cunosc bine, de exemplu, pe toti hoții de buzunare. Ba chiar vom sti unde să-i găsim în cutare sau cutare zi, cu ocazia unei anumite ceremonii sau a unei anumite gale.

După cum vom şti, de exemplu, că furtul unor bijuterii va avea loc foarte curând, pentru că un specialist, prins rareori asupra faptului, începe să fie la capătul resurselor. Şi-a părăsit hotelul de pe bulevardul Haussmann pentru un hotel mai modest din piața Republicii. De cincisprezece zile nu şi-a mai achitat nota de plată. Femeia cu care trăieşte începe să-i facă scene şi nu şi-a mai cumpărat pălării de mult timp.

Nu-l putem urmări pas cu pas - nu vor fi niciodată destui polițişti ca să fileze toți suspecții -, dar nu-l scăpăm din vedere. Agenții de stradă sunt anunțați că trebuie să supravegheze în mod special magazinele de bijuterii.

Ştim cum operează. Ştim că nu va lucra altfel.

Nu întotdeauna mergem la sigur. Ar fi prea frumos. Totuşi, se întâmplă să-l prindem asupra faptului. Uneori, după ce avem o întrevedere discretă cu partenera lui, căreia îi dăm de înțeles că viitorul ei ar fi mai puțin problematic dacă ne-ar da nişte informații.

În ziare se vorbeşte mult despre reglările de conturi din Montmartre sau din cartierul străzii Fontaine, pentru că focurile de revolver în noapte impresionează întotdeauna publicul. Numai că aceste cazuri ne dau cele mai puține

bătăi de cap. Cunoaştem bandele rivale, interesele lor si motivele lor de dispută. Le cunoaştem şi urile sau ranchiunele personale.

O crimă duce la alta, ca reacție. Luciano a fost împuşcat într-un bar de pe strada Douai? Corsicanii se vor răzbuna în mod obligatoriu peste un timp oarecare. Şi, aproape întotdeauna, unul dintre ei ne va da informația trebuincioasă.

— Se pune ceva la cale contra lui Dede Platfus. Ştie şi nu mai iese din casă decât însoțit de doi ucigaşi.

În ziua când Dede va fi şi el împuşcat, există nouă şanse din zece ca un telefon mai mult sau mai puțin misterios să ne informeze în detaliu despre toată povestea.

— Unul mai puțin!

Îi arestăm totuşi pe vinovați, însă n-are prea mare importanță, pentru că oamenii ăştia se extermină doar între ei, din motive care le sunt specifice, în numele unui anumit cod pe care îl aplică în mod riguros.

La asta făcea aluzie Simenon în cursul primei noastre întrevederi, când declara atât de categoric:

— Crimele profesioniştilor nu mă interesează, încă nu ştia - dar a aflat între timp – că celelalte crime sunt foarte puține.

Nu mă refer la crimele pasionale, care sunt de cele mai multe ori lipsite de mister, fiind doar deznodământul logic al unei crize acute între doi sau mai mulți indivizi.

Nu mă refer nici la loviturile de cuțit schimbate sâmbăta sau duminica seara între doi bețivi de la mahala.

În afara acestor accidente, cele mai frecvente crime sunt de două feluri: Asasinarea vreunei bătrâne singure de către unul sau mai mulți derbedei şi uciderea unei prostituate pe un teren viran.

În primul caz, foarte rar se întâmplă ca vinovatul să ne scape. Aproape întotdeauna este un tânăr, unul dintre ace-

ia despre care am vorbit adineauri, şomer de câteva luni, dornic să se dea zmeul-zmeilor. A reperat un debit, o mercerie, o prăvălioară oarecare pe o stradă pustie.

Uneori, a cumpărat un revolver. Alteori, se mulţumeşte cu un ciocan sau o cheie engleză. Aproape întotdeauna cunoaşte victima şi, cel puţin într-un caz din zece, aceasta şi-a arătat bunătatea faţă de el la un moment dat. Nu era hotărât să facă moarte de om. Şi-a pus un batic pe faţă ca să nu fie recunoscut.

Năframa a alunecat sau bătrâna a început să strige. A tras. A lovit. Dacă a tras, a golit tot butoiaşul, ceea ce este un semn de panică. Dacă a lovit, a făcut-o de zece, de douăzeci de ori, cu sălbăticie, se crede, dar, în realitate, pentru că îşi pierduse minţile de groază.

Poate vă miră că, atunci când îl avem în faţa noastră, învins, dar încercând încă să facă pe grozavul, îi spunem pur şi simplu:

— Nerodule!

Rareori se întâmplă ca asemenea indivizi să nu fie condamnaţi la moarte. Cea mai mică pedeapsă pe care o iau este de douăzeci de ani, când au norocul să se intereseze de soarta lor vreun maestru al baroului.

Cât priveşte ucigaşii de prostituate, aceştia sunt foarte greu de prins. Anchetele legate de ei sunt cele mai lungi, cele mai descurajante şi cele mai dezgustătoare din câte cunosc.

Totul începe cu un sac, pescuit din Sena de cangea unui marinar şi care conţine aproape întotdeauna un cadavru mutilat. Lipseşte capul, sau un braţ, sau picioarele.

Uneori trec săptămâni întregi până la identificare. în general, e vorba de o prostituată trecută de prima tinereţe, dintre acelea care nici măcar nu-şi mai duc clienţii la hotel sau în camera lor, ci se mulţumesc cu pragul unei porţi sau cu adăpostul unui gard.

N-a mai fost văzută prin cartier, un cartier care, de la căderea nopții, este învăluit de mister şi populat de umbre tăcute. Cele care o cunosc nu vor să ia legătura cu noi. Chestionate, dau răspunsuri vagi.

Până la urmă, cu multă răbdare, reuşim să-i cunoaştem de bine, de rău pe câțiva dintre clienții săi obişnuiți, nişte izolați şi ei, nişte singuratici, bărbați fără vârstă care lasă în urmă doar amintirea unei siluete.

Să fi fost ucisă pentru bani ? Improbabil. Avea foarte puțini.

Oare autorul să fie unul dintre acei bătrâni, cuprins brusc de un acces de nebunie, sau cineva venit din altă parte, din alt cartier, unul dintre acei nebuni care, la intervale regulate, simt că se apropie criza, ştiu exact ce vor face şi îşi iau, cu o luciditate incredibilă, măsuri de precauție de care ceilalți criminali nu sunt în stare?

Nici măcar nu ştim câți sunt. Fiecare capitală are specimenele ei care, după ce ucid, se confundă iar pentru un anumit timp în existența anonimă.

Poate că sunt oameni respectați, capi de familie, funcționari model.

Nimeni nu ştie cum arată exact şi, când s-a întâmplat să fie prins vreunul, a fost aproape întotdeauna imposibil să se stabilească o dovadă de culpabilitate satisfăcătoare.

Avem statistici aproape precise pentru toate genurile de crime.

Cu o excepție. Otrăvirea.

Şi toate aproximările ar li în mod fatal greşite, în plus sau în minus.

Din trei în trei luni sau la fiecare şase luni, la Paris sau în provincie, mai ales în provincie, într-un oraş foarte mic sau la țară, întâmplarea face ca un medic să examineze mai atent un mort şi să fie mirat de unele caracteristici.

Vorbesc de întâmplare pentru că, în mod obişnuit, este

vorba de unul dintre pacienții săi, de cineva pe care l-a ştiut de mult timp bolnav. A murit brusc, în patul lui, în mijlocul familiei care dă toate semnele tradiționale de durere.

Rudelor nu le place să audă de autopsie. Medicul nu o impune decât dacă bănuielile sale sunt destul de puternice.

Sau, după câteva săptămâni de la înmormântare, poliția primeşte o scrisoare anonimă care furnizează detalii incredibile la prima vedere.

Insist asupra acestor lucruri ca să arăt toate condițiile care trebuie reunite pentru a fi deschisă o anchetă de acest gen. Formalitățile administrative sunt complicate.

De cele mai multe ori, e vorba de soția unui fermier care aşteaptă de ani de zile moartea soțului ca să poată trăi cu argatul şi care n-a mai avut răbdare.

„A ajutat natura", după cum spun unii fără menajamente.

Uneori, dar mai rar, bărbatul se debarasează în acest fel de o soție bolnavă, devenită o povară în casă. Sunt descoperiți din întâmplare. Dar câte cazuri rămân nedescoperite? Nu ştim. Putem doar să facem ipoteze. Câțiva de la Poliția Judiciară, ca şi de la Siguranță, credem că, dintre toate crimele, îndeosebi dintre crimele nepedepsite, otrăvirea este cea mai frecventă.

Celelalte, de care se arată interesați romancierii şi aşazişii psihologi, sunt atât de puțin obişnuite, încât nu ocupă decât o parte neînsemnată din activitatea noastră. Or, tocmai pe acestea le cunoaşte publicul cel mai bine. Simenon a povestit mai ales astfel de cazuri şi cred că va continua s-o facă.

Mă refer la crimele care sunt comise brusc în medii unde te-ai fi aşteptat cel mai puțin şi care sunt, într-un fel, deznodământul unui clocot lung şi înfundat.

O stradă oarecare, curată, înstărită, la Paris sau în altă parte. Nişte oameni care au o casă confortabilă, o viață de

familie, o profesiune onorabilă. Nu am fost niciodată nevoiți să le trecem pragul. Deseori, e vorba de un mediu unde am fi cu greu admişi, unde am contrasta puternic cu ceilalți, unde ne-am simți cel puțin stânjeniți.

Numai că cineva a murit de moarte violentă, şi iată că sunăm la uşă şi ne pomenim în fața unor oameni încruntați, o familie ai cărei membri par să aibă fiecare un secret.

Aici nu mai lucrează experiența dobândită în anii de serviciu pe stradă, în gări, în hoteluri. Nu mai lucrează nici acel soi de respect instinctiv al celor mici față de autoritate, față de poliție.

Nimeni nu se teme că va fi trimis înapoi peste graniță. Şi nimeni nu va fi dus într-un birou al Poliției Judiciare unde să fie supus timp de ore întregi unui interogatoriu neîntrerupt.

Avem în fața noastră aceiaşi conformişti care, în alte împrejurări, ne-ar fi întrebat:

— Nu sunteți scârbit uneori ? De fapt, în casa lor suntem dezgustați. Nu imediat. Nu întotdeauna. Pentru că ancheta e lungă si riscantă.

Dacă nu cumva un telefon de la un ministru, un deputat sau vreo personalitate importantă nu încearcă să ne abată din drum.

E vorba de o spoială de respectabilitate pe care trebuie s-o facem să crape puțin câte puțin, de secrete de familie, mai mult sau mai puțin abjecte, pe care toți se înțeleg să ni le ascundă, dar pe care este obligatoriu să le scoatem la iveală, fără să ne pese de revolte şi de amenințări.

Uneori cinci, şase sau chiar mai mulți se înțeleg între ei să mintă în anumite privințe, încercând totodată cu viclenie să-i bage pe ceilalți la apă.

Simenon mă descrie mereu greoi şi bombănitor, nemulțumit de mine, privind oamenii pe sub sprâncene, cu aerul că îmi debitez întrebările cu răutate, cu furie. M-a

văzut aşa tocmai în cazuri de acest fel, în faţa a ceea ce am putea numi crime de amator, despre care descoperi întotdeauna până la urmă că sunt crime din interes.

Nu crime pentru bani. Adică nu crime comise din nevoia imediată de bani, ca în cazul micilor haimanale care asasinează bătrâne. E vorba, în spatele unor faţade arătoase, de interese mai complicate, pe termen lung, care se conjugă cu grija pentru respectabilitate. Deseori, totul datează de ani buni şi ascunde vieţi întregi de potlogării şi de lucruri necurate.

Când respectivii se văd obligaţi să treacă la mărturisiri, asistăm la o confesiune josnică şi, aproape întotdeauna, la groaza în faţa consecinţelor. Îmi pare rău, dar se mai întâmplă. Unii, care ar fi trebuit să părăsească biroul meu doar ca să ajungă într-o celulă de la Sânte, au dispărut din circulaţie, pentru că există influenţe contra cărora inspectorii de poliţie şi chiar comisarii sunt neputincioşi.

— Nu sunteţi scârbit uneori ?

N-am fost niciodată scârbit atunci când, inspector la supravegherea hotelurilor, îmi petreceam zilele sau nopţile urcând etajele lor murdare şi supraaglomerate, unde fiecare uşă deschisă dezvăluia o soartă demnă de milă sau o dramă.

Cuvântul „scârbă" nu se potriveşte nici cu reacţiile mele în faţa celor câteva mii de profesionişti de tot felul care mi-au trecut prin mână.

Jucaseră şi pierduseră. Aproape toţi încercau să arate că ştiu să piardă şi unii, după ce erau condamnaţi, îmi cereau să vin să-i vizitez la închisoare, unde stăteam de vorbă ca între amici.

Aş putea cita numelor mai multora dintre ei care m-au implorat să asist la execuţia lor şi mi-au adresat ultima lor privire.

— O să mă comport bine, veţi vedea!

Şi făceau tot ce le stătea în putință. Nu reuşeau întotdeauna. Duceam cu mine în buzunar ultimele lor scrisori, pe care mă angajam să le fac să ajungă la destinație, cu două-trei vorbe din partea mea.

Când ajungeam acasă, soției îi era de ajuns să mă privească, fără să-mi pună vreo întrebare, ca să ştie cum a fost. În privința celorlalți, despre care prefer să nu mai vorbesc, soția mea cunoştea şi sensul unor proaste dispoziții, al unui anumit fel de a mă aşeza, seara când veneam acasă, şi de a-mi umple farfuria, aşa că nu insista.

Ceea ce dovedeşte foarte bine că nu era hărăzită unuia de la Drumuri si Poduri!

Capitolul 7

Despre o dimineață triumfătoare ca o trompetă de cavalerie şi despre un băiat care nu mai era slab, dar nici corpolent nu devenise încă

Parcă regăsesc şi acum gustul şi culoarea soarelui din dimineața aceea. Era în martie. Primăvară timpurie. Devenise deja un obicei ca, de câte ori puteam, să merg pe jos de-acasă până la serviciu.

Nu aveam nimic de făcut pe-afară în ziua aceea, ci doar de clasat nişte fişe la supravegherea hotelurilor, probabil în cele mai întunecoase birouri din întreg Palatul de Justiție, la parter, cu o uşiță ce dădea spre curte, pe care o lăsasem deschisă.

Stăteam cât de aproape puteam de ea. îmi amintesc de soarele care tăia exact în două curtea şi o trăsură-dubă care aştepta. Cei doi cai loveau din când în când cu copitele

pavajul, iar în spatele lor se afla o grămadă frumoasă de bălegar auriu, aburind în aerul încă răcoros.

Nu ştiu de ce curtea îmi amintea de unele recreaţii la liceu, din aceeaşi perioadă a anului, când aerul începe să aibă brusc o anumită mireasmă, iar pielea, când ai alergat, miroase ca primăvara.

Eram singur în birou. A sunat telefonul.

— Vrei să-i spui lui Maigret că-l cheamă şeful?

Era vocea bătrânului aprod, de aproape cincizeci de ani în acest post.

— Eu sunt.

— Atunci urcaţi.

Până la scara cea mare, întotdeauna plină de praf, care părea veselă, datorită razelor de soare care cădeau oblic ca în biserici. Raportul de dimineaţă tocmai se terminase. Doi comisari încă mai stăteau de vorbă, cu dosarele sub braţ, lângă uşa marelui şef, la care urma să bat.

Iar în birou am regăsit mirosul pipelor şi al ţigărilor celor care plecaseră. O fereastră era deschisă în spatele lui Xavier Guichard, care avea scânteieri de soare în părul lui alb şi mătăsos.

Nu mi-a întins mâna. N-o făcea aproape niciodată la birou. Totuşi, deveniserăm prieteni sau, mai exact, el binevoia să ne onoreze, pe mine şi pe soţia mea, cu prietenia lui. Prima dată mă invitase numai pe mine să-l vizitez în apartamentul său din bulevardul Saint-Germain. Nu în partea bogată şi snoabă a bulevardului. Marele şef locuia exact în faţa pieţii Maubert, într-un imobil mare şi nou care se înalţa printre caso şubrede şi hoteluri păduchioase.

Apoi m-am dus cu soţia mea şi, imediat, s-au înţeles foarte bine amândoi. E sigur că avea afecţiune pentru ea, ca şi pentru mine, şi totuşi ne-a făcut deseori rău fără să vrea.

La început, când o vedea pe Louise, îi privea mijlocul cu

insistență şi, dacă vedea că nu înțelegem, spunea, tuşind uşor:

— Nu uitați că vreau neapărat să fiu naş. Era un celibatar convins. In afară de fratele

său, care era şeful Poliției Municipale, nu avea pe nimeni la Paris.

— Haideți, nu mă faceți să aştept prea mult! Au trecut anii. Probabil că s-a înşelat. îmi amintesc că, atunci când mi-a anunțat prima mărire de salariu, a adăugat:

— Poate că asta are să vă permită să-mi faceți un fin.

N-a înțeles niciodată de ce roşeam amândoi, de ce soția mea lăsa ochii în jos, în timp ce eu încercam să-i ating mâna ca s-o consolez.

Părea foarte serios în dimineața aceea, stând cu spatele la fereastră. Mă ținea în picioare, iar eu mă simțeam jenat de insistența cu care mă măsura din cap până-n picioare, cum face un plutonier, în armată, cu un recrut.

— Ştii, Maigret, că începi să te îngraşi ? Aveam treizeci de ani. Mă schimbasem puțin câte puțin, nu mai eram slab, umerii mi se lățiseră, torsul îmi devenise mai voluminos, dar încă nu căpătasem adevărata mea corpolență.

Era ceva care se simțea. Probabil că păream moale la vremea aceea, cu o față de bebeluş. Chiar şi eu eram frapat când treceam prin fața unei vitrine şi aruncam o privire îngrijorată spre silueta mea.

Era prea mult sau prea puțin, şi nici un costum nu-mi venea bine.

— Da, cred că mă îngraş.

Aproape că-mi venea să mă scuz şi încă nu înțelesesem că se amuza, aşa cum îi plăcea lui să se amuze.

— Cred că ar fi mai bine să te trec la alt serviciu.

Existau două brigăzi din care încă nu făcusem parte, cea care se ocupa de jocurile de noroc şi Brigada Financiară, iar aceasta din urmă era coşmarul meu, aşa cum examenul

la trigonometrie din liceu fusese multă vreme teroarea mea de sfârşit de an.

— Câți ani ai ?

— Treizeci.

— Frumoasă vârstă! Perfect. Tânărul Lesueur va trece în locul tău la supravegherea hotelurilor, chiar de astăzi, iar tu te vei pune la dispoziția comisarului Guillaume.

Rostise înadins asta din vârful buzelor, ca pe un lucru fără importanță, ştiind că inima mea o va lua razna şi că, stând în picioare în fața lui, parcă auzeam în urechi sunând trompetele triumfului.

Brusc, într-o dimineață care părea anume aleasă - şi nu sunt sigur că Guichard n-a făcut chiar aşa -, se realiza visul vieții mele. Făceam parte, în sfârşit, din Brigada Specială.

Un sfert de oră mai târziu, îmi mutam sus vechea mea haină de birou, săpunul, prosopul, creioanele şi câteva hârtii.

Erau cinci sau şase în marea încăpere rezervată inspectorilor de la Brigada Omucideri şi, înainte de a mă chema la el, comisarul Guillaume m-a lăsat să mă instalez, ca un nou elev.

— Faci cinste ?

Nu puteam să spun nu. La prânz, mi-am dus mândru noii colegi la braseria Dauphine.

Îi văzusem deseori acolo, la altă masă decât cea pe care o ocupam cu foştii mei colegi, şi îi priveam cu un respect plin de invidie, aşa cum te uiți, la liceu, la elevii din ultimul an, care sunt la fel de înalți ca profesorii şi pe care aceştia îi tratează aproape de la egal la egal.

Comparația era exactă. Pentru că Guillaume ne însoțea, iar comisarul de la Informații Generale ni s-a alăturat şi el.

— Ce beți ? am întrebat.

În colțul nostru, aveam obiceiul să bem bere, rareori o

tărie. La masa asta n-avea cum să fie la fel.

Cineva a spus:

— Mandarin-curagao.

— La fel pentru toată lumea ?

Văzând că nimeni nu protestează, am comandat nu mai ştiu câte lichioruri. Era prima dată când beam asa ceva. Ametit de bucuria victoriei, nu mi s-a părut prea alcoolizat.

— Mai luăm un rând ?

Nu era acum momentul să mă arăt generos? Am luat trei, patru. Noul meu şef a vrut să facă şi el cinste.

Oraşul era plin de soare; lumina lui se revărsa pe străzi. Femeile, îmbrăcate în rochii deschise la culoare, erau o adevărată încântare. Mă fofilam printre trecători. Mă priveam în vitrine, fără să mi se pară că sunt chiar atât de gras.

Alergam. Zburam. Eram în culmea fericirii. Am început încă de la capătul de jos al scării discursul pregătit pentru soția mea.

Iar ultimul elan m-a făcut să cad cât eram de lung. Până să mă ridic, uşa noastră s-a şi deschis, pentru că Louise era probabil îngrijorată de întârzierea mea.

— Te-ai lovit?

Ce ciudat! Exact din momentul în care mă ridicam, m-am simțit complet beat şi asta m-a stupefiat. Scara se rotea în jurul meu. Silueta soției mele devenise neclară. Aşa cum o vedeam eu, avea cel puțin două guri şi trei sau patru ochi.

Poate că n-o să mă credeți, dar era prima dată în viață când mi se întâmpla asta şi mă simțeam atât de umilit, încât nu îndrăzneam s-o privesc. M-am strecurat în apartament ca un vinovat, fără să-mi mai amintesc frazele atât de bine pregătite şi triumfătoare.

— Cred... Cred că sunt puțin beat...

Respiram anevoie. Masa era pregătită, cu două tacâmuri,

în fața ferestrei deschise. Avusesem de gând s-o duc la restaurant, dar nu mai îndrăzneam să-i propun.

Aşa că am rostit până la urmă cu o voce aproape lugubră:

— Gata.

— Ce gata ?

Poate că se aştepta să-i spun că fusesem dat afară din poliție!

— Am fost numit.

— Unde?

Se pare că aveam lacrimi mari în ochi, de ciudă, dar şi de bucurie totuşi, când am răspuns:

— La Brigada Specială.

— Stai jos. Mă duc să-ți fac o cafea amară.

A încercat să mă culce, dar nu voiam să-mi părăsesc noul post din prima zi. Am băut nu ştiu câte ceşti de cafea tare. Am făcut un duş.

La două, când mă îndreptam spre Poliția Judiciară, tenul meu era de un roz mai special şi ochii îmi străluceau. Mă simțeam moale şi parcă aveam capul gol pe dinăuntru.

M-am aşezat în colțul meu şi m-am străduit să vorbesc cât mai puțin posibil, pentru că ştiam că aveam vocea şovăielnică şi, din când în când, aş fi amestecat silabele.

A doua zi, parcă spre a mă pune la încercare, mi s-a încredințat prima arestare : pe strada Roi-de-Sicile, într-un hotel. Omul era filat de cinci zile. Avea câteva crime la activ. Era un străin, un ceh, dacă îmi amintesc bine, solid, permanent înarmat, permanent în alertă.

Problema era să-l imobilizăm înainte de a avea timp să se apere, pentru că era genul de individ în stare să tragă în mulțime, împuşcând cât mai mulți oameni înainte de a se lăsa împuşcat şi el.

Ştia că era încolțit, că poliția se afla pe urmele lui şi ezita.

Afară, făcea în aşa fel încât să stea permanent în mijlocul oamenilor, ştiind că nu puteam risca. Mi s-a cerut să-l ajut pe inspectorul Dufour, care se ocupa de el de mai multe zile şi care îi cunoştea toate mişcările.

Tot atunci a fost şi prima dată când m-am deghizat. Sosirea noastră în acel hotel prăpădit, îmbrăcaţi ca de obicei, ar fi provocat o panică de care probabil omul nostru ar fi profitat ca să fugă. Şi eu, şi Dufour am îmbrăcat nişte ţoale vechi şi, ca să pară mai veridic, nu ne-am bărbierit patruzeci şi opt de ore.

Un inspector tânăr, specializat în încuietori, intrase în hotel şi ne făcuse o cheie perfectă de la uşa camerei. Am luat o cameră, pe acelaşi palier, mai înainte ca individul să vină să se culce. Trecuse cu puţin de ora unsprezece când un semnal de afară ne-a anunţat că individul urca scara. Tactica pe care am urmat-o nu era imaginată de mine, ci de Dufour, mai vechi în meserie.

Individul, nu departe de noi, a încuiat uşa şi s-a culcat îmbrăcat, păstrând probabil cel puţin un revolver încărcat la îndemână.

N-am dormit. Am aşteptat amândoi să se ivească zorile. Dacă mă veţi întreba de ce, voi răspunde ce mi-a spus colegul meu când l-am întrebat şi eu, nerăbdător să acţionez.

Primul reflex al asasinului, auzindu-ne, ar fi fost probabil să spargă becul de gaz care îi lumina camera. Ne-am fi pomenit în întuneric şi i-am fi oferit astfel un avantaj asupra noastră. „Un om

opune întotdeauna mai puţină rezistenţă în zori", mi-a spus Dufour, lucru de care am putut să mă conving mai târziu.

Ne-am strecurat pe culoar. Toată lumea din jur dormea. Dufour a răsucit cu mare grijă cheia în broască.

Fiind mai înalt si mai masiv, eu trebuia să mă avânt primul, şi aşa am şi făcut. Dintr-o săritură, m-am pomenit

culcat peste bărbatul întins în pat, apucându-l de tot ce puteam apuca. Nu ştiu cât a durat lupta, dar mi s-a părut interminabilă. Am simțit că ne rostogoleam pe podea. Vedeam foarte aproape de fața mea trăsăturile lui îndârjite. îmi amintesc îndeosebi nişte dinți foarte mari, de un alb strălucitor. Cu o mână, încerca să-mi smulgă urechea.

Nu-mi dădeam seama ce făcea Dufour, dar am văzut o expresie de durere, de furie pe fața adversarului meu. Am simțit cum slăbeşte treptat strânsoarea. Când am putut să întorc capul, colegul meu, aşezat turceşte pe podea, avea între mâini unul dintre picioarele individului şi ai fi putut să juri că-l răsucise cel puțin de două ori.

— Cătuşele! a comandat el.

Mai pusesem cătuşe unor indivizi mai puțin periculoşi şi unor prostituate recalcitrante. Era însă prima dată când făceam o arestare folosind forța brutală şi când zgomotul cătuşelor punea capăt, pentru mine, unei lupte care ar fi putut să ia o întorsătură urâtă.

Când se vorbeşte de flerul unui polițist sau de metodele, de intuiția lui, îmi vine întotdeauna să răspund:

— Dar cizmarul şi cofetarul vostru n-au fler ?

Amândoi au fost ucenici ani de zile. Fiecare îşi cunoaşte meseria, tot ce are legătură cu meseria lui. La fel e şi cel care lucrează la Poliția Judiciară. Şi iată de ce toate povestirile pe care le-am citit, inclusiv cele ale prietenului meu Simenon, sunt mai mult sau mai puțin inexacte.

Ne aflăm în biroul nostru şi scriem rapoarte. Pentru că şi asta, deşi se uită prea adesea, face parte din profesie. Aş spune chiar că ne petrecem mai mult timp cu hârțogăria administrativă decât cu anchetele propriu-zise.

Tocmai a fost anunțat un domn de vârstă a doua care aşteaptă în anticameră şi pare foarte nervos; vrea să vorbească imediat cu directorul. Există o propoziție care se repetă întruna, încât a devenit un refren, şi pe care aprodul

«» recită ca pe o litanie: „E o problemă de viață de moarte!"

— Îl primeşti, Maigret ?

Lângă biroul inspectorilor, există un mic birou pentru aceste întrevederi.

— Luați loc. O țigară ?

De cele mai multe ori, vizitatorul n-a avut încă timp să-şi spună profesia sau situația socială, că noi am şi ghicit-o.

— E un caz foarte delicat, cât se poate de personal.

Un casier de bancă sau un agent de asigurări, un om cu o viață ordonată si liniştită.

— Fiica dumneavoastră ?

E vorba sau de fiul, sau de fiica, sau de soția lui. Şi putem prevedea aproape cuvânt cu cuvânt ce ne va spune. Nu, fiul lui nu a furat din casa de bani a patronilor săi. Nici soția nu a plecat cu un tânăr. E vorba de fiica lui, o fată cu cea mai bună educație, despre care nu s-a spus niciodată nimic rău. Nu avea cunoştințe, locuia în casa părintească şi o ajuta pe mama ei la treburile gospodăriei.

Prietenele sale erau la fel de serioase ca şi ea. Nu ieşea, ca să spunem aşa, niciodată singură.

Totuşi, a dispărut luându-şi cu ea o parte din lucruri.

Ce răspuns să dai? Că şase sute de persoane dispar lunar la Paris şi că nu sunt găsite decât în jur de două treimi?

— Fiica dumneavoastră e foarte drăguță ?

A adus câteva fotografii, convins că vor fi utile pentru cercetări. Cu atât mai rău dacă e drăguță, pentru că şansele scad. în schimb, dacă e urâtă, probabil că se va întoarce peste zile sau câteva săptămâni.

— Contați pe noi. Vom face tot ce e necesar.

— Când ?

— Imediat.

Ne va telefona zilnic, de două ori pe zi, şi n-avem ce să-i răspundem, doar că n-am avut timp să ne ocupăm de

domnişoara.

Aproape întotdeauna, o anchetă scurtă ne indică faptul că un tânăr care locuieşte în acelaşi imobil, băiatul de la băcănie sau fratele uneia dintre prietenele ei a dispărut şi el în aceeaşi zi.

Nu poţi să scotoceşti Parisul şi Franţa pentru o fată plecată într-o escapadă amoroasă, iar fotografia ei, săptămâna următoare, se va adăuga colecţiei de fotografii tipărite pe care o trimitem comisariatelor, diferitelor servicii ale poliţiei şi la frontiere.

Unsprezece seara. Un telefon de la Police-Secours[4], care are sediul în faţă, în clădirea Poliţiei Municipale, unde toate apelurile sunt centralizate şi apar pe un tablou luminos care ocupă lăţimea unui perete.

Postul de la Pont-de-Flandre a fost anunţat că s-a întâmplat ceva urât într-un bar de pe strada Crimeea.

Trebuie să traversezi tot Parisul. Astăzi, Poliţia Judiciară dispune de un număr de maşini, dar, înainte, trebuia să iei o birjă, iar mai târziu un taxi, fără să fii sigur că vei primi banii înapoi pe cursă. Barul, aflat la un colţ de stradă, e încă deschis şi are un geam spart. Câteva siluete se ţin cu prudenţă la o anumită distanţă, pentru că, în cartier, oamenii preferă să treacă neobservaţi de poliţie.

Agenţii în uniformă sunt deja acolo, plus o ambulantă, uneori si comisarul cartierului sau secretarul său. Pe jos, în rumeguş şi scuipat, un bărbat stă chircit, cu o mână pe piept, de unde curge un firicel de sânge care a format o mică băltoacă.

— E mort!

Lângă el, pe podea, o valijoară pe care o ţinea in mână în

[4] Serviciu al poliţiei, abilitat să intervină rapid în cazurile urgente (n. t.).

momentul căderii s-a deschis şi lasă să se vadă nişte cărți de joc pornografice.

Patronul, îngrijorat, ar vrea să ne convingă că e în tabăra celor buni.

— Totul era calm, ca întotdeauna. E un local liniştit.

— L-ați mai văzut ?

— Niciodată.

Era de aşteptat. Probabil că-l cunoştea ca pe propriul buzunar, dar va pretinde până la capăt că omul acela intrase pentru prima dată în barul lui.

— Ce s-a întâmplat ?

Mortul e un tip şters, între două vârste sau, mai curând, fără vârstă. Hainele de pe el sunt vechi, nu prea curate, iar gulerul cămăşii e negru de jeg.

Inutil să căutăm o familie sau un apartament. Probabil că închiria cu săptămâna o cameră mobilată într-un hotel mizerabil, de unde pleca să-şi practice comerțul pe lângă Tuileries şi Palais-Royal.

— Erau trei-patru clienți...

E inutil să întrebi unde sunt. Şi-au luat zborul şi nu se vor întoarce ca să dea declarații.

— Îi cunoşti ?

— Vag. Doar din vedere.

Zău dacă n-ai putea să răspunzi tu în locul lui!

— A intrat un necunoscut si s-a aşezat la bar, chiar în fața ăstuia.

Barul e în formă de potcoavă, cu pahare mici, aşezate cu gura în jos, şi miroase puternic a alcool ieftin.

— Nu au schimbat nici o vorbă. Primul părea că e speriat. A dus mâna la buzunar să plătească...

Este corect, pentru că nu s-a găsit nici o armă asupra lui.

— Celălalt, fără o vorbă, a scos puşcociul şi a tras de trei ori. Şi probabil că ar fi continuat să tragă, dacă nu i s-ar fi

blocat revolverul. Apoi şi-a tras liniştit pălăria pe frunte şi a plecat.

Poți spune că e o crimă semnată. N-ai nevoie de fler. Mediul în care trebuie să cauți e foarte restrâns.

Nu sunt prea mulți cei care fac comerț cu cărți de joc transparente. Ii cunoaştem aproape pe toți. Trec prin mâna noastră periodic, fac puțină închisoare şi o iau de la capăt. Pantofii mortului - care are picioarele murdare şi şosetele găurite - poartă o marcă din Berlin. E nou-venit. Probabil că i s-a dat de înțeles că nu era loc pentru el în sector. Sau era doar un subaltern căruia i se încredința marfa şi care a păstrat banii pentru el.

Ancheta va dura trei-patru zile. Rareori durează mai mult. Cei de la supravegherea hotelurilor vor fi puşi imediat la treabă şi, până în noaptea următoare, vom afla unde locuia victima. Cei de la Moravuri, cu fotografia lui în buzunar, vor face şi ei o anchetă.

În după-masa asta, pe lângă Tuileries, vor fi arestați cîțiva dintre indivizii care, cu un aer misterios, propun aceeaşi marfă proastă trecătorilor.

Nu vom fi prea amabili cu ei. Pe vremuri eram şi mai puțin amabili decât astăzi.

— L-ai mai văzut pe tipul ăsta ?

— Nu.

— Eşti sigur că nu l-ai întâlnit niciodată ?

Există o mică celulă foarte întunecoasă, foarte

îngustă, mai curând un fel de dulap, la mezanin, unde îi ajutăm pe oamenii de teapa lor să-şi amintească, şi rareori se întâmplă ca după câteva ore să nu bată tare cu pumnii în uşă.

— Cred că l-am zărit...

— Cum îl cheamă ?

— Îi ştiu doar numele mic, Otto.

Caierul mărturisirilor se va desfăşura, încet, dar până la

capăt, ca o tenie.

— E un homo!

Bun! Dacă e vorba de un homosexual, asta restrânge şi mai mult câmpul investigaţiilor.

— Nu frecventa strada Hondy?

— Cu cine l-ai întâlnit ?

Cam asta e tot. Apoi, când îl vom avea pe individ între patru pereţi, îl vom face să mărturisească şi să-şi semneze declaraţia. Nu toate cazurile sunt atât de simple. Unele anchete durează luni de zile. Unii vinovaţi sunt arestaţi abia după ani întregi, uneori din întâmplare.

Procesul este acelaşi aproape în toate cazurile. Trebuie să cunoşti.

Să cunoşti mediul unde a fost comisă crima, să cunoşti genul de viaţă, obiceiurile, moravurile, reacţiile oamenilor care sunt amestecaţi în treaba asta: victime, făptaşi şi simpli martori.

Trebuie să intri în lumea lor fără mirare, cu hotărâre, şi să le vorbeşti pe limba lor în mod natural.

Lucrul ăsta e valabil fie că e vorba de o cafenea din cartierul La Villette sau de la Porte d'Italie, de arabii din mahalalele de la periferie, de polonezi sau de italieni, de animatoarele din Pigalle sau derbedeii din cartierul Ternes. La fel de valabil e şi atunci când e vorba de lumea curselor sau a cluburilor de jocuri de noroc, de specialiştii în seifuri sau în furturi de bijuterii. Iată de ce nu ne pierdem timpul când, ani de zile, batem trotuarele, urcăm etaje sau pândim hoaţele din marile magazine.

Ca şi pentru cizmar sau cofetar, aceştia sunt anii noştri de ucenicie, cu diferenţa că durează aproape toată viaţa, pentru că numărul mediilor este practic infinit. Prostituatele, hoţii de buzunare, jucătorii de alba-neagra, specialiştii în furtul în stil american sau în cecuri false se recunosc între ei.

S-ar putea spune la fel şi despre poliţişti, după un anumit număr de ani de meserie. Şi nu e vorba nici de bocanci cu ţinte, nici de mustăţi.

Cred că trebuie urmărită privirea, o anumită reacţie - sau, mai curând, absenta reacţiei – în fata unor fiinţe, a unor mizerii umane, a unor anomalii. Să nu le fie cu supărare autorilor de romane, dar poliţistul este înainte de orice un profesionist. E un funcţionar.

Nu se joacă de-a ghicitorile, nu e surescitat de o vânătoare mai mult sau mai puţin pasionantă.

Îşi câştigă existenţa, se străduieşte să câştige cât mai cinstit cu putinţă banii pe care i-i dă guvernul la fiecare sfârşit de lună, ca plată a serviciilor sale.

Ştiu că soţia mea, când va citi puţin mai târziu aceste rânduri, va da din cap, mă va privi cu reproş şi poate că va murmura:

— Iar exagerezi!

Şi probabil că va adăuga:

— Vei crea o idee falsă despre tine şi despre colegii tăi.

Are dreptate. Se poate ca eu să fi exagerat puţin în sens invers. Ca reacţie contra ideilor preconcepute care m-au agasat deseori.

De câte ori, după apariţia unei cărţi de Simenon, nu m-au privit colegii zeflemitor când intram în birou!

Citeam în ochii lor că-şi ziceau: „Uite-l şi pe Dumnezeu Tatăl!"

De aceea ţin atât de mult la cuvântul „funcţionar", despre care unii consideră că diminuează importanţa poliţistului.

Am fost funcţionar aproape toată viaţa. Datorită inspectorului Jacquemain, am devenit funcţionar la sfârşitul adolescentei. Aşa cum tatăl meu, la vremea lui, a devenit administratorul castelului. Cu aceeaşi mândrie. Cu aceeaşi grijă de a cunoaşte totul despre meseria mea şi de a-mi în-

deplini sarcina cu conştiinciozitate.

Diferența dintre ceilalți funcționari şi cei de la Poliția Judiciară constă în faptul că aceştia din urmă stau, într-un fel, în echilibru între două lumi.

Prin ținută, prin educație, prin locuință şi modul de a trăi, nu se deosebesc cu nimic de ceilalți oameni din clasa mijlocie şi visează şi ei la aceeaşi căsuță la tară. Dar cea mai mare parte a timpului şi-o petrec în contact cu partea ascunsă a lumii, cu deşeurile, cu rebuturile, deseori cu inamicii societății organizate.

Lucrul acesta m-a frapat de multe ori. E o situație ciudată care, uneori, îmi provoacă o stare de tulburare.

Locuiesc într-un apartament burghez, unde mă aşteaptă mirosul plăcut al unor mâncăruri gustoase, unde totul e simplu şi clar, curat şi confortabil. Dacă privesc pe ferestre, zăresc doar locuințe asemănătoare cu a mea, mămici care îşi plimbă copiii pe bulevard.

Dar îi cunosc şi pe ceilalți, îi cunosc îndeajuns pentru ca între ei şi mine să se fi stabilit un anumit contact. Prostituatele din fața braseriilor pe lângă care trec în piața Republicii ştiu că le înțeleg limbajul, ca şi sensul atitudinilor pe care le iau. La fel şi derbedeul care se fofilează prin mulțime.

Ca şi toți ceilalți pe care i-am întâlnit, pe care îi întâlnesc în fiecare zi în intimitatea lor. Este de ajuns ca să se creeze un fel de legătură ? Nu vreau să-i scuz, să-i aprob sau să-i absolv de păcate. Nu vreau nici să le confer nu ştiu ce aură, cum a fost moda într-o anumită epocă.

Vreau doar să-i privesc ca pe o realitate, să-i scrutez cu privirea cunoscătorului. Fără curiozitate, pentru că aceasta dispare repede. Fără ură, firește.

În fond, să-i privesc ca pe nişte ființe care există şi care - pentru sănătatea societății, din grijă pentru ordinea în vigoare - trebuie menținute, vrând-nevrând, în anumite limi-

te şi pedepsite atunci când le încalcă.

Şi ei ştiu foarte bine asta! Nu ne poartă pică. Spun mereu:

— Vă faceţi meseria.

Dar prefer să nu încerc să aflu ce cred ei despre meseria asta.

Este oare de mirare că după douăzeci şi cinci-treizeci de ani de serviciu ai mersul mai greoi, iar privirea chiar şi mai grea, uneori lipsită de orice expresie?

— Nu sunteţi scârbit uneori ?

Tocmai că nu! Şi probabil că în cadrul meseriei mele am dobândit un optimism destul de solid.

Parafrazând o sentinţă a profesorului meu de catehism, aş spune: puţine cunoştinţe te depărtează de om, multe cunoştinţe te aduc înapoi la el.

Tocmai pentru că am văzut lucruri necinstite de tot felul, am putut să-mi dau seama că erau compensate prin mult curaj, prin multă bunăvoinţă sau resemnare. Ticăloşii sută la sută sunt puţini, iar majoritatea celor pe care i-am întâlnit acţionau din păcate în afara razei mele - a razei noastre - de acţiune. Pe ceilalţi m-am străduit să-i împiedic să pricinuiască prea mult rău şi să-i fac să plătească pentru cel pe care îl săvârşiseră.

După care, nu-i aşa, socotelile sunt încheiate. Nu se mai revine asupra lor.

Capitolul 8

Despre piaţa Vosges, o domnişoară care se va căsători şi hârtiuţele doamnei Maigret

— În fond, a spus Louise, nu mi se pare că e o diferență atât de mare.

întotdeauna o privesc puțin temător când citește ce am scris, străduindu-mă să răspund dinainte observațiilor pe care mi le va face.

— Între ce să fie diferență ?

— Între ce povesteşti tu despre tine şi ce spune Simenon.

— Ah!

— Poate că greşesc spunându-mi părerea.

— Ba nu! Ba nu !

Totuşi, dacă are dreptate, înseamnă că m-am străduit degeaba. Şi e foarte posibil să aibă dreptate, să nu fi ştiut eu cum să prezint lucrurile aşa cum îmi pusesem în gând.

Sau poate că faimoasa tiradă despre adevărurile fabricate care sunt mai adevărate decât adevărurile goale-goluțe nu este doar un paradox

Am făcut cum m-am priceput mai bine. Doar că, la început, mi se păreau esențiale o mulțime de lucruri, puncte pe care aveam intenția să le dezvolt, dar la care am renunțat pe parcurs.

De exemplu, pe un raft al bibliotecii sunt aşezate volumele lui Simenon, în care am făcut o mulțime de semne cu creionul albastru, gândindu-mă dinainte la plăcerea cu care voi corecta toate greşelile comise de el, fie din neştiință, fie pentru mai mult pitoresc, deseori pentru că nu avea curajul să-mi dea un telefon ca să verifice un detaliu.

La ce bun ? Aş fi părut un chițibuşar, şi încep să cred şi eu că nu prea au importanță. Una dintre maniile lui care m-a enervat cel mai mult este aceea de a amesteca datele, de a plasa la începutul carierei mele anchete care au avut loc târziu, şi viceversa, astfel încât uneori inspectorii mei sunt foarte tineri când ar fi trebuit să fie însurați şi la casa lor, sau invers.

Ba chiar intenționam - mărturisesc acum, când am re-

nunțat - să stabilesc, cu ajutorul caietelor cu tăieturi din ziare ținute la zi de soția mea, o cronologie a principalelor cazuri în care am fost implicat.

— De ce nu? mi-a răspuns Simenon. O idee excelentă. Cărțile mele vor putea fi corectate la următoarea ediție.

Pe scurt, am spus ce aveam do spus, iar dacă n-am ştiut să spun cum trebuie, asta o. Colegii mei vor înțelege, la fel şi cei care sunt mai mult sau mai puțin de meserie: mai cu seamă pentru ei țineam să pun lucrurile la punct, să vorbesc nu atât despre mine, cât despre profesiunea noastră.

Am impresia că mi-a scăpat un lucru important. O aud pe soția mea deschizând cu grijă uşa sufrageriei unde lucrez şi apropiindu-se în vârful picioarelor. Pune o hârtiuță pe masă şi se retrage aşa cum a venit. E scris ceva cu creionul. Citesc:

„Piața Vosges".

Şi nu mă pot abține să nu zâmbesc cu o anumită satisfacție intimă, fiindcă asta dovedeşte că si ea are detalii de corectat, cel puțin unul, şi, în definitiv, din acelaşi motiv ca şi mine, din fidelitate.

Pentru că din fidelitate nu am renunțat la apartamentul din bulevardul Richard Lenoir, pe care îl păstrăm şi acum, deşi îl folosim doar câteva zile pe an de când trăim la țară.

În câteva dintre cărțile sale, Simenon spunea că locuim în piața Vosges, fără să dea nici cea mai mică explicație.

Aşadar, mă achit de serviciul solicitat de soția mea. Este adevărat că, timp de câteva luni, am locuit în piața Vosges. Dar nu era cu adevărat casa noastră.

În acel an, proprietarul se hotărâse în sfârşit să restaureze imobilul în care locuiam, ceea ce ar fi trebuit făcut de mult timp. Muncitorii au ridicat schele pe fațadă, încadrându-ne ferestrele. Alții, în interior, găureau pereții şi podelele ca să instaleze încălzirea centrală. Ni se promisese că totul va dura cel mult trei săptămâni. După două săp-

tămâni, nu se făcuse mare lucru, şi chiar în acel moment a început o grevă a constructorilor, căreia nu i se putea prevedea durata.

Simenon pleca în Africa, unde urma să stea aproape un an.

— De ce nu v-aţi muta în apartamentul meu din piaţa Vosges, până se termină lucrările?

Aşa se face că am locuit acolo, la numărul 21, fără să putem fi consideraţi infideli faţă de dragul nostru bulevard.

De asemenea, la un moment dat, fără să mă anunţe, Simenon m-a scos la pensie, deşi încă nu eram pensionar şi mai aveam de făcut câţiva ani de serviciu.

Tocmai ne cumpărasem casa de la Meung-sur-Loire, unde ne petreceam toate duminicile libere cu amenajarea ei. A venit să ne viziteze. Peisajul i-a plăcut atât de mult, încât, în următoarea carte, anticipând, m-a îmbătrânit fără ruşine şi m-a prezentat ca locuind definitiv acolo.

Ceea ce nu l-a împiedicat mai târziu şi probabil că nu-l va împiedica nici pe viitor să povestească anchete mai vechi, tot fără să furnizeze date, dându-mi când şaizeci, când patruzeci şi cinci de ani.

Iar soţia mea! Aici n-am birou. N-am nevoie. Când mi se întâmplă să lucrez, mă aşez la masa din sufragerie şi Louise stă în bucătărie, ceea ce nu-i displace deloc. Mă uit la ea, crezând că vrea să-mi spună ceva. Dar are în mână altă hârtiuţă, pe care mi-o aşează cu timiditate în faţă.

De data asta e o listă, ca atunci când mă duc în oraş şi îmi scrie pe o pagină ruptă din carnet ce trebuie să-i aduc.

Pe primul loc e nepotul meu, şi înţeleg de ce. E fiul surorii sale. L-am ajutat să intre în poliţie, mai demult, la o vârstă când credea că era făcut pentru asta.

Simenon a vorbit despre el, după care băiatul a dispărut din cărţile sale, şi ghicesc scrupulele soţiei mele. îşi zice că, pentru unii cititori, lucrul acesta probabil că a părut echi-

voc, ca şi cum nepotul ei ar fi făcut prostii. Adevărul e cât se poate de simplu. Nu s-a arătat atât de strălucit pe cât sperase. Şi nu a rezistat mult timp la insistenţele socrului său, fabricant de săpun la Marsilia, care îi oferea un loc în uzina lui.

Al doilea pe listă este Torrence, solidul Torrence, zgomotosul Torrence (cred că Simenon l-a dat undeva drept mort în locul altui inspector, într-adevăr ucis lângă mine, într-un hotel de pe Champs-Elysees).

Torrence nu avea socru fabricant de săpun. Dar avea o foarte mare poftă de viaţă şi un simţ al afacerilor destul de puţin compatibil cu viaţa unui funcţionar. Ne-a părăsit şi a înfiinţat o agenţie de detectivi particulari, o agenţie foarte serioasă, mă grăbesc să spun asta, pentru că prea puţine sunt aşa. Şi mult timp a continuat să vină la Quai să ne ceară o mână de ajutor, o informaţie sau pur şi simplu să respire puţin aerul locului.

Are o maşină mare americană, care se opreşte din când în când în faţa uşii noastre, şi, de fiecare dată, e însoţit de o femeie frumoasă, mereu alta, pe care ne-o prezintă cu aceeaşi sinceritate ca fiind logodnica lui.

Citesc al treilea nume: micul Janvier, cum i-am spus întotdeauna. încă mai e la Quai. Şi probabil că tot aşa i se spune!

În ultima lui scrisoare, mă anunţă cu oarecare melancolie că fiica lui se va căsători cu un politehnician. În sfârşit, Lucas. La ora asta, stă probabil ca de obicei în biroul meu, în locul meu, fumând dintr-o pipă de-a mea, pe care mi-a cerut cu lacrimi în ochi să i-o las ca amintire.

Pe listă mai e un cuvânt. Am crezut că e un nume, dar nu reuşesc să-l citesc. M-am dus la bucătărie, pe care am găsit-o cu surprindere luminată de un soare puternic, pentru că închisesem jaluzelele ca să lucrez într-o penumbră ce mi se pare favorabilă acestui gen de îndeletnicire.

— Gata?

— Nu. Mai e un cuvânt pe care nu-l pot citi.

E foarte jenată.

— N-are nici o importanță.

— Ce scrie ?

— Nimic. Nu-i da atenție.

Bineînțeles, am insistat.

— Lichiorul de porumbe! mi-a mărturisit ea în cele din urmă, ferindu-şi privirea.

Ştia că voi izbucni în râs, şi asta am şi făcut..

Când era vorba de faimoasa mea pălărie melon, de pardesiul cu guler de catifea, de soba cu căi buni şi de vătrai, simțeam că socotea copilărie insistența mea de a face corecturi.

Totuşi, scrisese, înadins ilizibil, sunt sigur, dintr-un fel de jenă, cuvântul „lichior" la coada listei. La fel ca atunci când, pe lista cumpărăturilor de făcut în oraş, adaugă un articol de damă, pe care îmi cere să-l cumpăr cu o oarecare sfială.

Simenon a vorbit despre o sticlă care se află permanent în bufetul din apartament nostru - acum e aici - şi pe care cumnata mea, conform unei tradiții devenite sacră, ne-o aduce din Alsacia cu ocazia călătoriei sale anuale.

Şi a scris ca un aiurit că era lichior de porumbe. Numai că, în realitate, e rachiu de zmeură. Şi, pentru un alsacian, se pare că asta e o diferență ca de la cer la pământ.

— Am corectat, Louise. Sora ta va fi mulțumită.

De data asta, am lăsat uşa de la bucătărie deschisă.

— Altceva, nimic ?

— Spune-i lui Simenon că împletesc târlici pentru...

— Păi, nu e vorba de o scrisoare!

— Aşa e. Notează-ți pentru când o să-i scrii. Să nu uite de fotografia pe care ne-a promis-o.

Şi adăugă:
— Pot să pun masa ?
Asta e tot.

Meung-sur-Loire, 27 septembrie 1950

Cuprins:

I. Unde nu sunt deloc supărat pentru ocazia care mi se oferă de a da, în sfârşit, explicații
despre relațiile mele cu numitul Simenon 5

II. Unde este vorba despre un adevăr numit gol-goluț, care nu convinge pe nimeni, şi despre adevăruri „aranjate", care par mai adevărate decât în realitate 28

III. Unde voi încerca să vorbesc despre un doctor bărbos care a influențat viața familiei mele şi, poate, până la urmă, alegerea
carierei mele 48

IV. Unde mănânc prăjiturelele lui Anselme şi Geraldine sub nasul şi în ciuda celor
de la Drumuri şi Poduri 74

V. Unde este vorba, la grămadă, despre ciorapi cu ținte, apaşi, prostituate, guri de aer cald, trotuare şi gări 101

VI. Etaje, etaje şi iar etaje! ..... 12..

VII. Despre o dimineață triumfătoare ca o trompetă de cavalerie şi despre un băiat care nu mai era slab, dar nici corpolent nu devenise încă.....

VIII. Despre piața Vosges, o domnişoară care se
va căsători şi hârtiuțele doamnei Maigret .....

Cuprins

Capitolul 1 Unde nu sunt deloc supărat pentru ocazia care mi se oferă de a da, în sfârşit, explicaţii despre relaţiile mele cu numitul Simenon ..... - 2 -
Capitolul 2 Unde este vorba despre un adevăr numit gol-goluţ, care nu convinge pe nimeni, şi despre adevăruri „aranjate", care par mai adevărate decât în realitate ..... - 18 -
Capitolul 3 Unde voi încerca să vorbesc despre un doctor bărbos care a influenţat viaţa familiei mele şi, poate, până la urmă, alegerea carierei mele ..... - 31 -
Capitolul 4 Unde mănânc prăjiturelele lui Anselme şi Geraldine sub nasul şi în ciuda celor de la Drumuri si Poduri ..... - 49 -
Capitolul 5 Unde este vorba, la grămadă, despre ciorapi cu ţinte, apaşi, prostituate, guri de aer cald, trotuare şi gări ..... - 67 -
Capitolul 6 Etaje, etaje şi iar etaje! ..... - 83 -
Capitolul 7 Despre o dimineaţă triumfătoare ca o trompetă de cavalerie şi despre un băiat care nu mai era slab, dar nici corpolent nu devenise încă ..... - 99 -
Capitolul 8 Despre piaţa Vosges, o domnişoară care se va căsători şi hârtiuţele doamnei Maigret ..... - 114 -

În seria Maigret au apărut:
Prima anchetă a lui Maigret
Inspectorul Cadavre
Maigret şi şcoala crimei
Cazul Louise Laboine
Maigret se teme
Maigret şi mortul
Nebunul din Bergerac
Dansatoarea de la Gai-Moulin
Asta-i Felicie!
Maigret la New York
Maigret se înşeală
Maigret la Picratt's
Maigret şi ucigaşul
Domnul Gallet a decedat
Spânzuratul de la Saint-Pholien
Cazul Saint-Fiacre
Cine a ucis-o pe Cecile ?
Maigret şi omul dublu
Maigret şi prietenul din copilărie
Memoriile lui Maigret

În pregătire:
Prietena doamnei Maigret

www.polirom.ro <http://www.polirom.ro>
Redactor: Giuliano Sfichi
Coperta: Angela Rotaru-Serbenco
Tehnoredactor: Constantin Mihăescu Foto: Florin Pînzariu
Bun de tipar: mai 2006. Apărut: 2006 Editura Polirom,
B-dul Carol I nr. 4 • P.O. Box 266 700506, Iaşi,
Tel. & Fax: (0232) 21.41.00; (0232) 21.41.11; (0232)21.74.40 (difuzare);
E-mail: office@polirom.ro <mailto:office@polirom.ro>
Bucureşti, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, ap. 33, O.P. 37 • P.O. Box l-728, 030174
Tel.: (021) 313.89.78; E-mail: office.bucuresti@polirom.ro <mail-to:office.bucuresti@polirom.ro>
Tipografia S.C. PRINŢ MULTICOLOR S.R.L.
Iaşi str. Bucium, nr. 34, Iaşi, 700265 tel. 0232-211225, 236388, fax. 0232-211252
Valoarea timbrului literar este de 2% din preţul de vînzare şi se adaugă acestuia.
Sumele se virează la Uniunea Scriitorilor din România,
Nr. R044RNCB5101000001710001 BCR-UNIREA

După zeci de romane care l-au avut protagonist, Maigret se aşază el însuşi în faţa mesei de scris. Nu pentru a dezminţi spusele lui Simenon, ci pentru a ne oferi o altă perspectivă asupra propriei persoane şi a vieţii de poliţist. Pentru a confrunta, cum spune el, două personaje, două adevăruri. Pe măsură ce comisarul îşi deapănă amintirile, asistăm la adolescenţa şi tinereţea sa, la primii săi paşi în carieră şi primele succese. Mai important însă, înţelegem că, dincolo de tot ce-i desparte, poliţiştii şi hoţii, prostituatele şi borfaşii au pretutindeni ceva în comun: cel mai adesea, şi unii, şi alţii îşi fac doar meseria.

În aceeaşi serie:

Cazul Saint-Fiacre
Cine a ucis-o pe Cécile?
Maigret şi omul dublu
Maigret şi prietenul din copilărie

EDITURA POLIROM

www.polirom.ro